

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ

TÜZÜK

PROGRAM

(Kalkınma ve Demokratikleşme Programı)

OCAK - 2016

AK PARTİ

TÜZÜK

TÜZÜK

1) KISALTMALAR

- Parti : Adalet ve Kalkınma Partisini
Tüzük : Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünü
BKK : Büyük Kongre Kararı
KKK : Kurucular Kurulu Kararı
SPK : Siyasi Partiler Kanunu
m. : madde
f. : fıkra
MYK : Merkez Yürütme Kurulu
MKYK : Merkez Karar ve Yönetim Kurulu

2) TÜZÜK’TE DEĞİŞİKLİK YAPAN PARTİ İÇİ MEVZUAT

A) BÜYÜK KONGRE KARARLARI

- 1) AK PARTİ 12.09.2015 günlü Büyük Kongre Kararı
- 2) AK PARTİ 30.09.2012 günlü Büyük Kongre Kararı
- 3) AK PARTİ 03.10.2009 günlü Büyük Kongre Kararı
- 4) AK PARTİ 11.11.2006 günlü Büyük Kongre Kararı
- 5) AK PARTİ 12.10.2003 günlü Büyük Kongre Kararı

B) KURUCULAR KURULU KARARLARI

- 1) AK PARTİ 12.01.2002 günlü Kurucular Kurulu Kararı
- 2) AK PARTİ 05.05.2002 günlü Kurucular Kurulu Kararı
- 3) AK PARTİ 01.02.2003 günlü Kurucular Kurulu Kararı
- 4) AK PARTİ 03.10.2003 günlü Kurucular Kurulu Kararı

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR	23
Madde 1 - Partinin Adı.....	23
Madde 2 - Kuruluşun Temel Dayanakları.....	23
Madde 3 - Partinin Kısaltılmış Adı, Genel Merkezi ve Amblemi	23
Madde 4 - Temel Amaçlar	23
Madde 5 - Görev İlkeleri	26

İKİNCİ KISIM

PARTİ ÜYELİĞİ (SPK, m. 6,11,12)	27
Madde 6 - Parti Üyesi Olabilme Şartları	27
Madde 7 - Üyelik Başvurusu ve Gerekli Belgeler	27
Madde 8 - Üyelik Başvurusunun Karara Bağlanması ve Üye Kayıt İşlemi.....	27
Madde 9 - Partiden Ayrılmış Olanların Yeniden Üyeliğe Kabulü.....	28
Madde 10 - Sürekli Yurt Dışında Bulunan Vatandaşların Üyeliği	28
Madde 11 - Genel Merkezin Üye Kayıt Yetkisi.....	29
Madde 12 - Üye Kimlik Belgesi	29
Madde 13 - Üyeliğin Sona Ermesi.....	29
Madde 14 - Üyelerin Hakları ve Yükümlülükleri.....	30
Madde 15 - Genel Merkez Üye Yazım Kütüğü	30

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ TEŞKİLATI (SPK, m. 7)	31
Madde 16 - Teşkilat	31
Madde 17 - Teşkilat Kademeleri (SPK, m: 7).....	31
Madde 18 - Teşkilat Kademe Organları.....	31
18.1 - Belde Teşkilatı.....	31
a - Belde Kongresi.....	32
b - Belde Başkanı	32
c - Belde Yönetim Kurulu	32
d - Belde Yürütme Kurulu	32

18.2 - İlçe Teşkilatı	32
a - İlçe Kongresi	32
b - İlçe Başkanı	32
c - İlçe Yönetim Kurulu	32
d - İlçe Yürütme Kurulu	32
18.3 - İl Teşkilatı	32
a - İl Kongresi	32
b - İl Başkanı	32
c - İl Yönetim Kurulu	32
d - İl Yürütme Kurulu	32
18.4 - Genel Merkez Teşkilatı	32
a - Büyük Kongre	32
b - Genel Başkan	32
c - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu	32
d - Merkez Yürütme Kurulu	32
18.5 - Yan Kuruluşlar	32
a - Kadın Kolları	32
b - Gençlik Kolları	32
c - Diğer Yan Kuruluşlar	32
18.6 - Gruplar	32
a - TBMM Parti Grubu	32
b - İl Genel Meclisi Grupları	32
c - Belediye Meclisi Grupları	32
Madde 19 - Mahalle, Köy, Sandık Bölgesi ve Seçim Çevresi Temsilci ve Kurulları	32
Madde 20 - Yurt Dışı Temsilcilikler (SPK, m. 7, 31)	33

İKİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT ORGANLARININ OLUŞUMLARI, GÖREV VE YETKİLERİ	33
--	----

BİRİNCİ AYIRIM

BELDE TEŞKİLATI (SPK, m. 7/1, 20)	33
Madde 21 - Belde Kongresi (SPK, m. 7/3)	33

Madde 22 - Belde Kongresi Delegeleri (SPK, m. 19, Ek madde 2) ...	34
Madde 23 - Belde Kongresi Delege Seçimleri ve Delege Listesinin Onaylanması	34
Madde 24 - Belde Başkanı	35
Madde 25 - Belde Yönetim Kurulu.....	35
Madde 26 - Belde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri	35
Madde 27 - Belde Yürütme Kurulu	35

İKİNCİ AYIRIM

İLÇE TEŞKİLATI (SPK, m. 20,21)	36
Madde 28 - İlçe Kongresi.....	36
Madde 29 - İlçe Kongresi Delegeleri.....	36
Madde 30 - İlçe Kongresi Delege Seçimleri	37
Madde 31 - İlçe Başkanı.....	39
Madde 32 - İlçe Yönetim Kurulu	39
Madde 33 - İlçe Yürütme Kurulu	39

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

İL TEŞKİLATI (SPK, m. 19, 21)	40
Madde 34 - İl Kongresi	40
Madde 35 - İl Kongresi Delegeleri.....	40
Madde 36 - İl Başkanı	41
Madde 37 - İl Yönetim Kurulu.....	41
Madde 38 - İl Yürütme Kurulu	41

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

İLÇE VE İL KONGELERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER.....	42
Madde 39 - Olağan Kongre Zamanı ve Seçilecek Delegeler	42
Madde 40 - Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi	42
Madde 41 - Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca Onaylanması ve İlanı (SPK, m 21)	43
Madde 42 - İlçe ve İl Kongresinin İlanı	43
Madde 43 - Kongre Toplantı ve Karar Yeter Sayısı.....	44
Madde 44 - Kongrenin Açılışı, Kongre Divanı, Divanın Yetki ve Görevleri	44

Madde 45 - Kongrelerin Görev ve Yetkileri	45
Madde 46 - İlçe ve İl Kongrelerinde Yapılacak Seçimler ve Adaylık	46
Madde 47 - Kongrelerde Oy Hakkını Kullanma Şekli.....	48
Madde 48 - Seçimlerle İlgili İtiraz (SPK, m. 21/10)	49
Madde 49 - Kongre Sonuçları ve Tutanaklarının Üst Organa Bildirilmesi	49
Madde 50 - İlçe ve İl Kongrelerinin Olağanüstü Toplanması.....	50
Madde 51 - Alt Kademenin Üst Kademe Kongresinde Temsili	50

BEŞİNCİ AYIRIM

İLÇE VE İL YÖNETİM KURULLARINA İLİŞKİN ORTAK

HÜKÜMLER	50
Madde 52 - Kurucu Yönetim Kurulları	50
Madde 53 - Yönetim Kurullarının Toplantı ve Karar Nisabı	51
Madde 54 - Kademelerde Partinin Temsili	51
Madde 55 - İlçe ve İl Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri.....	51
Madde 56 - Kurul Üyesinin İstifa Etmiş Sayılma Hali.....	52
Madde 57 - Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeliklerinde Boşalma	52
Madde 58 - İşten El Çektirme Nedenleri	53
Madde 59 - İşten El Çektirmenin Usul ve Esasları.....	53
Madde 60 - Geçici Kurullar ve Olağanüstü Kongrenin Toplanması (SPK, m. 19/5, 20/8)	54

ALTINCI AYIRIM

MERKEZ TEŞKİLATI (SPK, m. 13)	55
A - BÜYÜK KONGRE (SPK, m. 14)	55
Madde 61 - Büyük Kongre, Görev ve Yetkileri (SPK, m. 14/5)	55
Madde 62 - Büyük Kongre Delegeleri.....	55
62. 1 - Büyük Kongre'nin Seçilmiş Delegeleri.....	55
62. 2 - Büyük Kongre'nin Tabii Delegeleri (SPK, m: 14/3).....	56
62. 3 - Büyük Kongre'nin Onur Üyeleri.....	56
Madde 63 - Büyük Kongre'yi Olağan Toplama Yetkisi ve Zamanı....	56
Madde 64 - Büyük Kongre Gündemi ve Delege Listesinin İlanı.....	57
Madde 65 - Tüzüğün, Büyük Kongre Hakkında Uygulanacak Diğer Hükümleri	57

Madde 66 - Genel Başkan'ın Açılış Konuşması ve Komisyon Oluşturulması	57
Madde 67 - Gündem Maddelerinde Değişiklik ve Kongre Müzakereleri (SPK, m. 14/son).....	58
Madde 68 - Büyük Kongre'de Yapılacak Seçimler (SPK, m. 21).....	59
Madde 69 - Büyük Kongre'de Adaylık ve Seçim Hazırlıkları.....	59
Madde 70 - Büyük Kongre'nin Olağanüstü Toplanması (SPK, m: 14/6).....	60
Madde 71 - Büyük Kongre Tutanakları.....	60
Madde 72 - Büyük Kongre Seçimleri İle İlgili İtiraz.....	60
B - MERKEZ KARAR VE YÖNETİM KURULU (MKYK) (SPK, m16)	61
Madde 73 - MKYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları	61
Madde 74 - MKYK'nın Görev ve Yetkileri.....	62
C - GENEL BAŞKAN (SPK, m. 15)	64
Madde 75 - Genel Başkanlık İçin Adaylık Koşulları.....	64
Madde 76 - Genel Başkan'ın Seçimi ve Görev Süresi.....	64
Madde 77 - Genel Başkan'ın Görev ve Yetkileri	64
Madde 78 - Genel Başkanlığın Boşalması (SPK, m: 15/son)	65
D - MERKEZ YÜRÜTME KURULU (MYK) (SPK, m. 15/5,16).....	65
Madde 79 - MYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları	65
Madde 80 - MYK'nın Görev ve Yetkileri.....	66
Madde 81 - MYK'nın Genel Başkan Yardımcısı Üyeleri Arasında İş Bölümü.....	67
Madde 82 - MYK Üyelerinin Görev ve Yetkileri.....	68
82. 1 - Genel Başkan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri.....	68
82. 2 - Mali ve İdari İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı	69
82. 3 - Genel Sekreter	69
YEDİNCİ AYIRIM	
YAN KURULUŞLAR	70
A- KADIN VE GENÇLİK KOLLARI (SPK, m. 7).....	70
Madde 83 - Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak.....	70
83. 1 - Kadın Koluna Üye Olmak	70

83. 2 - Gençlik Koluna Üye Olmak	70
83. 3 - Kadın ve Gençlik Kolları Üyeliğine Mahsus Defter	70
Madde 84 - Kadın ve Gençlik Kollarının Teşkilat Kademe Organları..	71
84. 1 - Kadın/Gençlik Kolu Belde Kademesi Teşkilat Organları. 71	
a - Kadın/Gençlik Kolu Belde Kongresi.....	71
b - Kadın/Gençlik Kolu Belde Başkanı	71
c - Kadın/Gençlik Kolu Belde Yönetim Kurulu	71
d - Kadın/Gençlik Kolu Belde Yürütme Kurulu	71
84. 2 - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kademesi Teşkilat Organları.....	71
a - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kongresi.....	71
b - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Başkanı.....	71
c - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yönetim Kurulu	71
d - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yürütme Kurulu	71
84. 3 - Kadın/Gençlik Kolu İl Kademesi Teşkilat Organları	71
a - Kadın/Gençlik Kolu İl Kongresi.....	71
b - Kadın/Gençlik Kolu İl Başkanı	71
c - Kadın/Gençlik Kolu İl Yönetim Kurulu	71
d - Kadın/Gençlik Kolu İl Yürütme Kurulu	71
84. 4 - Kadın/Gençlik Kolu Genel Merkez Teşkilat Organları.....	71
a - Kadın/Gençlik Kolu Büyük Kongresi.....	71
b - Genel Merkez Kadın/Gençlik Kolu Başkanı.....	71
c - Kadın/Gençlik Kolu Merkez Karar ve Yönetim Kurulu....	71
d - Kadın/Gençlik Kolu Merkez Yürütme Kurulu	71
Madde 85 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Organlarının Oluşumu, Delegeler ve Kongrelerine İlişkin Ortak Hükümler	72
Madde 86 - Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Başkan ve Üyelerinin Yetki ve Görevleri	73
Madde 87 - Kadın ve Gençlik Kollarına İşten El Çektirme	73
B - DİĞER YAN KURULUŞLAR (SPK, m. 7)	74
Madde 88 - Parti Teşkilatının Diğer Yan Birim ve Kuruluşları	74

SEKİZİNCİ AYIRIM

PARTİ GRUPLARI.....	75
A - TBMM PARTİ GRUBU (SPK, m. 22)	75
Madde 89 - TBMM Parti Grubunun Oluşumu	75
Madde 90 - Grup Başkanı, Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulu ..	75
Madde 91 - Grup Başkanvekilleri ve Grup Yönetiminin Görevleri ..	75
Madde 92 - Grup Üyelerinin Görevleri.....	76
Madde 93 - Grupta Gizli Oylama Konuları (SPK, m: 27)	76
Madde 94 - TBMM Parti Grup İç Yönetmeliği (SPK, m: 23)	76
B - İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI	76
Madde 95 - İl Genel Meclisi Grupları	76
Madde 96 - Belediye Meclisi Grupları	77
Madde 97 - İl Genel Meclisi Grupları İle Belediye Meclisi Gruplarına İlişkin Ortak Hükümler	77

DÖRDÜNCÜ KISIM

PARTİ İÇİ DEMOKRASİ HAKEM KURULLARI VE SİYASİ ERDEM VE ETİK KURULU	77
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ İÇİ DEMOKRASİ HAKEM KURULLARI	77
Madde 98 - Parti İçi Demokrasi Hakemliği	77
Madde 99 - Parti İçi Demokrasi Hakem Kurullarının Oluşumu	78
Madde 100 - Kurul Üyesinde Aranacak Nitelik ve Üyelik Güvencesi ..	78
Madde 101 - Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulların Görevleri	78
Madde 102 - Sorunun Hakem Kurullarına İntikali ve Hakem Kararlarının Niteliği	79

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASİ ERDEM VE ETİK KURULU	79
Madde 102/A - Kurulun Oluşumu	79
Madde 102/B - Kurul Üyelerinde Aranılacak Nitelikler	80
Madde 102/C - Kurulun Görev Süresi	80
Madde 102/D - Kurulun Görev ve Yetkileri	80
Madde 102/E - Kurulun Yazışmaları ve Faliyet Raporu	81
Madde 102/F - Kurulun Bağımsızlığı ve Güvencesi	81

BEŞİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DİSİPLİN KURULLARI (SPK, m. 17, 19/7, 25, 53 ila 59)	81
Madde 103 - Parti Disiplin Kurulları.....	81
103. 1 - İl Disiplin Kurulları.....	82
103. 2 - Merkez Disiplin Kurulu.....	82
103. 3 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu	82
103. 4 - Müşterek Disiplin Kurulu.....	82

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ AYIRIM

İL DİSİPLİN KURULLARI (SPK, m. 19/7)	82
Madde 104 - İl Disiplin Kurullarının Oluşumu	82
Madde 105 - İl Disiplin Kurullarının Bakacağı İşler.....	82

İKİNCİ AYIRIM

MERKEZ DİSİPLİN KURULU (SPK, m. 17).....	83
Madde 106 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Oluşumu.....	83
Madde 107 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler	83
107. 1 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Birinci Derecede Bakacağı İşler	83
107. 2 - Merkez Disiplin Kurulu'nun İkinci Derecede Bakacağı İşler	83

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

GRUP DİSİPLİN KURULU (SPK, m. 25).....	84
Madde 108 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun Oluşumu.....	84
Madde 109 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler ..	84

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

MÜŞTEREK DİSİPLİN KURULU (SPK, m. 25/2)	84
Madde 110 - Müşterek Disiplin Kurulu'nun Oluşumu, Görev ve Yetkileri	84

BEŞİNCİ AYIRIM

MÜŞTEREK HÜKÜMLER.....	85
Madde 111 - Disiplin Kurullarına İlişkin Müşterek Hükümler (SPK, m. 56). 85	
Madde 112 - Disiplin Kurulu'na Sevk Yetkisi.....	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**BİRİNCİ AYIRIM**

DISİPLİN SUÇ VE CEZALARI (SPK, m. 53/1)	87
Madde 113 - Parti Disiplin Cezaları	87
Madde 114 - Uyarma Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller.....	88
Madde 115 - Kınama Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller.....	88
Madde 116 - Partiden ve Gruptan Geçici İhraç Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller	88
Madde 117 - Partiden ve Gruptan Kesin İhraç Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller.....	90

İKİNCİ AYIRIM

DISİPLİN SUÇ VE CEZALARINA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER.....	91
Madde 118 - Disiplin Suçlarında Zaman aşımı.....	91
Madde 119 - Tedbirli Olarak Disiplin Kuruluna Sevketmek (SPK, m. 59)..	91
Madde 120 - Disiplin Cezalarına Karşı Yargı Nezdinde İtiraz Hakkı (SPK, m. 57)	92
Madde 121 - Disiplin Cezalarını Af Yetkisi (SPK, m.58)	92

ALTINCI KISIM

SEÇİMLER VE ADAYLAR (SPK, m. 36 ila 52)	92
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇİMLERE KATILMA.....	92
Madde 122 - Seçimlerle İlgili Karar Yetkisi.....	92

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİNDE ADAYLIK İŞLEMLERİ.....	93
Madde 123 - Milletvekili Adaylık Başvurusu ve Ön İnceleme.....	93
Madde 124 - Aday Tespit ve Sıralama Usulleri.....	93
124. 1 - Ön Seçim Usulü İle Aday ve Liste Sıralaması Yapmak ...	94
124. 2 - Teşkilat Yoklaması Usulü İle Aday ve Liste Sıralaması Yapmak.....	94
124. 3 - MerkezYoklaması Usulü İle Aday ve Liste SıralamasıYapmak.....	95
Madde 125 - Aday Listelerinde Boşalmanın Doldurulması	95

Madde 126 - Milletvekili Seçiminde Kontenjan Adaylığı (SPK, m. 36/son) 96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL SEÇİMLERDE ADAYLIK İŞLEMLERİ (SPK, m. 52)..... 98

Madde 127 - Yerel Seçimlerde Adaylık ve Ön İnceleme 98

Madde 128 - Yerel Seçim Aday Tespit ve Sıralama Usulü 98

Madde 129 - Yerel Seçimlerde; Ön Seçim, Teşkilat ve Merkez Yoklaması..... 98

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORTAK HÜKÜMLER 98

Madde 130 - Alt Kademe Teşkilat Yöneticisinin Aday Adaylığı (SPK, m. 40/4) 98

Madde 131 - Partide Kayıtlı Olmayanların Adaylık Başvurusu 99

Madde 132 - Parti Adayı Olarak Seçilmiş Olanların Yeniden Adaylığı .. 99

Madde 133 - Seçim İşleri Yönetmeliği 99

YEDİNCİ KISIM

MALİ HÜKÜMLER..... 99

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİNİN GELİRLERİ 99

Madde 134 - Partinin Gelirleri (SPK, m. 61) 99

134. 1 - Giriş ve Üyelik Aidatı (SPK, m. 62)..... 99

134. 2 - Milletvekilliği Aidatı (SPK, m. 63) 100

134. 3 - Tanıtıcı Unsur ve Yayınların Satışından Sağlanacak Gelirler (SPK, m. 65)..... 100

134. 4 - Etkinliklerden Sağlanacak Gelirler..... 100

134. 5 - Aday Adaylarından Alınacak Özel Aidat (SPK, m. 64) 101

134. 6 - Mal Varlığından Elde Edilecek Gelirler 101

134. 7 - Bağışlar (SPK, m. 66) 101

134. 8 - Hazine Yardımları..... 101

Madde 135 - Gelirlerin Sağlanması Usulü (SPK, m. 69) 101

İKİNCİ BÖLÜM

PARTİ GİDERLERİ.....	102
Madde 136 - Harcamaların Yapılmasında Gözetilecek Usül (SPK, m. 70)	102
Madde 137 - Muhafaza ve Harcamalardan Doğan Mali Sorumluluk (SPK, m. 71)	102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜTÇE VE KESİN HESAP (SPK, m. 73)	103
Madde 138 - Bütçe ve Kesin Hesabın Hazırlanması ve Onaylanması	103
138. 1 - Bütçenin Hazırlanması ve Onaylanması	103
138. 2 - Kesinhesabın Hazırlanması ve Onaylanması.....	103
138. 3 - Kesinhesabın Bildirimi	103

SEKİZİNCİ KISIM

TEFTİŞ VE DENETİM.....	104
Madde 139 - Teftiş ve Denetimin Amacı.....	104
Madde 140 - Denetim Yetkisi ve Görevi.....	104

DOKUZUNCU KISIM

DANIŞMA MECLİSLERİ VE YARDIMCI ÜNİTELER	105
---	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DANIŞMA MECLİSİ, DANIŞMANLAR VE YARDIMCI ÜNİTELER.....	105
Madde 141 - Parti Danışma Meclisi.....	105
Madde 142 - Parti Danışma Meclisi Üyeleri.....	105
Madde 143 - İl ve İlçe Danışma Meclisleri.....	106
143. 1 - İl Danışma Meclisi Üyeleri	106
143. 2 - İlçe Danışma Meclisi Üyeleri	106
Madde 144 - Yan Kuruluşlar Danışma Meclisleri	107
Madde 145 - Genel Başkan Danışmanları.....	107

İKİNCİ BÖLÜM

YARDIMCI ÜNİTELER.....	108
Madde 146 - Araştırma Kurulları, Komisyonlar ve Çalışma Mekanları.....	108
Madde 147 - Bürolar ve Merkezler.....	108

ONUNCU KISIM

HÜKÜMET FAALİYETLERİ.....	108
Madde 148 - Hükümet Kurma Kararı Verme Yetkisi (SPK, m. 28)	108
Madde 149 - MYK Üyesinin Hükümet Üyeliği.....	109
Madde 150 - Partili Bakanlar Hakkında Parti İçi Güven Oylaması	109

ONBİRİNCİ KISIM

PARTİ DEFTERLERİ.....	110
Madde 151 - Parti Defterleri (SPK, m. 60).....	110
151. 1 - Üye Kayıt Defteri.....	110
151. 2 - Karar Defteri.....	110
151. 3 - Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri.....	111
151. 4 - Gelir ve Gider Defteri.....	111
151. 5 - Demirbaş Eşya Defteri.....	111

ONİKİNCİ KISIM

MÜTEFERRİK HÜKÜMLER.....	111
Madde 152 - Yetki ve Görev Devri.....	111
Madde 153 - Tüzükte Yazılı Süreleri Kısaltma Yetkisi.....	111
Madde 154 - Yetki Sınırı, Bağdaşmaz ve Birleşemez Konumlar.....	112
Madde 155 - Parti İçi Referandum.....	112
Madde 156 - Milletvekillerinin Halkla İrtibat Büroları.....	112
Madde 157 - Organlarda Görev Alanların İlgili Makamlara Bildirilmesi (SPK, m. 33).....	112
Madde 158 - Parti Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi (SPK, m. 109,110).....	113
Madde 159 - Tüzük ve Program Değişikliği (SPK, m. 14).....	113
Madde 160 - Parti İç Yönetmelikleri.....	113
Madde 161 - Parti Merkez Organlarının İlk Oluşumu.....	113
Madde 162 - Kurucular Kurulu Üyeleri (SPK, m. 14/8).....	114
GEÇİCİ HÜKÜMLER.....	114
Geçici Madde 1 - Kurucular Kurulu' nun Görev ve Yetkileri.....	114
Geçici Madde 2 - Kademe Organlarının İlk Oluşumunda Organların Üye Sayıları.....	114
Geçici Madde 3 - Kurucular Kurulu'nun Çalışma Usulü.....	114

Geçici Madde 4 - Kurucu Kademe Organ Üyelerinin Kongre Deleğeliği	115
Geçici Madde 5 - Kuruluşta Üye Yazım Yetkisi	115
Geçici Madde 6- Kadın ve Gençlik Kollarının İlk Oluşumu	114
Geçici Madde 7-.....	115
Geçici Madde 8-.....	116
Madde 163 - Tüzükte Hüküm Bulunmayan Konularda Yapılacak Uygulama.....	116
Madde 164 - Yürütme	116
Madde 165 - Yürürlük.....	116

AK PARTİ TÜZÜĞÜ (2015 Değişiklikleriyle)

BİRİNCİ KISIM GENEL ESASLAR

Partinin Adı

Madde 1 - Bu Tüzük hükümlerine göre kurulmuş olan Partinin adı; **ADALET ve KALKINMA PARTİSİ**'dir.

Kuruluşun Temel Dayanakları

Madde 2 - ADALET ve KALKINMA PARTİSİ; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, başta “İnsan Hakları Evrensel Beyanname” ile “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi” olmak üzere TBMM tarafından onaylanmış uluslararası belgeler, Siyasi Partiler Kanunu, seçim kanunları, diğer ilgili kanun ve mevzuat çerçevesinde, Tüzüğü ve Programına göre teşkilatlanmak ve faaliyette bulunmak üzere kurulmuş siyasi bir teşekküldür.

Partinin Kısaltılmış Adı, Genel Merkezi ve Amblemi

Madde 3 - Partinin kısaltılmış adı “**AK PARTİ**” şeklindedir.

Partinin Genel Merkezi;

Ceyhan Atıf Kansu Caddesi No: 202 Balgat - Ankara adresindedir. (**Ek cümle: 03.10.2009 günlü BKK.**) Partinin yeni Genel Merkezi; Söğütözü Caddesi No: 6 Çankaya – Ankara adresindedir.

AK PARTİ'nin amblemi (özel işareti)

AK PARTİ

şeklinde sarı ve siyah renklerden oluşan AMPUL' dur.

Temel Amaçlar

Madde 4 - 4. 1 - AK PARTİ; Türk Milleti'nin en önemli yönetim

kazanımının, Cumhuriyet olduğuna ve egemenliğin, kayıtsız ve şartsız milletimize ait bulunduğuna inanır. “Milli irade”nin tek belirleyici güç olduğunu kabul eder. Millet adına egemenlik yetkisi kullanan kurumların ve kişilerin gözetmeleri gereken en üstün gücün ise, hukukun üstünlüğü ilkesi olduğunu savunur. Akıl, bilim ve tecrübenin yol gösterici olduğunu benimser. Milli irade, hukukun üstünlüğü, akıl, bilim, tecrübe, demokrasi, bireyin temel hak ve özgürlükleri ve ahlakiliği, siyasi yönetim anlayışının temel referansları olarak kabul eder.

4.2 - **AK PARTİ**; Türk Milleti'nin Ülkesi ve Devletiyle bölünmez bütünlüğünü savunur. Geçmişten gelen değerlerimizi koruyarak, Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği muasır medeniyet seviyesine ulaşmak ve hatta onu aşabilmek için ikinci maddede açıklanan normlar ve genel kabullere uygun faaliyetlerde bulunmayı, siyasi hayatın zemini kabul eder.

4.3 - **AK PARTİ**; “insan” merkezli siyasi bir Partidir. En üstün hizmetin, insana hizmet olduğuna inanır. İnsanın mutluluğu, huzuru, güveni ve sağlığı çalışmalarının hedefini teşkil eder. Bütün insanlarımızı, “Türkiye” coğrafyasında kurulu “Türkiye Cumhuriyeti Devleti” ismi altında büyük bir aile, diğer devletleri kendi sınırları içinde komşu aileler olarak kabul eder. Sulh içinde bir arada yaşamının, insana verilen değerle mümkün olacağına inanır.

4.4 - **AK PARTİ**; insanların farklı inanç, düşünce, ırk, dil, ifade etme, örgütlenme ve yaşama gibi doğuştan var olan tüm haklara sahip olduklarını bilir ve saygı duyar. Farklı olmanın ayrışma değil, pekiştirici kültürel zenginliğimiz olduğunu kabul eder.

4.5 - **AK PARTİ**; birey-devlet ilişkilerinde, demokratik toplum olmanın gereklerine uygun düşmeyen yaklaşımları ve her türlü ayrımcılığı reddeder. Devleti, bireye hizmet için, bireylerin oluşturduğu etkin bir hizmet kurumu olarak kabul eder.

4.6 - **AK PARTİ**; milli iradenin egemen olabilmesinin, bütün siyasal hakların ancak özgür kullanımı ile mümkün olabileceğine, özgür siyasal hak kullanımının ise, çoğulcu ve katılımcı hür demokratik düzen içinde hayat bulabileceğine inanır.

4.7 - **AK PARTİ**; millet adına egemenlik yetkisi kullanan yasama, yürütme ve yargı erkleri ile devlet şeması içinde kamusal işlev gören bütün kişi, kurum ve kuruluşların; yetki kullanımlarında ve görev ifa etmelerinde, ikinci maddede atıf yapılan belgelerde yer alan hukuk devleti normlarına uygunluğu gözetir olmaları gereğini vurgular ve bu gerekliliğe uygunluğu, meşruiyetin esası kabul eder.

4.8 - **AK PARTİ**; bireylerin inandıkları gibi yaşama, düşündükleri gibi ifade etme haklarının tartışılmaz olduğunu, inanç ve düşüncenin hukuka uygun olarak tanıtım ve propagandasının, bireylere ve sivil toplum kuruluşlarına ait bir hak ve yetki olduğunu, her bireyin her kurumda ve yaşamın her alanında eşit ve ortak hakları bulunduğunu, dolayısıyla devletin, hiçbir inanç ve düşünceden yana veya karşı tutum sergilememesi gerektiğini, Anayasa'da yer alan laiklik ve kanun önünde eşitlik ilkelerinin, bu anlayış ve bakışın güvencesini teşkil ettiğini vurgular. Devletin ve Parti tüzel kişiliğinin bu alanda yüklenilebileceği işlevin, sadece hak kullanımlarını sağlayıcı ve güvence altına alıcı özgür ortam hazırlamaktan ibaret olması gereğini kabul eder. Temel hak ve özgürlüklerin, oylama konusu olamayacağını savunur.

4.9 - **AK PARTİ**; insanın, insanca yaşamasının yöntemi olan sosyal devlet anlayışının hayata geçirilmesine özel önem verir.

4.10 - **AK PARTİ**; ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi olarak insanı esas kabul eder. Piyasa ekonomisinin, tüm kurum ve kurallarıyla tesisini amaçlar. Devletin ekonomi içindeki rolünü, düzenleyici ve gözetici fonksiyonları ile tanımlar. Gelir dağılımındaki dengesizliği ve işsizliği, ülkemizin en önemli sosyoekonomik sorunu olarak görür. Küreselleşmenin meydana getirdiği fırsatlardan yararlanmak ve beraberinde getirdiği olumsuzluklardan korunmak amacıyla gereken yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini savunur.

4.11 - **AK PARTİ**; aileyi Türk toplumunun temeli kabul eder. Geçmişle gelecek arasında köprü görevini yerine getiren aile kurumunun; milli değerlerimizin, duygularımızın, düşüncelerimizin ve ülkemize has adet ve geleneklerimizin yeni kuşaklara aktarılmasında en temel, en vazgeçilmez sosyal bir kurum olduğuna inanır.

4.12 - **AK PARTİ**; herkesin ve özellikle gençliğin; güven içinde, gelişmiş, kalkınmış, refah düzeyi yüksek, her yönden güvenli bir Türkiye sevdalısı olma ülküsüne bağlı, moral değerlerle bezenmiş bireyler olmalarını önemser. Bu nedenle her düzeyde özgür, bilgi toplumu olma yolunda bilimsel araçlarla ve ilmi verilerle donatılmış bir eğitim, öğretim ve öğrenim anlayışını pratiğe geçirmeyi amaçlar.

4.13 - **AK PARTİ**; temsili demokrasinin çoğulcu, katılımcı ve yarışmacı niteliğini önemser. Bu özelliklerin hayata geçirilmesinde ve verimli, kaliteli ve denetimli bir kamu yönetiminin kurulmasında ve sürdürülmesinde, sivil toplum örgütlerinin önemine ve vazgeçilmezliğine inanır.

4.14 - **AK PARTİ**; referandumu, halkımızın yönetim sürecine katılımını temin için etkili bir yöntem olarak benimser.

4.15 - **AK PARTİ**; içte ve dışta güçlü duruşun adaletle mümkün olacağına inanır. Hukukun “güç”ten değil, “güç”ün hukuktan kaynaklandığı inancı ile her iş ve faaliyette doğrunun ve haklının egemen olmasını önleyici engelleri ortadan kaldırmayı, adil yargılanma hakkını ve hak arama özgürlüğünü bütün unsurları ile gerçekleştirmeyi, ülkemizi, onun sahibi insanlarımız için yaşanılır hale getirmeyi, her halükarda milletin ülkesini ve devletinin bağımsızlığını ve üniter yapısını korumayı amaçlar.

Görev İlkeleri

Madde 5 - Parti Tüzüğü ve Programı, Genel Başkan dahil, her üyeyi ve Partinin bütün organlarını bağlar.

Partiye üye olmak veya görev üstlenmek; Partinin amaç ve hedeflerini benimsemek, hayata geçirilebilmeleri için gücü ve becerisi ölçüsünde katkıda bulunmak demektir. Partili hiçbir görevli, Partinin amaç ve hedeflerine aykırı davranış ve çalışmalar içine giremez. Partili her birey; Parti içinde çalışmalara katılarak, siyasal ve toplumsal hayatla ilgili bilgi ve yeteneklerini geliştirme ve siyasete aktarma hakkına sahiptir.

Partideki görevlendirmelerde ve seçimlerde; Parti içi demokrasi ve üyelik hukuku kuralları gözetilerek liyakat, ehliyet ve güven, en başta aranacak belirleyici ölçütler olarak kabul edilir.

Üye olan herkes, çalışmalarında bu ilkelere göre davranacağını kabul ve taahhüt etmiş sayılır.

İKİNCİ KISIM

PARTİ ÜYELİĞİ (SPK, m.6,11,12)

Parti Üyesi Olabilme Şartları

Madde 6 - Siyasi Partiler Kanunu ile diğer ilgili yasalarda Parti üyesi olamayacakları açıkça belirtilmiş olanlar dışında :

6.1 - Partinin Tüzük ve Programını kabul ettiğini, gücü, bilgi ve tecrübeleri nispetinde Parti çalışmalarına katılmayı üyelik giriş beyannamesinde beyan ve taahhüt eden,

6.2 - On sekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip olan,

6.3 - Başka bir siyasi Partide üyelik kaydı olmayan,

6.4 - Partiye belirli bir üyelik aidatı ödemeyi taahhüt eden, Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı herkes, **AK PARTİ** üyesi olabilir.

Üyelik Başvurusu ve Gerekli Belgeler

Madde 7 - Üyelik şartlarına sahip olan kişi, ikamet ettiği ilçe başkanlığına Parti üyesi en az bir kişiyi referans gösteren “giriş beyannamesi” vermek suretiyle başvurur. Beyanname, kopyalı olarak düzenlenir. İstek halinde “alındı” belgesi verilir.

İnternet ve benzeri yolla da üyelik başvurusu yapılabilir. Bu yöntemle üyelik başvurusunun usul ve esasları, üye kayıt yönetmeliği ile düzenlenir.

Üyelik Başvurusunun Karara Bağlanması ve Üye Kayıt İşlemi

Madde 8 - İlçe yönetim kurulu, üyelik başvurusunu en geç 30 gün içinde karara bağlar. Başvuru kabul edilmiş ise; üyelik kaydı, karar tarih ve sırasına göre “üye kayıt defteri” ne işlenir.

Talebin reddine ilişkin kararlara karşı ilgili kişi, 15 gün içinde ilçenin bağlı olduğu il yönetim kuruluna itiraz edebilir. İl yönetim kurulu itirazı inceler ve 15 gün içinde karara bağlar. Bu karar, Parti içi işlemler açısından kesindir.

Aynı kişinin, Partide birden fazla üyelik kaydı olamaz. İkametgahı yasal olarak değişmedikçe, başka bir ilçeye üyelik nakli yapılamaz.

Üye kayıt defteri sadece ilçelerde bulundurulur. Doğrudan Genel Merkez, il veya belde yönetim kurullarına yapılan üyelik başvurularına ilişkin beyanname ve ekleri, ilgilinin ikamet ettiği ilçe başkanlığına gönderilir. İlçe, Tüzük'te yazılı ayırık durumlar hariç, yukarıda yazılı olan prosedüre göre işlem yapar.

(Ek fıkra: 01.02.2003 günlü KKK. m.1) Partinin, üyeliklerle ilgili düzenleyici işlemlerine aykırı olarak yapılmış üye kayıtları, geçersizdir. Böyle kayıtlar, Genel Merkez Teşkilat Başkanlığınca üye programından çıkarılır.

Partiden Ayrılmış Olanların Yeniden Üyeliğe Kabulü

Madde 9 - Memuriyete girme gibi yasal zorunlu bir neden olmaksızın, Parti üyeliğinden istifa etmiş olanların yeniden üyelik başvurusu; ikamet ettiği ilçe yönetim kurulunun görüşü alınarak, il yönetim kurulunca karara bağlanır. Bu konuda verilecek ret kararına karşı ilgili kişi; kararın kendisine bildiriminden itibaren 15 gün içinde Merkez Yürütme Kurulu'na (MYK) itiraz edebilir.

Yasal zorunlu bir neden olmaksızın Kurucular Kurulu, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu üyeliği, il başkanlığı ve il belediye başkanlığı yapmış olanlar ile Partili milletvekillerinden istifa etmiş olanların yeniden Parti üyeliği için yapacakları başvurular hakkında karar vermek, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Bu madde hükümleriyle ilgili MYK ile MKYK'nın vereceği kararlar, Parti içi işlemler açısından kesindir.

Sürekli Yurt Dışında Bulunan Vatandaşların Üyeliği

Madde 10 - Sürekli yurt dışında bulunanlar üyelik başvurularını Türkiye'ye geldiklerinde ikamet ettikleri il, ilçe veya belde başkanlığına üye giriş beyannamesi göndermek veya vermek şeklinde yazılı beyan ile yaparlar. Başvuru yazısında, ayrıca yurt dışında sürekli oturduğu ve çalıştığı yerlerin adresleri ile Türkiye'ye geldiğinde ikamet ettiği konutun açık adresi belirtilir.

(Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Sürekli yurt dışında bulunan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, üyelik başvurularını, varsa bulunduk-

ları yerdeki Parti temsilciliği aracılığı ile veya internet üzerinden de yapabilir. Bu yöntemle üyelik başvurusunun usul ve esasları Yönetmelik ile düzenlenir.

Genel Merkezin Üye Kayıt Yetkisi

Madde 11 - TBMM üyesi olanların Partiye kabulleri, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca karara bağlanır. Üyeliğe kabul kararı ile giriş beyannamesinin bir sureti, ikametinin bulunduğu ilçeye gönderilerek üyelik kaydı tamamlanır. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, Partiye alınmalarında yarar gördüğü kişiler hakkında aynı şekilde işlem yapmaya yetkilidir.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararı ile Partiye alınan kişilerin, milletvekili sıfatını taşıyanlar hariç, Parti üyelikleri hakkında ilgili ilçe ve il yönetim kurulları, varsa itiraz ve görüşlerini gerekçeli olarak MKYK'ya bildirebilirler. Bir ay içinde işlem yapılmayan itirazlar, MKYK'ca kabul edilmiş sayılır.

Üye Kimlik Belgesi

Madde 12 - İlçe yönetim kurulu, Parti üyeliğine kabul ettiği kişiye, şekli Genel Merkezce belirlenmiş üye kimlik belgesi verir. Bu belge, Parti üyeliğini ispat dışında bir amaçla kullanılamaz.

Yer değiştiren üye, üye kimlik belgesini iade eder. Yeni yerleşim yeri ilçe kademesine üyelik nakli yapılır ve kendisine yeni üye kimlik belgesi verilir.

Üyeliğin Sona Ermesi

Madde 13 - AK PARTİ üyeliği, durumun belgelenmiş olması şartıyla;

13.1 - Ölüm,

13.2 - İstifa,

13.3 - Başka Partiye üye olmak, üye olmasa bile başka Partide görev almış olmak,

13.4 - Disiplin kurulu kararı ile Partiden ihraç edilmiş olmak gibi hallerde sona ermiş olur. Böyle bir durumda ilçe yönetim kurulu; başka bir işlem yapmadan sadece tespit kararı alarak ilgilinin üye kütüğündeki kaydına işler ve ilgili kademe ve makamlara bildirir.

Üyelikten istifanın belgelenmiş sayılması için istifanın ya noter aracılığıyla veya yazılı beyan ile bizzat yapılmış olması gerekir. Bizzat yapılan yazılı istifa bildirimlerinde, imzanın ilgiliye ait olduğunun tespiti yapılır.

13.5 - Üye olma şartlarını sonradan kaybedenler ile üyeliğe giriş sırasında üyelik şartlarını taşımadıkları sonradan anlaşılınların üyelik kayıtları, ilçe yönetim kurulu kararıyla silinir.

İlçe başkanı, kesinleşmiş disiplin kurulu kararı ile ölüm ve istifa etme halleri hariç, başka nedenlerle kaydı silinenlere durumu bildirir tebligat yapar. İlgili kişi, kaydının silinmesi kararına karşı 15 gün içinde il yönetim kuruluna itiraz edebilir. İl yönetim kurulunun red kararına karşı ise, kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde Merkez Yürütme Kurulu'na itirazda bulunabilir. MYK'nın vereceği karar, Parti içi işlemler bakımından kesindir.

Üyelerin Hakları ve Yükümlülükleri

Madde 14 - Partinin bütün kademe görevleri ve temsil yerleri, Tüzük kuralları içinde Partili her üyeye açık ve hizmet etmek için aday olunabilecek yerlerdir Üyeler, Parti içi ve dışı ilişkilerinde üye olmanın ön şartı olan Parti Tüzüğü ile Parti Programı ve Yönetmeliklerin ve bunlara uygun olarak yetkili kurum ve kurullarca oluşturulmuş ilke ve kararlar ile anayasa ve yasaların emredici hükümleri çerçevesinde çalışmalar yapar ve yapılan çalışmalara katkıda bulunurlar. Parti üyesi; hiçbir ayırım gözetmeksizin, toplumu oluşturan her bireyin, insan olmasından kaynaklanan temel haklar ve özgürlükler önündeki engellerin kaldırılması için üzerine düşen çabayı azimle ve kararlı olarak, gücü ve becerisi nispetinde ifa eder. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Ülkesi ve Milleti ile bölünmez bir bütün olduğunu ve bu bütünlüğün; bireysel, toplumsal, ekonomik ve siyasal hak ve özgürlüklerin sağlanması ile mümkün olacağı bilinci içinde hareket eder.

Genel Merkez Üye Yazım Kütüğü

Madde 15 - (Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Partinin üyelikle ilgili tüm işlemleri, ilçe teşkilatlarınca tutulan üye kayıt defterlerinin özetleri esas alınarak genel merkez e-teşkilat programı adıyla düzenlenen elektronik veri tabanı üzerinde il ve ilçe ölçeğinde mahalle, köy ve sandık esasına göre arşivlenir.

İlçe teşkilatlarınca yapılan üyelikle ilgili kayıtların e-teşkilat programına aktarılmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Merkez Teşkilat Başkanlığınca yönerge ile belirlenir.

Üyelikle ilgili Parti içi uyuşmazlıkların çözümünde Genel Merkez kayıtları esas alınır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ TEŞKİLATI (SPK, m.7)

Teşkilat

Madde 16 - Partinin tabandan tavana zorunlu ve ihtiyarı birimlerinin tümü, Parti teşkilatını oluşturur.

Teşkilat Kademeleri (SPK, m.7)

Madde 17 - AK PARTİ teşkilat kademeleri; belde, ilçe, il ve Genel Merkez teşkilatlarından, belediye meclisi grupları ve il genel meclisi grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Parti Grubu'ndan ibarettir. Ayrıca Parti teşkilat kademelerinde, kadın ve gençlik kolları ile diğer yan kuruluşlar ve yurt dışı temsilcilikleri oluşturulur.

Teşkilatlar, idari ve yerel taksimata göre oluşturulur. Bir idari birim içinde aynı düzeyde ve nitelikte birden fazla teşkilat kurulamaz. Yardımcı kuruluşlar, siyasal eğitim, bilgilenme ve bilgilendirme amaçlı irtibat büroları veya lokaller ile mülki ve idari yapıya göre kurulmuş teşkilata bağlı köy, mahalle ve sandık bölgesi temsilcilikleri ve internet gibi teknolojik araçlarla donanımlı çalışma ve tanıtım yerleri oluşturulabilir.

Teşkilat Kademe Organları

Madde 18 - Parti teşkilatı, aşağıda yazılı teşkilat kademe organlarından oluşur:

18.1 - Belde Teşkilatı

- a) Belde Kongresi
- b) Belde Başkanı

- c) Belde Yönetim Kurulu
- d) Belde Yürütme Kurulu

18.2 - İlçe Teşkilatı

- a) İlçe Kongresi
- b) İlçe Başkanı
- c) İlçe Yönetim Kurulu
- d) İlçe Yürütme Kurulu

18.3 - İl Teşkilatı

- a) İl Kongresi
- b) İl Başkanı
- c) İl Yönetim Kurulu
- d) İl Yürütme Kurulu

18.4 - Genel Merkez Teşkilatı

- a) Büyük Kongre
- b) Genel Başkan
- c) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK)
- d) Merkez Yürütme Kurulu (MYK)

18.5 - Yan Kuruluşlar

- a) Kadın Kolları
- b) Gençlik Kolları
- c) Diğer Yan Kuruluşlar

18.6 - Gruplar

- a) TBMM Parti Grubu
- b) İl Genel Meclisi Grupları
- c) Belediye Meclisi Grupları

Mahalle, Köy, Sandık Bölgesi ve Seçim Çevresi Temsilci ve Kurulları

Madde 19 - (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.2) Mahalle, köy ve sandık bölgesi; Parti çalışmalarının temel zemini. Partiyi ve Parti

faaliyetlerini tanıtmak, aksaklıkları ve talepleri tespit edip rapor etmek, verilecek Parti görevlerini yapmak üzere, ilçe ve belde yönetim kurullarınca Parti üyeleri arasından köy, mahalle ve sandık bölgesi temsilcilikleri veya üç kişiden az olmayan temsilci kurullar oluşturulabilir. Bu kurullarda kadın ve gençlik kollarının, asgari birer temsilci ile temsil edilmelerine özen gösterilir.

İl yönetim kurulları, seçim çevresi ölçeğinde, seçim dönemlerinde veya uygun görülen zamanlarda seçim çevrelerindeki her tür seçim çalışmalarını sevk ve idare edecek kurullar oluşturabilirler.

Yurt Dışı Temsilcilikler (SPK, m.7, 31)

Madde 20 - (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.3) AK PARTİ; vatandaşlarımızın ve uluslararası kurum ve ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkelerde, o ülkelerin mevzuat ve uygulamalarını gözeterek, hal ve vaziyetin gerektirdiği yerleşim yerlerinde, ilgili Genel Başkan yardımcısının teklifi üzerine, ekli listede isimleri yazılı ülke ve yerlerde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun kararıyla yurt dışı temsilcilikleri oluşturulur.

İKİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT ORGANLARININ OLUŞUMLARI, GÖREV VE YETKİLERİ

BİRİNCİ AYIRIM

BELDE TEŞKİLATI (SPK, m.7/1, 20)

Belde Kongresi (SPK, m.7/3)

Madde 21 - Belde teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan Belde kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerinden oluşur. İki yıldan az, üç yıldan fazla olmayan bir sürede ve ilçe kongresinden önce uygun bir zamanda, ilçe yönetim kurulu tarafından belirlenen tarihte yapılır.

Belde Kongresi belde başkanını, belde yönetim kurulu asıl ve yedek üyelerini seçer, ilçe yönetim kurulunca köy ve mahalle dağılımlarına göre sayıları belirlenmiş beldeyi ilçe kongresinde temsil edecek olan ilçe

kongresi delege seçimini yapar, gündemindeki konuları müzakere edip karara bağlar.

Tüzüğün 46. maddesinin yargıyla ilgili hükümleri hariç, adaylıklar ve seçimlere ilişkin diğer hükümleri, belde kongresinde de aynen uygulanır.

(Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Nüfusu 5000'den az olan beldelelerde kongre yapılmaz. Bu beldelerin başkanları, ilçe başkanının teklifi üzerine il yürütme kurulu; yönetim kurulları ise belde başkanının teklifi üzerine ilçe yürütme kurulu tarafından atama yoluyla oluşturulur. Münfesih olma halinde de aynı hüküm uygulanır.

Belde Kongresi Delegeleri (SPK, m.19, Ek madde: 2)

Madde 22 - Belde kongresi, seçilmiş en fazla 100 delege ile tabii delegelerden oluşur. Seçilmiş delegelerin mahalle dağılımları şöyle hesaplanır: Seçilmiş delege sayısı olan 100 rakamı; Partinin son genel seçimde belde almış olduğu oya bölünerek kat sayı bulunur. Kat sayının, mahallede Partinin almış olduğu oyla çarpımından elde edilecek rakam, o mahallenin seçilmiş delege sayısıdır. Eksikler, küsurat büyüğüne göre dağıtılır. asıl delege sayısının yarısı kadar yedek delege seçimi yapılır.

Çeşitli nedenlerle Partinin almış olduğu oy belli değil ise; son yerel seçim sonuçlarına göre, onun da belli olmaması halinde, belde kongresi delegeliklerinin mahalle dağılımları seçmen sayısı oranlarına göre yukarıdaki yöntemle belirlenir.

Beldeye bağlı mahallelerde kayıtlı üye sayısı 100'den fazla değil ise, üyelerin tamamı belde kongresi delegesi sayılır.

Beldenin seçimle görev yapmakta olan başkan ve yönetim kurulu üyeleri ile Partili belde belediye başkanı, belde kongresinin tabii delegesidirler.

Belde kongresi ilçe yönetim kurulunun aday olmayanlar arasından görevlendireceği üç kişilik bir heyetin gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre yapılır.

Belde Kongresi Delege Seçimleri ve Delege Listesinin Onaylanması

Madde 23 - Belde kongresi delege seçimleri, tüzüğün 30. maddesinde yazılı usul ve esaslara göre belde yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilir.

Tüzüğün 41. maddesinde yazılı ilçe kongresi delegeleriyle ilgili askı, itiraz ve onay gibi Seçim Kurulu'na ait yetki ve görevler, belde kongresi delegeleri açısından ilçe başkanı tarafından kullanılır.

Tüzüğün 42. maddesi hükmü, belde kongreleri hakkında da uygulanır.

Belde Başkanı

Madde 24 - Belde başkanı; belde kongresi tarafından gizli oylama ile tek derecede seçilir. Partinin belde düzeyindeki çalışma ve faaliyetlerinin koordinasyon ve yürütümünü sağlar, denetimini gerçekleştirir ve belde teşkilatını temsil eder.

(Değişik son fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.1) Aynı kişi, kesintisiz en fazla üç olağan dönem belde başkanı seçilebilir. Ancak, ara veren kimseler tekrar aynı göreve getirilebilir.

Belde Yönetim Kurulu

Madde 25 - (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.4) Belde yönetim kurulu, belde kongresince gizli oyla seçilen ve belde başkanı dahil, en az 3, en fazla 20 üyeden oluşur. Kongrede aynı sayıda yedek üye seçimi yapılır.

Belde teşkilatının ilk kuruluşu, ilçe yönetim kurulunun görüşü alınarak, il yönetim kurulu tarafından atama ile gerçekleştirilir.

Belde Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

Madde 26 - Belde yönetim kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile ayda en az iki kez olağan toplantı yapar. Kararlar, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Belde yönetim kurulu belde başkanı veya belde yönetim kurulu üye tam sayısının en az 1/3' ünün talebi halinde olağanüstü toplanır. Olağanüstü toplantıda sadece toplantı konusu olan konu görüşülür.

Belde yönetim kurulu ilk toplantısında, toplantı zaman ve tarihini belirler, belde yürütme kurulu üyelerinin seçimini yapar.

(Mülga 3. fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.2)

Belde Yürütme Kurulu

Madde 27 - (Değişik madde: 01.02.2003 günlü KKK. m.2) Belde yürütme kurulu; bağlı olduğu ilçe yürütme kuruluna paralel olarak,

belde başkan yardımcılarında oluşan ve belde başkanı başkanlığında çalışmalar yapan kuruldur. Bu kurul üyeleri, belde başkanınca belde yönetim kurulu üyeleri arasından belirlenir.

Belde yürütme kurulu üyeleri arasındaki görev taksimi, belde başkanı tarafından yapılır.

(Değişik fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.3) Belde başkanı, belde yürütme kurulu üyelerinden birini belde muhasibi, birini de belde sekreteri olarak görevlendirir. Tüzüğün 79. maddesi hükmü, belde yürütme kurulu hakkında da uygulanır.

Bu kurul; belde yönetim kurulunun gündemini hazırlar, belde başkanının tevdi ettiği işleri yapar, belde kongresi ve belde yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

Belde yürütme kurulu üyeleri, tüzüğün 82. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkralarında yazılı yetki ve görevleri, belde düzeyinde aynen icra ederler.

(Değişik son fıkra: 03.10.2009 günlü BKK.) Nüfusu 5000'den az olan beldelerde yürütme kurulu oluşturulmaz. Ancak gerekli görülmesi halinde belde başkanı tarafından mevcut yönetim kurulu üyeleri arasında Teşkilat İç Yönetmeliğine göre görev dağılımı yapılır.

İKİNCİ AYIRIM

İLÇE TEŞKİLATI (SPK, m.20, 21)

İlçe Kongresi

Madde 28 - İlçe teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan ilçe kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerden oluşur. İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulunun asıl ve yedek üyelerini; ilçeyi temsil edecek il kongre delegelerinin asıl ve yedeklerini seçer, gündemindeki konuları müzakere edip karara bağlar.

İlçe Kongresi Delegeleri

Madde 29 - İlçe kongresi, seçilmiş 400 delege ile tabii delegelerden oluşur.

İlçeye kayıtlı üye sayısı 400'den az ise, üyelerin tamamı ilçe kongre delegesi sayılır.

İlçeye kayıtlı üye sayısı 400'den fazla ise; önce her mahalle ve köy için birer delege tahsis edilir. Tahsis toplamı, 400 sayısından düşülür. Artta kalan delege sayısı, Partinin son milletvekili genel seçiminde o ilçede almış olduğu toplam oy rakamına bölünür. Bölüm sonucu çıkan kat sayının, o ilçeye bağlı her mahalle veya köyde alınmış oyla çarpımı sonucu çıkan sayı ile tahsis olunan sayının toplamı, ilgili mahalle veya köyün ilçe kongresi için seçeceği delege sayısını teşkil eder.

Delege dağılımında eksikler, kusurat büyüğüne göre yapılan sıralama ile tamamlanır. asıl delege sayısının yarısı kadar da yedek delege seçilir.

(Değişik fıkra: 12.01.2002 günlü KKK. m.5) Çeşitli nedenlerle Partinin almış olduğu oyun belli olmaması halinde; son yerel seçim sonuçlarına göre, onun da belli olmaması halinde, ilçenin toplam seçmen sayısı ile mahalle ve köy seçmen sayılarına göre aynı yöntem uygulanmak suretiyle delege dağılımı belirlenir. İlçe yönetim kurulu kongreden üç ay önce kongre delege dağılım listesini hazırlar ve il yönetim kurulunun onayına sunar ve onaydan sonra ilan eder. Listenin ilanından itibaren 15 gün içinde yapılacak itirazları, il yönetim kurulu kesin olarak karara bağlar.

(Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Kongresince seçilmiş ve halen görevde bulunan ilçe yönetim kurulu başkan ve asıl üyeleri ile Partili ilçe belediye başkanı ve ilçeye bağlı Partili belde belediye başkanları ilgili ilçenin; Partili büyükşehir belediye başkanları dışındaki Partili il belediye başkanları ise merkez ilçe kongresinin tabii delegesidirler.

(Ek: 03.10.2009 günlü BKK.) Geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelerinden delege sıfatı olmayanların kongrede oy kullanma hakkı yoktur.

İlçe Kongresi Delege Seçimleri

Madde 30 - 30. 1 - İlçe kongresi delege seçimleri; üst kurulun kongre hazırlık talimatına göre, ilçe yönetim kurulunca hazırlanacak belli bir takvim içinde gerçekleştirilir.

30.2 - **(Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.)** Delege seçimi, köy ve mahalle ölçeğinde yapılır. İlçe yönetim kurulu; her köy ve mahallede kayıtlı Parti üyelerinin listelerini, üye kayıt defterine uygun olarak ayrı

ayrı hazırlayıp köy ve mahalle temsilcisi veya yönetimine gönderir. Üyelerin tanınmasını sağlayacak bilgileri içerecek şekilde, Genel Merkez üye kayıtları esas alınarak düzenlenecek bu listeler, delege seçiminden en az 15 gün önce köy ve mahallede uygun bir yerde ve ilçede ilçe binasında askıya çıkarılmak suretiyle duyurulur. Listeler, seçim yapılana kadar askıda kalır. Listelerin askıya çıkarıldığı tarih ile indirildiği tarih, askı yapılan yerlerde birer tutanakla tespit edilir.

30.3 - İlçeye bağlı belde var ise beldeye bağlı mahallelerden belde kongresi tarafından seçilecek ilçe kongresi delege sayısı belde kongresinden önce ilçe yönetim kurulunca belirlenir ve belde başkanlığına bildirilir.

30.4 - Partiye kayıtlı olduğu halde listede yer verilmeyen veya üye olmadığı halde listede yazılı olan kişilerle ilgili olarak, askı tarihinden itibaren 5 gün içinde ilçe yönetim kuruluna Partili her üye tarafından itiraz edilebilir.

30.5 - İlçe yönetim kurulu, itirazı iki gün içinde karara bağlar. İtirazın kabulü halinde, listede gerekli düzeltmeyi yapar. İlçe yönetim kurulu iki gün içinde karar vermez veya kararı red şeklinde olursa, ilgili kişi 3 gün içinde il başkanlığına itiraz edebilir. İl yürütme kurulunca verilecek karar, Parti içi işlemler açısından kesindir. İlçe başkanlığının bu karara uyması zorunludur. İlgili kişi, il yürütme kurulunca verilmiş kararı ibraz ederek delege seçimine iştirak edebilir. İtiraz üzerine düzeltme yapılan listeler, ilan edilir.

30.6 - Mahalle ve köy delege seçimlerinin nerede ve hangi saatler arasında yapılacağı, delege seçmen listesinin askısında belirtilir. Belli edilmiş gün ve saatte, delege seçimi yapabilmek için, kesinleşmiş delege seçmen listesinde yer alan üyelerin salt çoğunluğunun katılımı aranır. Yapılacak yoklamaya göre salt çoğunluk yok ise, aynı gün ve aynı yerde iki saat sonra hazır bulunan üyelerin katılımı ile delege seçimi yapılır.

30.7 - **(Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.3)** Delege seçimleri, ilçe yönetiminin görevlendireceği kişi veya kişilerin gözetim ve denetiminde gizli oy, açık tasnif esasına göre liste yöntemi ile yapılır. Sonuç tutanağa bağlanır ve ilçe yönetim kuruluna teslim edilir. Tüzüğün 46. maddesinde yazılı esaslar, delege seçimleri hakkında da uygulanır.

30.8 - Delege seçimlerine karşı seçimden itibaren 3 gün içinde il yönetim kuruluna itiraz edilebilir. İl yönetim kurulunun vereceği karar kesindir.

30.9 - Delege seçimiyle ilgili yukarıda açıklanan her tür itirazlarda; isteği halinde, itiraz eden kişiye alındı belgesi verilir ve verilen karar kendisine bildirilir.

İlçe Başkanı

Madde 31 - İlçe başkanı, ilçe kongresi tarafından gizli oylama ile tek derecede seçilir. Partinin ilçe düzeyindeki çalışma ve faaliyetlerinin koordinasyon ve yürütümünü sağlar, denetimini gerçekleştirir ve ilçe teşkilatını temsil eder.

(**Değişik son fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.4**) Aynı kişi, kesintisiz en fazla üç olağan dönem ilçe başkanı seçilebilir. Ancak, ara veren kişiler tekrar aynı göreve getirilebilir.

İlçe Yönetim Kurulu

Madde 32 - İlçe yönetim kurulu, ilçe kongresi tarafından gizli oyla seçilen ve ilçe başkanı dahil, en az 7, en fazla 30 üyeden oluşur. Kongrede asıl üye sayısı kadar yedek üye seçimi yapılır.

İlçe Yürütme Kurulu

Madde 33 -(**Değişik madde: 03.10.2009 günlü BKK.**) İlçe yürütme kurulu ilçe başkanının başkanlığında, ilçe düzeyinde görev yapan Parti içi organdır.

İlçe yürütme kurulu üyeleri; ilçe başkanı tarafından ilçe yönetim kurulu üyeleri arasından belirlenir. İlçe yürütme kurulu üyeleri ilçe başkan yardımcısı sıfatıyla görev yapar.

İlçe yürütme kurulu üyeleri arasındaki görev dağılımı, Tüzüğün 81. maddesinde belirtilen iş bölümü esasına göre ilçe başkanı tarafından yapılır.

İlçe yürütme kurulunun üye sayısı, Tüzüğün 81. maddesinde gösterilen Genel Başkan Yardımcılarının sayısı kadardır.

İlçe yürütme kurulu ilçe başkanının başkanlığında, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve Tüzük'te yazılı ayrık durumlar dışında katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

İlçe yürütme kurulu, ilçe yönetim kurulunun gündemini hazırlar, ilçe başkanının tevdi ettiği işleri yapar, ilçe kongresi ve ilçe yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

İlçe yürütme kurulu üyeleri, Tüzüğü'nün 82. 1 maddesinde belirtilen Genel Başkan Yardımcıları arasındaki işbölümü talimatına uygun biçimde ilçe düzeyinde görev yaparlar.

Tüzüğü'nün 79. maddesi hükmü, ilçe yürütme kurulu hakkında da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM İL TEŞKİLATI (SPK, m.19, 21)

İL Kongresi

Madde 34 - İl teşkilatının en üst karar ve denetim organı olan il kongresi, seçilmiş ve tabii delegelerden oluşur. İl başkanı, il yönetim kurulu ve il disiplin kurulu asıl ve yedek üyeleri ile ili temsil edecek büyük kongre asıl ve yedek delegelerinin ve il parti içi demokrasi hakem kurulu üyelerinin seçimlerini yapar, gündemindeki konuları müzakere edip karara bağlar.

İL Kongresi Delegeleri

Madde 35 - İl kongresi, ilçe kongrelerince seçilmiş delegeler ile tabii delegelerden oluşur. İlin seçilmiş delege sayısı 600'ü geçemez. Hangi ilçenin kaç delege ile il kongresinde temsil olunacağı şöyle belirlenir: Önce her ilçeye beşer delegelik tahsis edilir. Tahsis toplamı, 600'den düşülür. Kalan sayının, kongre öncesi yapılmış son milletvekili genel seçiminde Partinin o ilde almış olduğu toplam oya bölünmesiyle kat sayı elde edilir. Bu kat sayının, Partinin ilçede almış olduğu toplam oyu ile çarpımı sonucu elde edilecek rakama beş adet tahsisin ilavesiyle ulaşılabilecek rakam, o ilçenin il kongresi için seçeceği delege sayısını oluşturur.

İl bünyesinde, seçimlerden sonra üçten fazla yeni ilçe kurulmuş olması veya il kongresinin yapılacağı tarihe göre genel seçim yapılmamış veya Partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerde; yapılmış son yerel seçimler, bu seçimlerle ilgili birinci cümlede yer alan nedenlerin varlığı halinde ise il ve ilçe seçmen sayıları esas alınarak yukarıda yazılı yöntemle ilçelerin temsil olunacağı il kongresi delege sayıları belirlenir.

(**Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.**) İlin Partili milletvekilleri, Partili il ve büyükşehir belediye başkanları ile İl kongresince seçilmiş ve halen görevde bulunan il yönetim ve il disiplin kurulu başkan ve asıl üyeleri il kongresinin tabii delegeleridirler.

(**Ek: 03.10.2009 günlü BKK.**) Geçici il yönetim, disiplin ve Parti içi demokrasi hakem kurulu başkan ve üyelerinden delege sıfatı olmayanların kongrede oy kullanma hakkı yoktur.

İl Başkanı

Madde 36 - İl Başkanı il kongresi tarafından gizli oylama ile tek derecede seçilir. Partinin il düzeyindeki çalışma ve faaliyetlerinin koordinasyon ve yürütümünü sağlar, denetimini gerçekleştirir ve il teşkilatını temsil eder.

(**Değişik son fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.5**) Aynı kişi, kesintisiz en fazla üç olağan dönem il başkanı seçilebilir. Ancak, ara veren kimseler tekrar aynı göreve getirilebilir.

İl Yönetim Kurulu

Madde 37 - İl yönetim kurulu il kongresi tarafından gizli oyla seçilen ve il başkanı dahil en az 20, en çok 50 üyeden oluşur. Kongrede asıl üye sayısı kadar yedek üye seçimi yapılır.

İl Yürütme Kurulu

Madde 38 - (Değişik madde: 03.10.2009 günlü BKK.) İl yürütme kurulu il başkanının başkanlığında, il düzeyinde görev yapan Parti içi organdır.

İl yürütme kurulu üyeleri; il başkanı tarafından il yönetim kurulu üyeleri arasından belirlenir. İl yürütme kurulu üyeleri il başkan yardımcısı sıfatıyla görev yapar.

İl yürütme kurulunun üye sayısı, Tüzüğün 81. maddesinde gösterilen Genel Başkan Yardımcılarının sayısı kadardır.

İl yürütme kurulu üyeleri arasındaki görev dağılımı, il başkanı tarafından yapılır.

İl yürütme kurulu il başkanının başkanlığında, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve Tüzük'te yazılı ayrık durumlar dışında katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

İl yürütme kurulu, il yönetim kurulunun gündemini hazırlar, il başkanının tevdi ettiği işleri yapar, il kongresi ve il yönetim kurulunca alınmış kararların ve verilen görevlerin icrasını sağlar.

İl yürütme kurulu üyeleri, Tüzüğü'nün 82. 1 maddesinde belirtilen Genel Başkan Yardımcıları arasındaki işbölümü talimatına uygun biçimde il düzeyinde görev yaparlar.

Tüzüğü'nün 79. maddesi hükmü, il yürütme kurulu hakkında da uygulanır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

İLÇE VE İL KONGRELERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Olağan Kongre Zamanı ve Seçilecek Delegeler

Madde 39 - İlçe ve il kongrelerinin olağan kongre takvimi, üst kademe kongresinin yapılmasından önce gerçekleşecek şekilde, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca kararlaştırılır. Bu süre iki yıldan az, üç yıldan fazla olamaz.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun yetki vermesi ve belirleyeceği kongre takvimi içinde olması şartıyla, ilçe bağlı ilçelerde yapılacak ilçe kongrelerinin takvimi, ilçenin görüşü alınarak il yönetim kurulunca belirlenir.

İlçe ve il kongrelerinde, üst kademe kongresi için seçilmesi gereken sayıda asıl, bu miktarın yarısı kadar yedek delege seçimi yapılır.

(Değişik fıkra: 03.10.2003 günlü KKK. m.1) Kongre delegeliği, Parti üyeliği devam etmek şartıyla, onu seçen kongrenin olağan toplantısına kadar devam eder.

(Değişik fıkra: 03.10.2003 günlü KKK. m.1) Merkez Yürütme Kurulu, delege seçimlerinde kanun ve Tüzük hükümlerine aykırılık olmasının saptanmış olmasına münhasır olmak üzere ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar verebilir.

Madde 40 - Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi

Kongre gündemleri, ilgili kademe yönetim kurulunca belirlenir. Ancak en geç kongre divanı oluşturulup gündem okunduktan hemen sonrasında

kadar divan başkanlığına verilmiş ve kongrede hazır bulunan delegenin en az %5'i tarafından yapılan ilave gündem teklifleri müzakereye açılır ve yapılacak oylama sonucuna göre karara bağlanır.

Üst kademelerce belirtilen konuların, alt kademe kongre gündemine alınması zorunludur.

Kongre Delege Listesinin Seçim Kurulunca Onaylanması ve İlanı (SPK,m.21)

Madde 41 - İlçe ve il başkanlıkları, kongrelerinin seçilmiş ve tabii delegeler listesini kongreden en az 15 gün önce iki nüsha olarak yetkili seçim kurulu başkanlığına verirler. Bu listeye kongre gündemi ile kongrenin yapılacağı yer, gün ve saati, çoğunluk olmaması halinde en fazla 7 gün sonra yapılacak ikinci toplantıya ilişkin aynı bilgileri içeren yazı eklenir. Listenin bir örneği, kademe merkezinde ilan edilir. Bağlantı var ise, ayrıca internette yayımlanır.

Seçim kurulu başkanı, eksiklik yok ise listeyi ve eklerini onaylar. Onaylanan liste ve ekleri, kongreden 7 gün önce kongresi yapılacak teşkilat kademesi binasında askıya çıkarılmak suretiyle ilan edilir. Askı süresi 3 gündür.

İlan süresi içinde yapılacak itirazlar, yetkili seçim hakimi tarafından incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listelerle toplantıya ilişkin diğer hususlar, hakim tarafından onaylanarak teşkilat kademe başkanlığına gönderilir.

Böylece onaylanan liste, kademe kongresinin delege yoklama cetvelini oluşturur.

İlçe ve İl Kongresinin İlanı

Madde 42 - İlçe ve il yönetimi; kongre gününden en az 15 gün önce alışımlı ilan araçları ile ve bağlantı var ise ayrıca internet yolu ile yer, gün, saat ve gündemi belli edecek şekilde kongre yapılacağına duyurusunu yapar. Ayrıca kongrenin gün, saat ve yeri, en az 7 gün önce, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması amacıyla yetkili mülki amirliğe bildirilir.

İlk toplantıda yeterli çoğunluk sağlanamadığı takdirde, ikinci toplantının hangi gün, yer ve saatte yapılacağı, ilanda belirtilir.

İlçe ve il kongrelerinin gazete ile ilanı zorunlu değildir. Kademe başkanlığı, kongrenin sağlıklı ve demokratik olmasını sağlayacak gerekli sözlü veya yazılı duyuruda bulunmakla yetkili ve görevlidir.

Kongre Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 43 - Kongreler, delege toplam sayısının en az dörtte birinin katılımı ile toplanır. İlk toplantıda yeterli katılım olmaması halinde, ikinci toplantı katılanlarla yapılır.

Kongrede kararlar, Tüzük'te yazılı ayrı durumlarda saklı olmak üzere, oylamaya katılanların salt çoğunluğu ile alınır.

Kongrenin Açılışı, Kongre Divanı, Divanın Yetki ve Görevleri

Madde 44 - 44. 1 - Kongre başlamadan önce toplantı nisabının varlığı, yoklama cetvelindeki imzalar sayılmak suretiyle kademe sekreteri ve en az iki delegenin imzasını taşıyan bir tutanakla tespit edilir. Kongrenin açılışı, kongresi yapılan teşkilat kademe başkanı veya onun görevlendireceği kademe yönetim kurulu üyesi tarafından yapılır.

44. 2- (**Değişik : 12.01.2002 günlü KKK. m.6**) Divan başkanlığı için tek aday var ise, oylaması açık yapılır. Divan Başkanlığı için birden fazla aday olması halinde divan başkanının nasıl seçileceğine Genel Kurul karar verir. Ancak, üye tam sayısının onda birinin yazılı istemi halinde divan başkanı gizli oyla seçilir. Böyle bir durumda, gizli oylamanın gerektirdiği tedbirler derhal alınır ve üç kişide naz olmayan sayım ve tasnif kurulu açık oylama ile oluşturulur.

44.3 - Seçilen divan başkanı yönetiminde, bir divan başkan yardımcısı ile toplam sayısı tek rakamlı olmak üzere yeteri kadar katip üye seçimi açık oylama ile yapılarak divan oluşturulur.

44.4 - Kongreyi, kongre başkanlık divanı adına divan başkanı yönetir. Divanda kararlar çoğunlukla alınır. Eşitlik olması halinde divan başkanının katıldığı görüş uygulanır.

44.5 - Kongrenin düzen ve ahenk içinde yürütülmesi, Parti tüzüğü ile ilgili yasa ve mevzuata uygun olarak gerçekleşmesini temin için gerekli önlemleri almak ve düzeni sağlamak, kongre gündemini icra etmek,

tutanağı düzenlemek ve muhafaza etmek, kongre başkanı ve divanın yetki ve görevidir.

44.6 - Kongre divanını divan başkanı temsil eder. Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. Kısımında yazılı yasaklara aykırı konuşma yapan veya davranışta bulunan herkese, divan başkanı derhal müdahale ederek delege olanların oy hakkı saklı kalmak kaydıyla, salondan çıkarmak gibi gerekli önlemleri alır. Gerekli olması halinde toplantıya ara verir, dinleyici yerlerinin boşaltılmasını temin ederek, düzeni sağladıktan sonra kongreye kaldığı yerden devam edilir.

44.7 - Divan başkanı, divan tarafından onaylı kongre tutanak örneğinin bir nüshasını ekleri ile birlikte ilgili kademe başkanına, bir nüshasını ise üst kademe yönetimine teslim eder.

44.8 (Ek: 30.09.2012 günlü BKK. m.6.) Kongrenin açılışı sırasında delegelerden yazılı teklif gelmesi halinde Kongre, Divan Başkanlığı ile Divan Üyeliği seçimlerinin liste yöntemine göre birlikte ve aynı anda yapılmasına açık oylama ile karar verebilir.

Kongrelerin Görev ve Yetkileri

Madde 45 - Kongre, ilgili teşkilat kademe yönetim organının faaliyet ve hesapları ile yeni dönem bütçelerini müzakere edilip karara bağlayan, yeni yönetim organlarını ve üst kademe delegelerini seçen kuruldur.

İlgili kademenin en üst karar ve denetim organı olan kongrelerde; Parti Tüzük ve programı çerçevesinde yerel, genel her türlü hizmet ve faaliyet hakkında görüşmeler yapılabilir ve kararlar alınabilir.

Yönetim kurulunun ibrası, kongrede karara bağlanır. İbra oylamasına, ilgili yönetim kurulu başkan ve üyeleri katılamazlar. Görüşmelerde istek sırasına göre söz verilir. Üst kademe görevlilerine öncelik tanınır. Faaliyet ve hesap raporunda karşı oy yazısı olmayan yönetim kurulu üyesi, rapor aleyhine konuşmak için söz alamaz ve konuşamaz.

Kongrelerde aday olan özörlüer için kendilerini ifade edecek imkanlar ve ayrıca işitme özörlüer için tercümanlık gibi hizmetler, imkanlar ölçüsünde sağlanır.

İlçe ve İl Kongrelerinde Yapılacak Seçimler ve Adaylık

Madde 46 - 46. 1 - İlçe ve il başkanları, ilçe ve il kademe organları seçimleri ile üst kademe delege seçimleri, gizli oy ve açık tasnif esasına göre, Parti Yönetmelikleri ile Parti Tüzüğü ve kanuna uygun olarak yargı gözetim ve denetiminde yapılır.

46.2 - Seçim kurulu başkanı, bir başkan ve iki üyeden oluşan yeteri kadar sandık seçim kurulu oluşturur. Kurul başkanı ile bir üye memurlardan, diğer üye ise aday olmayan üyeler arasından seçilir. Her sandık için aynı şekilde ve sayıda yedek sandık kurulu belirlenir. Sandık kurulu başkanının yokluğunda, memur üye sandığa başkanlık eder.

46.3 -Kongrede yapılacak seçimler, ara verilmeksizin sonuçlanıncaya kadar devam eder.

46.4 - (**Değişik: 12.09.2015 günlü BKK. m.1**) Partili her üye, yer kaydı aranmaksızın, kongrede yapılacak seçimlerde aday olabilir veya aday gösterilebilir. Ancak belde, ilçe veya il başkanlığına adaylık başvurusu, o kongrede oy kullanma hakkına sahip delege tam sayısının en az % 5'inin Divan Başkanlığı veya noterlikçe tevsik edilmiş imzasını taşıyan yazılı isteği ile yapılır. % 5'in hesabında kesirli sayılar tama iblağ edilir.

Partiye üye olmayan kişilerin seçimle bir göreve gelmesi halinde bu kimseler Parti üyesi sıfatını kazanır.

Bir kongre döneminde, alt kongrece bir teşkilat kademesinin zorunlu veya ihtiyari organlarına seçilen kişiler, aynı kongre döneminde üst kademe organlarına başkan aday olamaz ve aday gösterilemez.

46.5 - Kongrelerde adaylık başvurusu, divan oluştuktan sonra belli edilmiş süre dolmadan divana yapılır. Divan başkanlığı, gündemin “seçimler” maddesinde veya daha önce aday başvurularının en son ne zamana kadar yapılabileceğini ilan eder ve ilan edilmiş saat gelince aday başvuruları için sürenin dolduğunu, varsa bu başvuruların derhal yapılması gerektiğini tekrar duyurur ve daha sonra yapılacak aday başvurularını işleme koyamayacağını ilan eder. Divan, aday başvurularını veriliş sırasına göre ayrı ayrı okumak suretiyle kongre genel kurulunun

bilgisine sunar. Adaylıktan çekilme ve itirazlar varsa, karara bağlayarak adaylıkları kesinleştirir. Kesinleşmiş adaylar, okunmak suretiyle duyurulur ve ayrıca salonda uygun yerde ilan edilir. Divan tarafından onaylı liste örneği ise, hazır bulunan seçim kuruluna verilir.

46.6 - Aday listelerinin kesinleşmesi için belli edilen süre içinde yapılacak yazılı çekilme beyanları, divanca kimlik tespiti ile tutanağa geçirilir ve hazırlanacak kesinleşmiş aday listesi tutanağında belirtilir. Adaylıkların kesinleşmesinin ilanından sonra ve seçim süresince yapılacak yazılı çekilme beyanları, sayım dökümde nazara alınmaz. Ancak bunlardan seçilenler olur ise, istifa etmiş sayılırlar.

46.7 - (**Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.6/a**) Organ ve delege seçimleri liste yöntemine göre yapılır. asıl ve yedek üye adaylarını gösterir şekilde “liste yöntemi” esasına uygun öneri yapılmamış ise, her organ ve delegelikler için yapılan ferdi adaylıklar tamamlanıp kesinleştirildikten sonra, divanca soyadı esasına göre çarşaf liste sıralaması yapılır. Sıralamanın hangi soyadından başlayacağı çekilecek kur’a ile belirlenir. Böylece her organ için yapılan adaylıklar, ayrı sütunlar halinde tek veya birden fazla sayfada sıralanır. İsimlerin yanına işaret konacak kare veya daire boşluklara yer verilir ve yeteri kadar çoğaltılır. Birer örneği divanca onaylı yeterli sayıdaki listeler, mühürlenmek ve oy pusulası olarak kullanılmak üzere, zarflarıyla birlikte yetkili seçim kuruluna teslim edilir.

46.8 (**Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.6/b**) Çarşaf liste uygulamasında oylar, seçim kurulunca mühürlü listedeki isimlerin yanında yer alan kare veya daire içi işaretlenerek, mühürlü zarfa konduktan sonra sandığa atmak suretiyle kullanılır. asıl ve yedekleri dahil, seçilmesi gereken sayıdan fazla veya yarısından eksik işaretli oylar geçersizdir. Sayım döküm sonucu en çok oya göre yapılacak sıralama ile asıl ve yedekler belirlenir. Eşit oy halinde seçim kurulunca kur’a çekilir.

46.9 – (**Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.6/c**) Adaylar, liste yöntemine uygun olarak önerilmiş ise, bu takdirde seçimler; listenin zarfa konup sandığa atılması suretiyle yapılır. Delege oyunu, listeyi aynen veya listedeki aday veya adayları çizerek dilediği ferdi adayları yazmak suretiyle kullanabilir.

46.10 - (**Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.6/d**) Oyların liste halinde kullanılması durumunda, listedeki adayların yarıdan fazlasının silme veya çizme sonucu boş bırakılmış, yahut organ üye sayısından fazla ilave yapılmışsa, bu oy pusulaları geçersizdir. Divan başkanınca kesinleştirilmiş aday listelerinde yer almayanlara verilecek oylar, nazara alınmaz.

46.11 - (**Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.6/e**) Seçimlerin, liste yöntemi uygulanmak suretiyle yapılması halinde; ferdi adayların isimleri, soyada göre sıralanır ve ayrı bir kağıda yazılarak oy kabin veya kabinlerinde asılı olmaları sağlanır.

46.12 - Adaylıkların kesinleştirilmesinden önce usulüne uygun vaki çekilmeler sonucu, organ üye tamsayısının salt çoğunluğundan fazla boşalma olan listeler, liste olma özelliğini kaybeder.

46.13 - (**Değişik 03.10.2003 günlü KKK. m.2/a**) Belde, ilçe ve il kongrelerinde bütün seçimler birlikte yapılır.

46. 14- (**Değişik 03.10.2003 günlü KKK. m.2/b**) Organ ve delege seçimleri için "liste" şartlarının varlığı halinde, aday isimlerinin baş tarafına kare veya daire oluşturulmasına gerek kalmaz. Adaylar, listede aday olarak gösterilen yere seçilmiş olurlar.

46. 15- (**Ek: 03.10.2009 günlü BKK.**) Siyasi Partilere üye olmasında yasal sakınca olmayıp, bir kamu kurum ve kuruluşunda veya bunlara bağlı şirket, teşebbüs, teşekkül, iştirak veya kuruluşlarda görev veya hizmet yapan kişiler, bu görev ve hizmetlerinden ayrılmadıkça kongrece seçimi yapılan Parti organlarına başkan olarak aday olamaz veya aday gösterilemezler.

46. 16- (**Ek: 03.10.2009 günlü BKK.**) Aralarında ikinci dereceye kadar kan veya sıhri hısımlığı bulunan Partili üyeler, aynı teşkilat kademesinde eş zamanlı olarak ana kademe ve yan kuruluş kademe başkanı olamazlar.

46. 17- (**Ek: 03.10.2009 günlü BKK.**) Bu hükümlere aykırı olarak görev alanların görevine MKYK kararıyla son verilir.

Kongrelerde Oy Hakkını Kullanma Şekli

Madde 47 – (Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Kesinleşmiş delege listesinde yazılı olmayan delegeler oy kullanamaz.

Delege, nüfus cüzdanı, pasaport, evlenme cüzdanı, askerlik belgesi, sürücü belgesi gibi resimli ve resmi nitelikteki belgelerden biri ile veya resimli ve mühürlü üye kimlik kartı ile kimliğini ispat ettikten ve delege listesinde isminin karşısındaki yeri imzaladıktan sonra oyunu kullanılır.

Oylar, oy verme sırasında sandık kurulu başkanınca verilen, kurulca mühürlenmiş adayları gösterir listelerin zarfa konularak sandığa atılması suretiyle kullanılır. Bu işlem bittikten sonra delegenin ikinci imzası alınır ve kimlik belgesi iade edilir.

Delege oyunu bizzat kendisi kullanır. Özürlüler istediği takdirde, sandık alanında bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa delegelerden birinin yardımıyla oy kullanabilir. Bir delege birden fazla özürlüye yardım edemez.

Seçimlerle İlgili İtiraz (SPK, m.21/ 10)

Madde 48 - Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren 2 gün içinde seçim sonuçlarına karşı, seçim kurulu başkanına itiraz edilebilir. Bu itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

(Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Hakim'in kararı seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise, bir aydan az ve iki aydan fazla olmayacak bir süre içerisinde, hakimin belirleyeceği tarihte sadece seçim yapılır.

Kongre Sonuçları ve Tutanaklarının Üst Organa Bildirilmesi

Madde 49 - İlçe başkanları, kongre divan başkanı tarafından kendisine tevdi olunacak ilçe kongresi tutanak örnekleri ile kongrede yapılan seçim sonuçlarını gösteren seçim kurulu tutanak örneğini, itiraz süresi geçtikten, itiraz edilmiş ise sonuçlandıktan hemen sonra Teşkilat Başkanlığı'na gönderilmek üzere il başkanlığına verir. İl başkanlığı da il kongresiyle ilgili aynı bildirim yapılar.

(Ek: 03.10.2009 günlü BKK.) İl ve ilçe başkanları ayrıca Tüzüğün 157. maddesinde belirtilen ana kademe ve yan kuruluş organları ile ilgili resmi bildirimleri mülki makamlara en geç 15 gün içinde yaparlar. Beldelerde tüm bildirimler, beldenin bağlı olduğu İlçe Başkanlığına yapılır.

Madde 50 - İlçe ve İl Kongrelerinin Olağanüstü Toplanması

(Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.7) İlçe ve il kongrelerinin olağanüstü toplanması, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla veya kademe delege tam sayısının 1/5' inin Parti içi demokrasi hakem kurulunda veya noterlikte tevsik edilmiş yazılı isteği ile yapılır.

Şartların oluşması halinde, kademe yönetim kurulunun gerekli hazırlıkları yaparak talebin tebliğinden itibaren 45 gün içinde olağanüstü kongreyi toplaması zorunludur.

(Değişik: 03.10.2003 günlü KKK. m.3/a) Olağanüstü toplantının gündemi, toplantıyı talep edenlerce belirlenir. Gündemin neden ibaret olduğu karar veya talep yazısında belirtilir. Olağanüstü toplantı gündemine başka gündem maddesi eklenemez.

(Değişik: 03.10.2003 günlü KKK. m.3/b) Ancak kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenebilmesi talebinin beldelerle ilgili olması halinde il yönetim kurulunun, ilçe ve il yönetim kurulları ile ilgili olması halinde ise Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun onayı gereklidir.

Alt Kademenin Üst Kademe Kongresinde Temsili

Madde 51 - Üst kademe kongresinin yapıldığı tarihe göre, kongresi yapılmamış olmakla birlikte azami seçilmişlik süresi olan üç yıl dolmamış ise alt kademe, var olan delegeleriyle üst kademe kongresinde temsil olunur. Ancak, yetkili makamca kongre tarihinin belirlenmiş olmasına karşın belirlenen kongre takvim süresi içinde kendi kademesinin kongresini yapmamış olan ilçe veya il teşkilatı, üst kademe kongresinde delege ile temsil olunamaz.

BEŞİNCİ AYIRIM

İLÇE VE İL YÖNETİM KURULLARINA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Kurucu Yönetim Kurulları

Madde 52 - İlçe ve il kademe teşkilatlarının ilk kuruluşları, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca atama ile sağlanır. Önce kademe başkanı atanan kişiye "yetki" belgesi verilir. Bu kişinin oluşturacağı listenin, merkezce onaylanması ile kurucu yönetim kurulu oluşmuş olur.

Kurucu yönetim kurulları, el çektirilme nedenleri ayrık olmak üzere, kendi kademelerinin kongrelerine kadar tüzüğün kurula verdiği hak ve yetkileri kullanırlar.

Yönetim Kurullarının Toplantı ve Karar Nisabı

Madde 53 - İlçe ve il yönetim kurulları, ayda en az iki defa olmak üzere üye mevcudunun salt çoğunluğu ile olağan toplantı yapar. Kararlar, bu Tüzükte aksine hüküm yoksa, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Oylarda eşitlik olması halinde başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

Yönetim kurulları, kurul başkanının veya kurul üye tam sayısının 1/3'ünün talebi halinde olağan üstü toplanırlar. Olağanüstü toplantılarda sadece toplantı nedeni olan konular görüşülür.

Yönetim kurulu kararları karar defterine yazılır veya bilgisayar çıkışı alınarak bu deftere yapıştırılır ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar, "muhalifim" şerhi ile yetinebilecekleri gibi muhalefet nedenlerini de yazabilirler.

Kademelerde Partinin Temsili

Madde 54 - Belde, ilçe ve il başkanları, görevli oldukları kademelerde Parti teşkilatını temsil ederler. Temsil ettikleri teşkilatın hesap işlerine ait belgeleri, yürütme kurulunun muhasip üyesi ile birlikte imza ederler.

Başkanın yokluğunda teşkilat, protokol sırasındaki başkan yardımcısı tarafından temsil olunur.

İlçe ve İl Yönetim Kurullarının Görev ve Yetkileri

Madde 55 - İlçe ve il yönetim kurulları, teşkilat kademelerinde Parti faaliyetlerinin, Parti tüzüğü ve yasal mevzuata uygunluğunu gözetir, denetler, koordinasyonu sağlar, tüzüğün verdiği yetki ve görevleri ifa ederler.

Partinin program ve faaliyetinin tanıtım ve gelişimi için tüzüğe uygun gerekli her tür çalışma ve faaliyette bulunurlar. Yapılacak iş ve amaca göre dar veya geniş kapsamlı toplantılar düzenleyebilirler. Partinin ilkeleri doğrultusunda amaçlarını gerçekleştirmek üzere, Parti içi veya dışından

uzman kişilerden geçici veya sürekli çalışma grupları ve komisyonlar oluşturabilirler.

Doğacak durum ve gereklere göre, bir üst yönetimin olurlarını almak kaydıyla toplantılar, miting, panel, seminer, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenleyebilir ve Partinin program ve hedeflerini tanıtmak ve bilgilendirmek amacıyla gerekli gördükleri içe dönük veya dışa açık toplantılar yapabilirler.

Kongrelerle ilgili gerekli hazırlık ve uygulama çalışmaları, ilgili tüm işlemler, seçim kurullarına veya ilgili idari birimlere ait tüm bildirimler; ilgili kademe başkanı tarafından veya onun nezareti altında gerçekleştirilir.

Alt kademeler, üst kademelerin emir ve talimatlarına, Parti yönetmeliği ile tüzüğüne ve yasa hükümlerine uygun iş ve işlem yapmakla yükümlüdürler.

Yazışmalarını, acil durumlar hariç, kademe silsilesine göre yaparlar.

Kurul Üyesinin İstifa Etmiş Sayılma Hali

Madde 56 - Olağan toplantılar ile gün ve zamanı bildirilmiş olağanüstü toplantılara bir yıl içinde peş peşe 3 veya bir yıl içinde 6 kez özürsüz olarak katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır. Ancak bu madde hükmü, üst kademece belirlenmiş kongre takvimi süresince uygulanmaz.

Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeliklerinde Boşalma

Madde 57 - (Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.) İlçe veya il yönetim kurulu asıl ve yedek üyelerinin, nedeni ne olursa olsun toptan çekilmeleri halinde boşalan kurul yerine, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca atama yolu ile yeni kurul oluşturulur.

Atanan kurul, seçilmiş kurulun hak ve yetkilerini kullanır.

Kısmi boşalmalarda, boşalan üyelikler yedeklerin sırayla çağrılmalarıyla doldurulur. Yedeklerin katılımından sonra, kurulun üye mevcudu; üye tam sayısına göre salt sayının altına düşmüş ise, kurul boşalmış sayılır. Bu takdirde yukarıdaki fıkraya göre yeni kurul oluşturulur.

Sadece kademe başkanına işten el çektilmesi veya herhangi bir nedenle başkanlığın boşalması hallerinde, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından başkan ataması yapılır.

İşten El Çektirme Nedenleri

Madde 58 - Kademelerde görev alanların görevden uzaklaştırılmalarını gerekli kılan haller:

58.1 - Siyasi Partiler Kanunu, Parti Tüzüğü ve Yönetmelikleri uyarınca tutulması gerekli defter ve kayıtların usulüne uygun olarak tutulmaması, defter ve belgelerin muhafaza edilmemesi, kayıtlar üzerinde kasıtlı olarak tahrifat yapılmış olması, muhasebe ile ilgili belgelerin zamanında Genel Merkez'e gönderilmemiş olması,

58.2 - Organlara seçilenlerin kimliklerini içeren belgenin süresi içinde en büyük mülki amirliğe gönderilmemiş olması,

58.3 - (**Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.**) Ülke ve Parti çıkarlarını ihlal edici davranışlar sergilenmesi veya Parti üyeliğinden ihracı gerektiren bir eylem veya işlemde bulunulması,

Hallerinden birinin vukuunda, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, ilçe ve il başkanı ile yönetim kurullarına kısmen veya tamamen işten el çektirmeye yetkilidir. Belde başkan ve yönetimi hakkında aynı yetki il yönetim kurulunca kullanılır.

İşten El Çektirmenin Usul ve Esasları

Madde 59 - 59.1 - İşten el çektirmeyi gerektiren bir durumu tespit eden il yönetim kurulu, ilçe başkanı veya ilçe yönetim kurulunun kısmen veya tamamen işten el çektirilmelerini Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'ndan; ilçe yönetim kurulu ise belde başkanı veya belde yönetim kurulunun kısmen veya tamamen işten el çektirilmelerini il yönetim kurulundan talep edebilir.

59.2 - El çektirme talebini içeren kurul kararlarının, en az üye tam sayısının salt çoğunluğu ve gizli oylama ile alınmış olması gerekir. Karara, el çektirmeyi gerekli kılan olayın değerlendirmesini ve delillerini içeren gerekçeli bir rapor da eklenir.

59.3 - Belde ile ilgili ilçe yönetiminin talebi üzerine il yönetim kurulu, ilçe ile ilgili il yönetiminin talebi üzerine Merkez Karar ve Yönetim Kurulu; gerek görürlerse inceleme yaptırarak talebi karara bağlarlar.

59.4 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu aynı nedenlere bağlı olarak re'sen ilçe ve il başkanları ile yönetim kurullarına kısmen veya tamamen işten el çektirebilir.

59.5 - Yönetim kurullarının asıl ve yedek üyeleri ile birlikte tamamının işten el çektirilmesi halinde, el çektirme kararı veren organ, aynı kararlar veya makul sürede geçici yönetim kurulunu oluşturur ve ilgililere tebliğini sağlar.

59.6 - Sadece başkan veya yönetim kurulunun kısmen işten el çektirilmesi halinde boşalan üyelik,tüzüğü'nün 57. maddesine göre doldurulur.

59.7 - İşten el çektirme kararı, Siyasi Partiler Kanunu'ndaki istisnalar ayrı olmak üzere, gizli oylama ile alınır. Karar yeter sayısı, kurul üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğudur.

59.8 - Usulüne uygun olarak alınmış el çektirme kararları, Parti içi işlemler açısından kesindir.

59.9 - İşten el çektirme kararlarına karşı yargısal denetim yolu açıktır. Yargısal denetimde yetkili yargı mercii, işten el çektirilenin görev yaptığı yer mahkemesidir. İşten el çektirme kararına karşı yargı yoluna başvurmak, kararın yürütülmesini durdurmaz.

Geçici Kurullar ve Olağanüstü Kongrenin Toplanması (SPK, m.19/ 5, m.20/8)

Madde 60 - Geçici kurullar, alt kademe organlarının tamamen veya organ sayılma niteliğini sona erdirecek sayıda üyenin işten el çektirilmeleri halinde oluşturulan yeni kurullardır.

Geçici kurullar, seçilmiş kurulların hak ve yetkilerini kullanırlar.

İşten el çektirme kararının tebliğinden itibaren 30 gün içinde ilçe kongresi, 45 gün içinde ise il kongresi toplanarak yeni yönetim kurulunu seçer. Kongre; yeni delege seçimi yapılmış değilse, eski delegelerle toplanır. Bu şekilde seçilen yeni yönetim kurulunun görev süresi, ilgili kademenin olağan kongresine kadar devam eder.

Yukarıda sözü edilen kongre, kademenin olağan kongre dönemi ve takvimine uygun zamanda ise, ona göre hazırlanılır ve normal kongre gündemine uygun olarak yapılır.

ALTINCI AYIRIM
MERKEZ TEŞKİLATI (SPK, m.13)

A- BÜYÜK KONGRE (SPK, m.14)

Büyük Kongre, Görev ve Yetkileri (SPK, m.14/5)

Madde 61 - Büyük Kongre, Partinin en üst karar ve denetim organı olup bu sıfatla ;

61.1 - Parti Genel Başkanı'nı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu'nun asıl ve yedek üyelerini ve Genel Merkez Parti İçer Demokrasi Hakem Kurulu üyelerini gizli oylama ile seçmek,

61.2 - Partinin Tüzük ve programında değişiklik yapmak, gelir-gider ve kesin hesabını kabul veya reddetmek, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun faaliyet raporu ile gelecek dönem bütçesini müzakere edip karara bağlamak, yönetimin ibrası konusunda karar vermek,

61.3 - Toplum ve devleti ilgilendiren konularla, kamu faaliyetleri ve Parti politikaları hakkında genel nitelikte olmak kaydıyla temenni niteliğinde veya bağlayıcı kararlar almak,

61.4 - Partinin tüzel kişiliğinin feshine, başka Parti ile birleşmesine karar vermek, fesih kararı vermesi halinde Parti mallarının tasfiyesi ve intikal şekli ve yerini karara bağlamak,

61.5 - Kanun ve Tüzük'te verilen diğer görevleri ifa etmek, gündeminde yer alan konuları müzakere edip karara bağlamak,

Büyük kongrenin yetki ve görevidir.

Büyük Kongre Delegeleri

Madde 62 - Büyük Kongre, il kongrelerince seçilmiş delegeler ile tabii delegelerden oluşur. Seçilmiş delegeler toplamı, TBMM üye tam sayısının iki katından fazla olamaz.

62.1 - Büyük Kongrenin Seçilmiş Delegeleri

Hangi ilin kaç adet seçilmiş delege ile büyük kongrede temsil olunacağı, aşağıda yazılı usul ve esaslara göre belirlenir:

Seçilmesi gereken toplam delege sayısının yarısı olan 550 delegelik, illerden seçilecek milletvekili sayısına göre illere tahsis edilir. Tahsisten sonra kalan delege sayısının, Partinin son milletvekili genel seçiminde almış olduğu toplam oya bölünmesiyle kat sayı elde edilir. Kat sayının, Partinin ilde almış olduğu toplam oyla çarpımı sonucu bulunacak rakam ile yapılmış tahsisin toplamı, o il kongresinde seçilecek büyük kongre delege sayısını teşkil eder.

Büyük kongrenin yapılacağı tarihe göre, Partinin katıldığı genel seçim olmamış veya Partinin seçimlere katılmamış olması gibi hallerin varlığında, her il; seçmesi gereken milletvekili sayısının iki katı delege ile büyük kongrede temsil olunur.

İl kongrelerinde ilin kaç adet büyük kongre delegesi seçeceği, kongre seçim takvimine karar verildiğinde; Teşkilat Başkanlığı'nca hesaplanır ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca onaylandıktan sonra il başkanlıklarına bildirilir. Hatalı hesaplamalar, aynı yöntemle düzeltilir.

62.2 - Büyük Kongrenin Tabii Delegeleri (SPK, m. 14/f. 3)

(Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.) Genel Başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri, Merkez Disiplin Kurulu başkan ve üyeleri, üyeliği devam eden Parti Kurucuları ile Partili bakan ve milletvekilleri büyük kongrenin tabii delegeleridir.

62.3 - Büyük Kongrenin Onur Üyeleri

(Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.1) Görevde bulunan Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu başkan ve üyeleri, Parti ile üyelik bağı devam etmek kaydıyla Genel Başkanlık, başbakanlık, bakanlık, TBMM üyeliği, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliği, Merkez Disiplin Kurulu başkan ve üyeliği ve Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu başkan ve üyeliği, Genel Merkez Kadın ve Gençlik Kolları başkanlığı yapmış olanlar, büyük kongrenin onur üyesidirler. Bunlar kongrede söz alabilir, fakat delegelik sıfatları olmadıkça oy kullanamazlar.

Büyük Kongreyi Olağan Toplama Yetkisi ve Zamanı

Madde 63 - Büyük kongreyi olağan toplama yetkisi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, iki yıldan az, üç yıldan fazla olmamak kaydıyla büyük kongreyi toplamak zorundadır.

Büyük Kongre Gündemi ve Delege Listesinin İlanı

Madde 64 - Büyük kongrenin gündemi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca hazırlanır. Kongrenin tarihi, yeri ve saati, nisap olmaz ise ertesi gün yapılacak ikinci toplantının tarih, yer ve saati, en az 15 gün önce ulusal bir gazetede ilan edilir ve il başkanlıklarına yazı ile bildirilir. Ayrıca kongrenin tarih, yer ve saati; gerekli güvenlik önlemlerinin alınması için, en az 7 gün önce yetkili mülki amirliğe bildirilir.

Genel Merkez Teşkilat Başkanlığı, seçilmiş ve tabii delegeler belli olacak şekilde, büyük kongre delege listesini ve gündemi yetkili kılınmış seçim kuruluna kongreden 15 gün önce vermek suretiyle tüzüğün 41. maddesinde belirtilen askı ve işlemleri, büyük kongre açısından aynen ikmal eder. Böylece yetkili seçim kurulunca onaylanarak kesinleşen liste, büyük kongrenin delege yoklama çizelgesini oluşturur.

Tüzüğün, Büyük Kongre Hakkında Uygulanacak Diğer hükümleri

Madde 65 - Tüzüğün 43 ve 44. maddelerinde yer alan; kongrenin açılışı, toplantı ve karar yeter sayıları, divan başkanı seçimi, divan heyetinin oluşumu ile kongre divanının yetki ve görevlerine ilişkin hükümler, büyük kongre hakkında da aynen uygulanır.

Genel Başkan'ın Açılış Konuşması ve Komisyon Oluşturulması

Madde 66 - 66.1 - (**Değişik madde: 11.11.2006 günlü BKK.**) Büyük Kongre'de kongre divanı oluşup gündem okunduktan sonra, gündemdeki sırasına göre konuşmasını yapmak üzere Genel Başkan'a söz verilir.

66.2 - İşin önem ve niteliği itibarıyla gündemde komisyon kurulmasına yer verilmiş veya usulüne uygun teklifle komisyon kurulması gündeme alınmış ise divan, Genel Başkan'ın konuşmasının ardından, genel kurulda aksine bir karar alınmazsa, beşer kişiden oluşacak komisyon üyelerinin seçimini, açık oylama ile gerçekleştirir. Her komisyon, bir başkan, bir sözcü ve bir raporçü seçerek çalışma yapar.

66.3 - Komisyonların çalışma zamanı, gündem maddelerinin görüşülmesini aksatmayacak şekilde, divan heyeti tarafından belirlenir. Belirlenmiş sürede raporun hazırlanıp sunulmamış olması, tek başına kongrenin uzaması nedeni olarak öne sürülemez.

66. 4 - Komisyonlar, üye tam sayısı ile toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Her delege, çalışmalarını aksatmayacak şekilde komisyon çalışmalarına katılıp görüş beyan edebilir. Komisyon belli edilmiş süre içinde raporunu hazırlar ve genel kurula sunulmak üzere kongre divan başkanlığına teslim eder. Komisyon raporları görüşülür ve oylanır. Genel kurulca kabul edilen komisyon raporları, genel kurul kararı niteliği kazanır.

66. 5 - Büyük kongre çalışmalarlarıyla ilgili olarak Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, belli konuların daha önce oluşturulacak komisyonlarca incelenmesini ve rapora bağlanmasını kararlaştırabilir. Bu takdirde ilçe, il, merkez ve yan kuruluşları temsil edecek şekilde büyük kongre delegesi sıfatını taşıyanlar arasından MYK'ca 5 kişilik komisyon oluşturulur. Komisyonlar bu şekilde oluşturulmuş ise, genel kurulda sadece raporların müzakeresi ve oylaması yapılır.

Gündem Maddelerinde Değişiklik ve Kongre Müzakereleri (SPK, m.14 / f. son)

Madde 67 - 67. 1 - İlan edilmiş gündem maddeleri arasında sıra değişikliği veya başka bir konunun gündeme alınması, genel kurul kararıyla mümkündür.

67.2 - Gündem değişikliği taleplerinin görüşülüp karara bağlanabilmesi için, yazılı olarak kongre açılış başkanlığına veya gündemin okunmasından hemen sonra divana verilmiş olması zorunludur.

67. 3 - Parti Tüzük ve programında değişiklik yapılmasına ilişkin veya Parti politikalarını ilgilendiren gündem maddesi tekliflerinin müzakereye açılabilmesi için, bu tekliflerin, Genel Başkan veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yahut büyük kongre delegelerinin en az yirmide biri tarafından önerilmiş olması gerekir.

67. 4 - Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin son bendinin ikinci cümlesinde yer alan konularla ilgili müzakere şartı oluşan teklifler, Büyük Kongrenin seçeceği bir komisyonda görüşüldükten sonra komisyon raporu ile birlikte in celenir ve karara bağlanır.

67.5 - Seçimler, gündemin “kapanış” şeklinde son maddesi hariç gündemin en son maddesi olarak yapılır.

67.6 - Görüşmeler, gündem sırasına göre yapılır. Müzakerelere katılım, talep sırasına göre yürütülür. Parti Genel Başkanı'na, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu adına söz isteyen kurul üyesine, komisyon başkanı ve sözcülerine, konuşma taleplerinde öncelik verilir.

67.7 - Faaliyet raporuna muhalefet şerhi bulunmayan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyesi, faaliyet raporu aleyhine söz alamaz ve konuşamaz.

67.8 - Büyük kongre için tek bir gün öngörülmüş ise, kongre, gündem maddeleri bitinceye kadar aralıksız devam eder.

Büyük Kongre'de Yapılacak Seçimler (SPK, m.21)

Madde 68 - (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.9) Genel Başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu'nun ve Parti İçi Demokrasi ve Hakem Kurulunun asıl ve yedek üye seçimleri, yargı gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre büyük kongre delegelerince seçilir.

Yetkili Seçim Kurulu Başkanı, Tüzüğün 46/2 maddesinde belirtilen nitelik ve sayıda yeteri kadar sandık seçim kurulu oluşturur.

Büyük Kongre'de Adaylık ve Seçim Hazırlıkları

Madde 69 - 69.1 - Büyük kongre delegesi olsun veya olmasın, Partiye kayıtlı her üye, Parti organlarına aday olabilir veya aday gösterilebilir.

69.2 - (Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.) (Değişik: 30.09.2012 günlü BKK. m.7) Genel Başkanlığa aday olabilmek için, büyük kongre üye tam sayısının en az yüzde yirmisinin yazılı önerisi gerekir. Bu öneri noter, divan başkanlığı veya divan başkanlığının görevlendireceği üyenin gözetiminde imzalanır. Aynı kişi, aynı kongrede seçimi yapılacak farklı organlara aynı anda aday olamaz ve aday gösterilemez. Böyle bir durumda, divan başkanı tarafından adaya tercih yapması gerektiği bildirilir. Tercihini belli etmeyen adayın hiçbir adaylığı işleme konmaz.

69.3 - (Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.7) Büyük Kongrede; Genel Başkan seçimi hariç, diğer bütün seçimler aynı anda ve birlikte yapılır.

69.4 - (Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.7) Tüzüğün, aday ve organ seçimlerine ilişkin 46. maddesinin, yukarıda yazılı olanlara aykırı olmayan hükümleri, Büyük Kongre seçimlerinde de aynen uygulanır.

(69. maddenin 5 ila 14. fıkraları Kurucular Kurulu'nun 01.02.2003 günlü kararının 7. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)

Büyük Kongre'nin Olağanüstü Toplanması (SPK, m.14/f. 6)

Madde 70 - Büyük kongre, Genel Başkan'ın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun yahut büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağırılır. Olağan üstü toplantı gündemi çağırıcı yapan tarafından belirlenir ve gündem dışında başka konu görüşülemez.

Delegeler tarafından yapılacak olağanüstü toplantı talepleri ile gündem ve delege imzalarının noter onaylı olması zorunludur. Bu taleplerin aynı konuyu içerir olması yeterli olup ayrı zamanlarda ve parçalı olmaları talebin geçerli olmasına sını engel olarak yorumlanamaz. Ancak, işlem görmüş ve yeterli sayıya ulaşmamış talepler, sonraki başka bir toplantı isteminde imza eksikliğini gidermek için kullanılamaz.

Şartların oluşması halinde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, olağanüstü kongreyi bir hafta içinde ilan ederek çağrı tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde yapmak zorundadır.

(Ek: 03.10.2003 günlü KKK. m.5) Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir.

Büyük Kongre Tutanakları

Madde 71 - Seçim kurulunca ilan edilen seçim sonuçları ile kongreye ait bütün tutanak ve belgeler, divan üyelerinin imzalarını taşıyan bir tutanağa bağlanarak divan başkanı tarafından dizin listesi ekinde Parti Genel Başkanına tevdi olunur.

Büyük Kongre Seçimleriyle İlgili İtiraz (SPK, m.21/10, 11)

Madde 72 - Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile seçim sonuçlarına karşı, tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim kurulu başkanına itiraz edilebilir. Bu itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hakimin kararı, seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise, seçimler için belirleyeceği günde, kongrede kesinleşmiş aday listelerine göre sadece seçimler yapılır.

B - MERKEZ KARAR VE YÖNETİM KURULU (MKYK) (SPK, m.16)

MKYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları

Madde 73 - (Değişik madde: 05.05.2002 günlü KKK. m.2)

73. 1 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, büyük kongreden sonra Partinin en üst karar ve yönetim organı olup büyük kongrece gizli oyla seçilen 50 üyeden oluşur. Ayrıca 25 yedek üye seçilir.

73.2- MKYK'nın görev süresi, seçimli olağanüstü toplantı yapılmadığı sürece, büyük kongrenin normal olağan toplantısına kadar devam eder. Kurul üyeliklerinde boşalma olması halinde, sıradaki yedek Genel Başkan tarafından davet edilir.

73.3- Parti Genel Başkanı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun başkanıdır. Genel Başkan'ın yokluğunda, MYK'nın protokol sırasındaki Genel Başkan yardımcısı başkanlık eder.

73.4- MKYK, kanun ve Tüzük'te yer alan toplantı ve karar yeter sayısı ile oylama şekline ilişkin ayırık durumlar dışında, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oylamalar, gizlilik kararı alınmamış ise, açık oylama şeklinde yapılır. Açık oylama sonucunun eşit olması halinde, Genel Başkan'ın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır. Gizli oylama sonucunun eşit olması halinde, oylama iki kez daha tekrarlanır. Eşitlik bozulmaz ise, sonraki toplantıda konu bir kez daha oylanır.

Eşitlik yine bozulmazsa, oylama konusu reddedilmiş sayılır.

73. 5- MKYK, en az ayda bir olağan toplantı yapar. Olağan toplantıların zaman, yer ve tarihleri, kurulca kararlaştırılır. Kurul, Genel Başkan'ın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üye tam sayısının 1/3'ünün talep etmesi hallerinde olağanüstü toplanır. Olağan üstü toplantının tarihi ile yer ve zamanı üyelere duyurulur. Bir yıl içinde peş peşe 3 veya bir yıl içinde 6 kez özürsüz olarak toplantılara katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş

sayılır. Bu durumun kurulca tespitinden sonra üyelik boşalmasına ilişkin Tüzük hükmü uygulanır.

73. 6- MKYK gündem esasına göre müzakereler yapar, kararlar alır. Kurul üyelerinin her biri, gündem teklifinde bulunabilir. Karşı görüş olması halinde yapılacak oylama sonucuna göre işlem yapılır.

MKYK'nın Görev ve Yetkileri

Madde 74 - Partinin seçimle görev üstlenmiş teşkilat kademe organlarının, kademe sırasına göre bağlı oldukları Merkez Karar ve Yönetim Kurulu;

74.1 - Parti Tüzük ve programını ve büyük kongre kararlarını uygulamak, uygulatmak, Partinin bütün teşkilatını uyum içinde, verim ve etkinliği sağlayıcı tedbirler alarak aktif kılmak, tabandan tavana gerekli koordinasyonu sağlamak,

74.2 - Parti politikalarının gerekli kıldığı dokümanlar hazırlamak, yürürlüğe koymak, ihtisas komisyonları ve çalışma büroları oluşturmak, bunların çalışma usul ve esaslarını belirlemek veya belirleyeceği çerçeveye göre uygulama yapması için MYK'ya yetki vermek,

74.3 - Parti teşkilat kademeleri ve kademe organlarının demokratik kurallara göre oluşumlarını sağlamak amacıyla yasalar çerçevesinde gerekli gördüğü her tür düzenlemeleri yapmak, tedbirler almak,

74.4 - Gerek görülen yerlerde teşkilat kurmak, Partinin ilke ve hedeflerini tanıtip yaymak için gerekli çalışmaları planlamak, uygulamak ve uygulatmak,

74.5 - Partinin ilke ve hedefleri ışığında, Türkiye ve dünya siyaseti ölçeğinde, öncelikle Parti kademelerinde görev almış olanların ve Parti üyelerinin eğitim ve bilgilenmeleri ve demokrasi kültürünün gelişmesi ve yerleşmesi amacıyla siyaset okulu veya siyaset enstitüsü oluşturmak gibi gerek göreceği her tür yasal ve siyasal çalışmalar yapmak, yaptırmak,

74.6 - Ülke ve dünyadaki belli sorunlar hakkında Parti görüşünü belirlemek, bu görüşleri kamuoyuna açıklamak, bu anlamda gerekli olması halinde TBMM Parti Grubu ile ortak toplantılar yapmak,

74.7 - Partinin çalışma ve faaliyetlerinin planlamasını yapmak ve bu planlar için gerekli harcamaların bütçelerini hazırlamak, hazırlatmak,

74.8 - Kademelerden gelen görev ve yetkisi içindeki teklifleri incelemek, karara bağlamak, görevi dışında olanları takip etmek ve ilgili kademeyi bilgilendirmek,

74.9 - Bütün seçimlerle ilgili gerekli kararları almak, milletvekilliği, belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclisleri için Partiden aday olanlar hakkında yetkilerini kullanmak,

74.10 - Seçimlerle ilgili her tür seçim mekanizması ile çalışma yöntem ve stratejilerini belirlemek, Partinin seçim çalışmalarını ve seçimleri sevk ve idare etmek, ettirmek,

74.11 - Partinin çalışma raporu, yıllık bütçe ve uygulanan bütçenin kesinhesap ve bilançoları ile diğer gündem maddelerini inceleyip onaylamak ve büyük kongreye sunmak,

74.12 - Partinin çalışma ve amaçlarına uygun olarak taşınır ve taşınmaz mal alımına, satımına, işletilmesine, mevcut varlıkları üzerinde lehte veya aleyhte her tür ayni veya borçlandırıcı takyitler oluşturulmasına karar vermek,

74.13 - Zorunlu nedenler dolayısıyla büyük kongrenin toplanmadığı hallerde, Partinin hukuki varlığını sona erdirmek, Tüzük ve program değişiklikleri hariç, gerekli görülen bütün kararları almak,

74.14 - Genel Başkan'ın teklifi üzerine Merkez Yürütme Kurulu ile alt kademeler yürütme organlarının üye sayısını belirlemek, gerektiğinde artırmak veya azaltmak,

74.15 - Partinin yasalar çerçevesinde uluslararası kuruluşlara üyeliğini ve tüzüğün 20. maddesine göre yurt dışı temsilcilik önerilerini karara bağlamak,

74.16 - İki büyük kongre arasında, Siyasi Partiler ve Seçim kanunları ile diğer ilgili mevzuatın, Parti Tüzük ve programının yasaklamadığı her alanda, Parti ve dolayısıyla ülke çıkarımın gerekli kıldığı bütün yetkileri kullanıp kararlar almak, uygulamak veya uygulatmak, gibi görevler yapar, yetkiler kullanır.

C - GENEL BAŞKAN (SPK, m.15)

Genel Başkanlık İçin Adaylık Koşulları

Madde 75 - (Değişik madde: 30.09.2012 günlü BKK. m.8)- Parti Genel Başkan'ı, büyük kongre tarafından gizli oyla seçilir. Aynı kişi, kurucu Genel Başkanlık hariç, kesintisiz en fazla dört olağan dönem Genel Başkan seçilebilir. Ancak, ara veren kimseler tekrar aynı göreve seçilebilir.

Genel Başkanın Seçimi ve Görev Süresi

Madde 76 - Genel Başkan, büyük kongre tarafından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilir. İlk iki oylamada hiçbir aday salt çoğunluğa ulaşamamış ise, ikinci oylamada en çok oy alan iki adayla üçüncü tur oylama yapılır. Üçüncü tur oylamada en çok oy alan aday Genel Başkan seçilmiş olur.

(Değişik fıkra: 03.10.2003 günlü KKK. m.6) Adaylık başvuruları, kongre divan başkanlığına yapılır. Divan başkanlığı, adaylık başvurularını Tüzüğün 69. maddesine göre ilan edip kesinleştirir. Birden fazla aday olması halinde her aday için ayrı oy pusulası kullanılır. Oy pusulalarının farklı renkte olmasına özen gösterilir.

Kongre gündeminin “seçimler” maddesinde, önce Genel Başkan seçimi yapılır. Genel Başkan seçimi tamamlanmadan diğer organ seçimlerine geçilemez.

Seçilen Genel Başkan, yerine yenisi seçilinceye kadar görevine devam eder.

Genel Başkanın Görev ve Yetkileri

Madde 77 – (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.10) Genel Başkan Partinin disiplin kurulları ve Parti içi demokrasi hakem kurulları hariç, bütün Parti teşkilatının tabii başkanı olup, büyük kongreye karşı şahsen sorumludur.

Bu sıfatla Genel Başkan;

77.1 - Adli, idari, mali ve benzeri her tür kamusal kurum ve kuruluşlar nezdinde davalı veya davacı olarak Partiyi temsil eder veya bu alanlarda

Tüzüğün 82. 3/2 bent hükmüne göre kendi adına yetki kullanılmasına nezaret eder.

77.2 - Parti adı altında yapılan işlem ve eylemlerin Anayasa, kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümlerine göre icra edilmesini ve Büyük Kongre ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararlarının uygulanmasını sağlar.

77.3 - Partililer ve Parti teşkilat kademeleri arasında verimli ve etkin çalışma temposunu sağlar, Parti üst organlarının müşterek çalışmalarına başkanlık ve nezaret eder.

77.4 - Merkez Yürütme Kurulu üyeleri arasında iş bölümü yapar, gerek görmesi halinde iş bölümünü değiştirir.

77.5 - Bilgi ve tecrübelerinden yararlanacağı kimseleri danışman olarak tayin eder.

77.6 - (**Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.3**)Gelişen durum ve olaylar karşısında Parti duruş ve görüşünü kamuya açıklar.

77.7 - Genel merkezde hizmet birimlerinin kuruluş, kadro ve atama işlemleri ile sürekli istihdam olunacak hizmetli ve uzmanların tayin, terfi ve işten çıkarılmaları konularını, ilgili MYK üyesinin önerilerine göre karara bağlar.

77.8 - Genel Başkan; Kanun, Parti Tüzüğü ve diğer mevzuatın kendisine vermiş olduğu tüm görevleri yapar ve yetkileri kullanır.

Genel Başkanlığın Boşalması (SPK, m.15/f. son)

Madde 78 - Genel Başkanlığın herhangi bir nedenle boşalması halinde MKYK on gün içinde toplanarak üyelerinden birini Genel Başkanvekili seçer ve yeni Genel Başkan'ı seçmek üzere büyük kongrenin olağanüstü toplanma tarih, yer ve zamanını kararlaştırır.

Genel Başkan seçiminin yapılacağı olağan üstü büyük kongre, boşalma tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde gerçekleştirilir.

D - MERKEZ YÜRÜTME KURULU (MYK) - (SPK, m.15/f. 5,m.16)

MYK'nın Oluşumu ve Çalışma Esasları

Madde 79 - Merkez Yürütme Kurulu; Genel Başkan, Genel Başkan yardımcıları ve genel sekreter ile TBMM Parti grup başkanı ve grup başkanvekillerinden oluşan en üst icra kuruludur.

(Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.8) Genel Başkan ile TBMM grup başkan vekilleri dışındaki MYK üyeleri, Genel Başkan tarafından MKYK üyeleri arasından belirlenir.

Genel Başkan, MYK'nın başkanıdır. Genel Başkan'ın yokluğunda protokol sırasındaki Genel Başkan yardımcısı kurula başkanlık eder.

(Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.8) MYK üyeleri, Genel Başkan tarafından kısmen veya tamamen değiştirilebileceği gibi, MKYK'da yapılacak güven oylaması ile de değiştirilebilir. Güvensizlik için kurul üye tam sayısının 2/3 çoğunluğunun oyu gereklidir. İstifa eden veya düşürülen üye yerine, ikinci fıkra hükmüne göre yeni üye belirlenmesi yapılır.

MYK haftada en az bir toplantı yapar. İlk toplantısında, toplantılarının gün ve tarihini belirler.

(Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.4) Kurul çoğunlukla toplanır, Tüzük'te yazılı ayrı durumlarda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır.

MYK üyeleri, görevli oldukları faaliyetin kapsam ve niteliğine göre yeteri kadar yardımcı veya uzman ile birlikte çalışma yapabilirler. Yardımcı ve uzmanlar, ilgili MYK üyesinin teklifi ve Genel Başkan'ın onayı ile Parti içi seçimle yüklenilmiş idari hiçbir görevi olmayan TBMM Parti Grubu üyeleri veya MKYK üyeleri yahut bunların dışındaki kişiler arasından atanır. Yardımcılar ve uzmanlar, oy hakkı olmaksızın, çağrılı oldukları MYK toplantılarına katılabilirler. Atama ve görevlendirmeler konusunda MKYK üyeleri ile teşkilat kademe başkanlıkları bilgilendirilir.

MYK'nın çalışma usul ve esasları, Genel Başkan tarafından çıkarılacak bir yönerge ile belirlenir.

MYK'nın Görev ve Yetkileri

Madde 80 - 80.1 - Büyük kongrede alınmış kararlar ile MKYK tarafından alınan kararların ve verilen talimatların icrasını sağlamak, MKYK gündeminin hazırlamak,

80.2 - Partinin üye, her kademe kurum, kuruluş ve ünitelerinin etkili bir çalışma temposunu sağlayabilmeleri için teşkilat içi eğitim

programlarını gerçekleştirmek, alınmış kararlar ile yapılması gereken iş ve eylemleri icra etmek, gerekli uyum ve koordinasyonu sağlamak,

80.3 - Partinin TBMM Grubu ile Genel Merkez ve tüm teşkilat kademeleri arasında temas ve bağlantıyı temin etmek,

80.4 - Partinin hükümet, diğer Partiler, çeşitli resmi veya sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlar ile olan ilişkilerini düzenlemek, geliştirmek ve sürdürmek,

80.5 - Doğacak durum ve gelişmeler karşısında Partinin duruş ve görüşünü saptamak ve Genel Başkan'a sunmak,

80.6 - Teşkilata duyurulması gerekli MKYK kararlarını, ilgili üyesi aracılığıyla teşkilata tamim etmek, gereğini talep ve takip etmek,

80.7 - Parti tüzüğü ve MKYK'nın kararları çerçevesinde kademe teşkilatlarının belirli takvime göre kongrelerini yaptırmak,

80.8 - Tüzüğe göre MKYK kararını gerektiren konu ve talepler hakkında, MYK görüşünü açıklayan bir rapor ile konuyu MKYK gündemine taşımak,

80.9 - Partinin faaliyet raporu ile yıllık bütçe ve uygulanan bütçenin kesinhesap ve bilançolarını, büyük kongreye sunulmak üzere MKYK'nın onayına tevdi etmek,

80.10 - Zorunlu hallerde Tüzük'teki münhasır yetki konuları hariç olmak ve toplanacak ilk MKYK'ya sunulmak kaydıyla, gerekli her türlü karar ve tedbirleri almak ve uygulamak, Tüzükle verilmiş tüm yetkileri kullanmak ve görevleri yapmak,

MYK'nın görev ve yetkileridir.

MYK'nın Genel Başkan Yardımcısı Üyeleri Arasında İş Bölümü

Madde 81 - MYK'nın MKYK tarafından seçilen Genel Başkan yardımcıları arasında;

81.1 - Genel Başkan Yardımcısı (Siyasi ve Hukuki İşlerden Sorumlu)

81.2 - Genel Başkan Yardımcısı (Teşkilattan Sorumlu)

81.3 - Genel Başkan Yardımcısı (Seçim İşlerinden Sorumlu)

81.4 - Genel Başkan Yardımcısı (Tanıtım ve Medyadan Sorumlu)

81.5 - Genel Başkan Yardımcısı (Dış İlişkiler ve Dış Temsilciliklerden Sorumlu)

81.6 - (**Değişik: 12.09.2015 günlü BKK. m.2**) Genel Başkan Yardımcısı (Sosyal Politikalardan Sorumlu),

81.7 - Genel Başkan Yardımcısı (Yerel Yönetimlerden Sorumlu)

81.8 - (**Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.12**) Genel Başkan Yardımcısı (Ekonomiden Sorumlu)

81.9 - (**Değişik: 12.09.2015 günlü BKK. m.2**) Genel Başkan Yardımcısı (Sivil Toplum ve Halkla İlişkilerden Sorumlu)

81.10 - (**Değişik: 12.09.2015 günlü BKK. m.2**) Genel Başkan Yardımcısı (İnsan Haklarından Sorumlu)

81.11 Genel Başkan Yardımcısı (Mali Ve İdari İşlerinden Sorumlu)

81.12 - (**Değişik: 12.09.2015 günlü BKK. m.2**) Genel Başkan Yardımcısı (Çevre, Şehir ve Kültürden Sorumlu)

81.13 - (**Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.12**) Genel Başkan Yardımcısı (Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinden Sorumlu)

81.14 - Genel Sekreter

Şeklinde Genel Başkan tarafından iş bölümü görevlendirmesi yapılır.

Hizmet ve çalışma koşulları gereği MYK'nın üye sayısını azaltmak, yeni görev alanları ihdas ederek artırmak, yukarıda yazılı iş bölümü şeklini kısmen veya tamamen değiştirmek, ayırmak yahut birleştirmek şeklinde yeniden biçimlendirmeye, Genel Başkan'ın teklifi üzerine MKYK yetkilidir.

MYK üyeleri, bulunmadıkları zamanlarda kendilerine hangi üyenin vekalet edeceğini, yazılı olarak kurul üyelerine bildirirler.

MYK Üyelerinin Görev ve Yetkileri

Madde 82 - 82.1 - Genel Başkan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri

Genel Başkan yardımcılarının bakacakları ve yapacakları iş ve faaliyet alanları, bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile aralarındaki çalışma düzen

ve koordinasyon, Genel Başkan tarafından yapılacak iş bölümü talimatında ve tüzüğün 79/son bendine göre çıkaracağı yönergede gösterilir.

82.2 - Mali ve İdari İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

Mali ve idari işlerden sorumlu Genel Başkan yardımcısı; Parti merkez teşkilatının bütün mali işlerini, harcamalarını, gelirlerin tahsilini, muhasebe esaslarına göre gerçekleştirmek ve bu işlere nezaret etmek, mali sözleşmelerin usulüne ve mevzuata uygun olarak yapılıp icra edilmesini sağlamakla yetkili, görevli ve sorumludur.

Mali ve idari işlerden sorumlu Genel Başkan yardımcısı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73 ve 74. madde gereklerine uygun olarak, teşkilatın yıllık bütçesi ile bilançolarını, gelir ve gider cetvelleri ile kesin hesabını hazırlayarak MKYK tarafından karara bağlanmak üzere MYK'ya sunar. Bütçe işlemlerinin zamanında yapılmasını ve ilgili yerlere tevdi edilmesini takip eder ve gerçekleştirir.

Mali ve idari işlerden sorumlu Genel Başkan yardımcısı tarafından teklif edilen ve Genel Başkan tarafından atanan genel muhasip, mali ve idari işlerden sorumlu Genel Başkan yardımcısının haiz olduğu yetkileri ona niyabeten kullanır.

Genel muhasip, Partinin muhasebe işlerine ait harcama evraklarını, mali ve idari işlerden sorumlu Genel Başkan yardımcısı ile, onun yokluğunda MYK üyelerinden birisi ile birlikte imza eder.

82.3 - Genel Sekreter

Genel sekreter, MKYK ve MYK toplantı tutanaklarını düzenler, kararları zapta geçirir, imza edilmelerini sağlar ve uygulanmalarını takip eder. Genel merkezin gelen-giden her türlü evrak işleri ile yazışmalarının düzenlenmesinden, MKYK ile MYK'nın gündemlerinin hazırlanmasından ve takibinden sorumludur. Genel sekreter, davacı veya davalı olarak her tür yargı merciinde, özel veya resmi daire, kurum ve kuruluşlarda, gerçek kişiler ile özel veya resmi tüzel kişiliklerle olan ilişkilerde Genel Başkan adına bizzat veya vekille Partiyi temsil eder.

Genel sekreterlik, genel evrak kaydının tutulduğu birim olarak, Partinin yazışma ve haberleşme ünitesidir. Partinin bütün resmi ve

Parti içi yazışmaları, genel sekreterin gözetim ve denetimi altında genel sekreterlik birimi aracılığıyla yapılır.

Genel sekreter, Partinin sağlam bir arşive sahip olmasından sorumludur.

YEDİNCİ AYIRIM YAN KURULUŞLAR

A - KADIN VE GENÇLİK KOLLARI (SPK, m.7)

Kadın ve Gençlik Kollarına Üye Olmak

Madde 83 – 83.1 - Kadın Koluna Üye Olmak

(Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.5) Tüzüğün ikinci kısmında yazılı şartlara göre Parti üyeliğini kazanmış her kadın, kadın kolu üyeliğine mahsus deftere kaydı yapılmakla kadın kolu üyeliğini kazanmış olur.

83.2 - Gençlik Koluna Üye Olmak

(Değişik fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.9) Tüzüğün; ikinci kısmında yazılı şartlara göre Parti üyeliğini kazanmış ve 30 yaşından büyük olmayan her üye, ayrıca gençlik kolu üyeliğine mahsus deftere kaydedilmekle gençlik kolu üyeliğini kazanmış olur.

83.3 - Kadın ve Gençlik Kolları Üyeliğine Mahsus Defter

Tüzükteki istisnalar hariç Partiye üye kaydı yapma yetkisi ve görevi, ilgili ilçe yönetim kuruluna aittir. İlçe üye kayıt defterinde üyelik kaydı olmayanların, doğrudan kadın veya gençlik kollarına üyelik kaydı yapılamaz.

Parti üyelerinden yukarıda yazılı nitelikleri taşıyanların, genel merkez tarafından hazırlanmış ve il başkanlığı tarafından onaylanmış ve mühürlenmiş “Kadın Kolu Üye Defteri” ve “Gençlik Kolu Üye Defteri” adı ile tanımlanan özel deftere üyelik yazımları yapılır. Böylece kadın veya gençlik kolu üyeliği kazanılmış olur. Kayıtlar, köy veya mahalle düzeni içinde ve sıra numarası verilerek yapılır. Kaydın yanına ilgilinin Parti üyelik numarası ile mahallesi de, karşılıklı kontrol yapabilmek amacıyla ayrı bir sütunda belirtilir.

(Ek: 12.01.2002 günlü KKK. m.13) (Değişik fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.9) Gençlik kolu kademe organlarında 30 yaşından önce görev almış olanların üyelikleri görev dönemi sonuna kadar devam eder.

Parti üyeliği sona eren kişinin buna bağlı olarak kadın ve gençlik kolu üyeliği de sona ermiş olur.

Kadın ve Gençlik Kollarının Teşkilat Kademe Organları

Madde 84 - (Değişik 03.10.2003 günlü KKK. m.7) Merkez ilçe teşkilat kademelerinin kuruluşu zorunlu olmamak üzere aşağıda yazılı idari taksimat yerlerinde, belirtilen isimler altında örgütlenip çalışmalar yapmak amacıyla Partinin kadın ve gençlik kolları oluşturulur.

84.1 - Kadın/Gençlik Kolu Belde Kademesi Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu Belde Kongresi
- b) Kadın/Gençlik Kolu Belde Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu Belde Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu Belde Yürütme Kurulu

84.2 - Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kademesi Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Kongresi
- b) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu İlçe Yürütme Kurulu

84.3 - Kadın/Gençlik Kolu İl Kademesi Teşkilat Organları

- a) Kadın/Gençlik Kolu İl Kongresi
- b) Kadın/Gençlik Kolu İl Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu İl Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu İl Yürütme Kurulu

84.4 - Kadın/Gençlik Kolu Genel Merkez Teşkilat Organları **(Değişik: 05. 05. 2002 günlü KKK. m.6)**

- a) Kadın/Gençlik Kolu Büyük Kongresi
- b) Genel Merkez Kadın/Gençlik Kolları Başkanı
- c) Kadın/Gençlik Kolu Merkez Karar ve Yönetim Kurulu
- d) Kadın/Gençlik Kolu Merkez Yürütme Kurulu

Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Organlarının Oluşumu, Delegeler ve Kongrelerine İlişkin Ortak Hükümler

Madde 85 - 85. 1 - Kadın ve gençlik kolları kademe organları üyelerinin asıl ve yedek sayıları ile kongre delegeliklerinin seçilmiş ve tabii delege sayıları, Partide muadili teşkilat kademesi ve kongresinin aynıdır. Ancak Partinin ilgili Genel Başkan yardımcısının olurlarını almak kaydıyla, ilgili kolun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, kademe organı üye sayıları ile kongre delege sayılarını artırmaya veya azaltmaya yetkilidir.

85.2 - Kadın ve gençlik kolları olağan kongre takvimi, iki yıldan önce ve üç yıldan sonra olmamak, Parti kongrelerinin yapılmasını engellemeyecek ve Parti büyük kongresinden önce tamamlanmış bir zamanda olmak üzere, Partinin teşkilattan sorumlu Genel Başkan yardımcısının olurlarına göre, kolun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılır.

Kararlaştırılan kongre takvimine göre il kongre tarihleri kolun Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca, ilçelerin kongre tarihleri, kolun il yönetim kurulunca, beldelerin kongre tarihleri ise kolun ilçe yönetim kurulunca kararlaştırılır.

85.3 - Kadın ve gençlik kolları delege seçimleri ve kongreleri, Partinin o yerde kurulu kademe yönetim kurulunun gözetim ve denetimi altında yapılır. Parti teşkilat kademe delege seçimleriyle ilgili seçim kuruluna atfolunan tüm onay ve yetkiler, Parti kademe yürütme kurulu tarafından kullanılır. Ancak seçim işlem ve sonuçlarıyla ilgili itirazlar, Partinin bir üst kademe yönetim kurulu başkanı tarafından iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

85.4 - Kadın ve gençlik kollarının genel merkez kongreleri ise, Parti Merkez Yürütme Kurulu'nun olur verdiği tarihte ve onun gözetim ve denetimi altında yapılır. Merkez kongresiyle ilgili delege liste onayı, seçim işlem ve sonuçlarına dair itirazları incelemek ve sonuçlandırmak, Parti Merkez Yürütme Kurulu tarafından yapılır ve kesin olarak karara bağlanır.

85.5 - Tüzüğü, Parti teşkilat kademe kongreleriyle ilgili kongre hazırlıkları, divan oluşumu, adaylık, adaylıkların kesinleşmesi, aday listeleri, oy pusulaları, oy şekli, oyların sayım ve dökümü, organ üyeleri

arasında iş bölümü, boşalmaların doldurulması, organın düşmüş sayılması halini düzenleyen hükümleri, eş düzey kadın ve gençlik kolları organları hakkında da uygulanır.

85.6 - Kongrelerde kullanılacak oy pusula ve zarfları, seçim kurulu mührü yerine, gözetim ve denetimi yapan Parti kademe organının mührü ile mühürlenir.

85.7 - Kadın ve gençlik kolları, köy ve mahalle ölçeğinde Parti kademe teşkilatı ile birlikte gruplar oluşturarak Parti çalışması yapabilirler.

Kadın ve Gençlik Kolları Kademe Başkan ve Üyelerinin Yetki ve Görevleri

Madde 86 - (Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.) Kadın ve gençlik kolları kademe başkan, yönetim ve yürütme kurulları, Partinin o yerde kurulu teşkilat kademe organlarının yetkilerini, kendileri açısından aynen kullanırlar.

Bu kolların kurulu oldukları yerde Partinin temsili, Parti teşkilat kademe yönetim kurulu başkanına aittir. Kadın ve gençlik kolları, Partinin o yerde kurulu teşkilat kademesine bağlı, uyumlu ve eş güdüm içinde çalışırlar. Dış yazışmaları, Parti Yönetim Kademesi aracılığıyla yaparlar.

Kadın ve gençlik kolu başkanları görevli oldukları yerdeki teşkilat kademesi yönetimi ve yürütme kurullarının doğal üyesidirler. **(Değişik cümle: 03.10.2009 günlü BKK.)** Bu sıfatla toplantılara katılır, müzakerelere iştirak ederler, kararlar yönetim veya yürütme kurulu üyeleri tarafından alınır.

Yan kuruluşlarla ilgili çalışmalar, Genel Başkan tarafından uygun görülecek Genel Başkan Yardımcılığına bağlı olarak yürütülür. **(Ek cümle: 03.10.2009 günlü BKK.)** Alt kademelerde yan kuruluşlarla ilgili koordinasyon çalışmaları bizzat ana kademe başkanı tarafından sağlanır.

Kadın ve Gençlik Kollarına İşten El Çektirme

Madde 87- (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.16) Tüzüğün, Parti teşkilat kademeleriyle ilgili el çektirme nedenlerini düzenleyen 58, el çektirmenin usul ve esaslarını düzenleyen 59 ve geçici kurullar

ile olağanüstü kongrelerini düzenleyen 60. madde hükümleri, aşağıda belirtilen koşullarla kadın ve gençlik kolları hakkında da uygulanır.

Kadın ve Gençlik Kolları alt kademe başkan ve üyelerine işten el çektirme işlemlerini birinci fıkrada atıf yapılan maddelere göre icra etmeye kadın ve gençlik kolları yönetim organları gibi eş düzey Parti teşkilat yönetim organları da yetkilidir.

Parti MKYK, yan kuruluşlar alt kademe teşkilatlarıyla ilgili her tür soruna her aşamada el koymaya yetkilidir. MKYK'nun bu konuda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile vereceği kararlar Parti içi işlemler açısından kesindir.

Parti MKYK, el çektirme nedenlerinin varlığı halinde, ilgili Genel Başkan yardımcısının talebi üzerine veya re'sen, kolların merkez organları dahil her kademedeki yönetim başkan ve üyelerine kısmen veya tamamen el çektirebilir. Kolların Genel Merkez organlarına işten el çektirilmesi halinde kolun merkez organı, yapılacak ilk kongreye kadar görev yapmak üzere Partinin Merkez Yürütme Kurulunca atama ile oluşturulur.

B- DİĞER YAN KURULUŞLAR (SPK, m.7)

Parti Teşkilatının Diğer Yan Birim ve Kuruluşları

Madde 88 - (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.17) Parti teşkilat kademelerince, yukarıda sayılanlar dışında Partinin Tüzük, Yönetmelik, Program ve kararlarında belirtilen konuları tanıtmak, hayata geçirmek, yerel, ülke veya dünya ölçeğinde var olan sorunlarla ilgili araştırma, plan, proje ve stratejiler üretmek amacıyla hal ve vaziyetin gerekli kıldığı konularda ve zamanlarda, Partili veya Partili olmayan uzman kişilerden, iş ve amaçlanan hizmetin niteliğine göre, ücretli veya ücretsiz, sürekli veya geçici çalışacak şekilde genel merkez bünyesinde yahut il, ilçe ve beldeler düzeyinde ve yaygın şekilde çalışma grup ve komisyonları oluşturulabilir. Süreli veya süresiz yayınlar yapılabilir.

SEKİZİNCİ AYIRIM PARTİ GRUPLARI

A- TBMM PARTİ GRUBU (SPK, m.22)

TBMM Parti Grubunun Oluşumu

Madde 89 - Grup oluşturabilmek için, Partili en az yirmi milletvekili olması gerekir. Partili milletvekillerinin tamamının oluşturduğu topluluk, TBMM Parti Grubu olarak isimlendirilir.

Grup Başkanı, Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulu

Madde 90 - AK PARTİ Genel Başkanı, Partinin TBMM Grubunun da başkanıdır.

Genel Başkan TBMM üyesi değilse, Parti meclis grubu, üyeleri arasından birini üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile grup başkanı seçer.

TBMM Parti Grubu, grup başkanvekillerinin seçimleri ile grup organlarını, grup iç yönetmeliğine göre oluşturur.

(Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.) Grup başkanı, grupbaşkanvekilleri ve grup yönetim kurulu üyeleri için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre seçilenlerin görev süreleri ise bu seçimi takibeden ilk milletvekili genel seçimlerine kadardır. Boşalma halinde grup başkanı ile başkanvekilleri için yeniden seçim yapılır. Bu şekilde ara seçimle seçilenler, yerine seçildikleri üyenin süresi kadar görev yaparlar. Yönetim kurulunda boşalma olması halinde ise, aldıkları oy sırasına göre yedekleri grup başkanı tarafından davet edilir.

Grup Başkan vekilleri ve Grup Yönetiminin Görevleri

Madde 91 - **(Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.7)** Grup adına konuşmaya ve beyanat vermeye, Genel Başkan, Grup Başkanı, Grupbaşkanvekilleri veya görevlendirecekleri grup sözcüleri yetkilidir.

Diğer Parti grup veya yetkilileriyle yasama ve yürütmeye ilişkin iletişim ve müzakereler, grup başkanı veya başkanvekillerince yürütülür.

Yasama çalışmalarının etkin ve düzenli yürütülmesi, disiplinin sağlanması için yapılacak çalışmalar, alınacak tedbirler ile Tüzük ve grup iç yönetmeliğinde belirtilen işler, grup yönetiminin görevidir.

Grup Üyelerinin Görevleri

Madde 92 - Grup üyeleri TBMM çalışmalarında Partinin Tüzük ve programına, temel ilkelerine, gizli oyla alınmış bağlayıcı grup kararlarına uygun davranır ve bunlara destek verirler. Meclis genel kurul çalışmaları ile komisyon ve Parti grubunun çalışmalarına, genel merkez tarafından hazırlanan çalışma programlarına katılmak zorundadırlar.

Yasama komisyonlarında görevli grup üyeleri, komisyon üyeliği ölçüğünde bir grup oluşturarak, aralarından birini başkan seçerler. Grup yönetimi ile gerekli temas ve koordinasyon, bu başkan aracılığıyla sağlanır.

Grupta Gizli Oylama Konuları (SPK, m.27)

Madde 93 - Grup genel kurulunca yapılacak grup başkanı, başkan vekilleri ve grup yönetim kurulu asıl ve yedek üye seçimleri ile belli konularda bağlayıcı nitelikteki kararlar, gizli oylama ile sağlanır. Bağlayıcı grup kararlarının güven oylaması gibi istisnai olması esastır. Bu istisnalar, grup iç yönetmeliğinde gösterilir. Grupça yapılacak seçimlerde eşit oy çıkması halinde, sonuç alınıncaya kadar oylama tekrarlanır.

TBMM Parti Grup İç Yönetmeliği (SPK, m.23)

Madde 94 - Grubun iç yönetimi, çalışma usul ve esasları ile grup yönetiminin yukarda sayılanlar dışındaki görev ve yetkileri, grup genel kurulu tarafından çıkarılacak “**AK PARTİ TBMM Grup İç Yönetmeliği**”nde gösterilir. Üye tam sayısının salt çoğunluğunca kabul edilmesi gereken iç yönetmeliğin bir örneği, TBMM Başkanlığı'na sunulur.

B - İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI

İl Genel Meclisi Grupları

Madde 95 - İl genel meclisi grubu, her ilde Partili il genel meclisi üyelerinden oluşur. Gruptan söz edebilmek için Partili en az üç üyenin olması gerekir.

İl genel meclisi Parti grupları, en az bir grupbaşkan vekili ile bir sekreter seçerek çalışırlar. Başkanvekili, Parti teşkilatı ile grup arasındaki koordinasyonu sağlar.

Konu ve sorunlar, Parti Tüzük ve programı çerçevesinde grupta görüşülür, varılan sonuca göre genel kurulda hareket edilir. Gizli oylama ile alınan bağlayıcı grup kararlarına Partili üye uymak zorundadır.

Belediye Meclisi Grupları

Madde 96 - Belediye teşkilatı olan her belediye meclisinde, Partili belediye başkanı ve Partili meclis üyelerinden oluşan gruba, Belediye Meclisi Parti Grubu denir. Grubun varlığı için Partili en az üç üye gereklidir.

Belediye meclisi Parti grupları, en az bir grup başkan vekili ile bir sekreter seçerek çalışırlar. Başkan vekili, Parti teşkilatı ile grup arasındaki koordinasyonu sağlar.

Konu ve sorunlar, Parti Tüzük ve programı çerçevesinde grupta görüşülür, varılan sonuca göre genel kurulda hareket edilir. Gizli oylama ile alınan bağlayıcı grup kararlarına, Partili belediye başkanı hariç, grubun üyeleri uymak zorundadırlar.

İl Genel Meclisi Grupları İle Belediye Meclisi Gruplarına İlişkin Ortak Hükümler

Madde 97 - İl, ilçe ve belde başkanları, kademelerindeki il genel meclisi ve belediye meclisi üyelerini, Partinin yerel politikalarını tespit etmek, çalışmalarını gözden geçirmek ve bilgilenmeyi sağlamak amacıyla her zaman toplantıya çağırabilirler. Bu toplantılara, toplantının kapsamına göre, Parti teşkilat kademe başkanı başkanlık eder.

DÖRDÜNCÜ KISIM

(Değişik: 12.09.2015 günlü BKK md. 3)

PARTİ İÇİ DEMOKRASİ HAKEM KURULLARI VE SİYASİ ERDEM VE ETİK KURULU

(Değişik: 12.09.2015 günlü BKK md. 3)

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ İÇİ DEMOKRASİ HAKEM KURULLARI

Parti İçi Demokrasi Hakemliği

Madde 98 - Siyasi Partiler, yönetim biçimi ve uzlaşma sanatı olan demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. O halde öncelikle

demokrasinin Parti içinde gerçekleşmesi gerekir. Farklılıkları zenginlik kabul ederek Parti için çekişmelerin sulh yolu ile giderilmesi amaçlanmıştır.

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurullarının Oluşumu

Madde 99 - İllerde ve Genel Merkez bünyesinde “Parti içi demokrasi hakem kurulu” oluşturulur. Bu kurullarda üçer üye bulunur. İkişer tane de yedek üye seçilir. İl Parti içi demokrasi hakem kurulu il kongrelerinde, Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu büyük kongrede, kongre delegeleri tarafından, organ seçimlerine ilişkin usul ve esaslara göre seçilirler.

(Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.) Parti içi demokrasi hakem kurulu oluşturamayan illerle ölüm, istifa ve benzeri nedenlerle bu kurullardaki asıl ve yedek üye sayısı toplamı üçten aşağı düşen illerde, olağan veya olağanüstü kongreye kadar görev yapmak üzere, Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulunca üç asıl, iki yedek üye belirlenip, MKYK onayıyla göreve başlatılır.

Kurul Üyesinde Aranacak Nitelik ve Üyelik Güvencesi

Madde 100 - **(Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.)** Parti İçi Demokrasi Hakem Kurullarında görev alacakların en az kırk yaşını tamamlamaları, çevrelerinde birikim ve saygınlıklarıyla temayüz etmiş olmaları esastır. Kurulda görev alacakların yüksek tahsilli olmaları esas olup, illerde yüksek tahsilli adayların bulunmaması halinde tercihen lise veya dengi okul mezunlarına aynı görev verilebilir.

Hakem Kurullarının Görevleri

Madde 101 - İl Parti içi demokrasi hakem kurulu, il sınırları içinde görev yapar. İl kademe organları ile alt kademe organları veya organ üyeleri, yan kuruluş organ veya üyeleri arasında veya onlarla Parti kademe organ veya üyeleri arasında Parti görevinden kaynaklanan çekişmelerin çözümü için gerekli sulh ortamını hazırlar ve çözüm şeklini belirler.

Genel Merkez Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu, Parti Genel Merkez organları ile Parti yan kuruluşlar genel merkez organları veya bu organların üyeleri, TBMM Parti grup üyeleri ve bu üyelerin Parti Genel

Merkez ve yan kuruluşlar genel merkez organları ve üyeleri arasında Parti faaliyet ve görevinden kaynaklanan çekişmelerin çözümü için sulh ortamını hazırlar ve çözüm şeklini belirler.

(Son fıkra mülga: 12.01.2002 günlü KKK. m.20)

Sorunun Hakem Kuruluna İntikali ve Hakem Kararlarının Niteliği

Madde 102 - (Değişik: 11.11.2006 günlü BKK.) Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulunun bir konuya müdahil olabilmesi için uyuşmazlığın taraflarından birisinin başvurması gerekli olup, ayrıca kademe başkanlığı veya yürütme kuru lunun talebiyle de el koyabilir.

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulları üye tam sayısı ile toplanır, çoğunlukla karar verir. asıl üyenin mazeretli olduğu hallerde kurul, sıradaki yedek üyenin iştiraki ile toplanır.

Parti İçi Demokrasi Hakem Kurulu kararları yazılı ve gerekçeli olarak düzenlenir. Kararlar, çekişmenin tarafları açısından bağlayıcı, Parti tüzel kişiliği açısından tavsiye niteliğindedir.

(Ek: 12.01.2002 günlü KKK. m.21) Parti İçi Demokrasi Hakem Kuruluna başvuru şekli ile anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin usul ve esaslar bir yönetme lik ile belirlenir.

(Değişik: 12.09.2015 günlü BKK md. 3)

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASİ ERDEM VE ETİK KURULU

Kurulun Oluşumu

Madde 102/A. - Genel Merkez teşkilatında görev yapmak üzere bir “**Siyasi Erdem ve Etik Kurulu**” kurulmuştur.

Kurul, büyük kongre tarafından seçilen 5 asıl 2 yedek üyeden oluşur.

Kurul başkanı, kurul üyeleri arasından gizli oyla ve salt çoğunlukla seçilir.

Kurul ayda en az 1 defa toplanır.

Kurul, üyelerinin salt çoğunluğuyla toplanır ve mevcudun salt çoğunluğuyla karar alır.

Kurul üyeleri, Kurul dışında hiçbir Parti içi görev alamaz. Kurula seçilen kişinin varsa tüm Parti içi görevleri düşer ve durum Genel Başkan tarafından ilgili mercilere bildirilir.

Bakanlık, milletvekilliği, belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği görevleri, kurul üyeliği ile birleşemez.

Kurulun çalışma usul ve esasları MKYK tarafından çıkarılacak bir Yönetmelikle düzenlenir.

Kurul Üyelerinde Aranacak Nitelikler

Madde 102/B- Kurul üyeleri, 40 yaşını tamamlamış, yüksek öğrenim yapmış ve en az 5 yıldan beri Parti üyesi olan kimseler arasından büyük kongrece seçilir.

Bir kimse en fazla iki defa kurul üyesi seçilebilir.

Haklarında 1 aydan fazla süreli kesinleşmiş mahkumiyeti veya herhangi bir disiplin cezası bulunan üyeler, Kurula üye seçilemez.

Kurulun Görev Süresi

Madde 102/C-Kurul, seçildikten sonraki ilk seçimli kongreye kadar görev yapar. Üyeliklerde boşalma olması halinde eksik üyelik, yedeklerden tamamlanır. Yedeklerin getirilmesine rağmen kurul üye tam sayısının yarısının altına düşmesi halinde ilk kongrede yeniden seçim yapılır.

Kurulun Görev ve Yetkileri

MADDE 102/D. - Siyasi Erdem ve Etik Kurulu'nun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Tüm Parti kadrolarının AK PARTİ Tüzüğü ile programında belirlenen kurucu değerler ve ilkeler ile temel amaçlar ve politikalarımız doğrultusunda bilinçlendirilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar yapmak, bu çerçevede raporlar hazırlamak ve Genel Başkan'a sunmak,

b) Parti disiplin kurullarının görev ve yetkisi dışında kalan konularda, kurucu değerlere ve ilkelere aykırı söz, tutum ve davranışlarda bulunan Parti üyeleri hakkında re'sen veya yapılacak başvurular üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yaparak sonucu ilgili Parti içi mercilere bildirmek,

c) Partinin genel politika ve faaliyetlerini Parti kurucu değerleri ve ilkeleri ile temel hedefler ve politikalarımız açısından izlemek, değerlendirmek, bu çerçevede alınması gereken tedbirlerle ilgili tavsiye kararları almak ve Genel Başkan'a önermek,

d) Parti kurucu değerleri ve ilkelerinin tüm Parti faaliyetlerine hakim olmasını sağlamaya yönelik olarak uygulamaya geçirilmesi ve bu uygulamaların teamül haline getirilmesi için gerekli tedbirleri geliştirmek,

e) Genel Başkan tarafından kuruluş amacına uygun olarak verilen diğer görevleri yerine getirmek,

Kurul, görevlerini ifa ederken Parti üyesi ilgilileri dinleyebilir, görüş ve kanaatlerini alabilir.

Kurulun Yazışmaları ve Faaliyet Raporu

Madde 102/E. - Kurul, resmi kurum ve kuruluşlarla yazışma yapamaz. Parti kademe ve üyeleri ile yazışmalarını Genel Sekreterlik marifetiyle yapar.

Kurul faaliyetleri, Kurul başkanı tarafından rapor halinde ve en geç 3 ayda bir Genel Başkan'a sunulur.

Kurulun Bağımsızlığı ve Güvencesi

Madde 102/F - Kurul iç çalışmalarında bağımsızdır.

Kurul genel faaliyetleri bakımından Genel Başkan'a karşı sorumludur.

Kurul üyelerinin Tüzüğün 114. ve 115. maddelerde yazılı cezaları gerektiren bir eylemde bulunduğuun Merkez Disiplin Kurulu kararıyla tespit edilmesi hallerinde, Genel Başkan'ın teklifi üzerine MKYK üye tam sayısının 4/5 inin kararıyla görevlerine son verilebilir.

BEŞİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

PARTİ DİSİPLİN KURULLARI (SPK, m.17, 19/7, 25, 53 ila 59)

Parti Disiplin Kurulları

Madde 103 - Kanunlara, Parti Tüzük, Yönetmelik ve Programına, Parti yetkili makam ve organlarının kararlarına aykırı davranışta bulunan Partililer hakkında disiplin soruşturması yapmaya ve karar vermeye yetkili ve görevli Parti disiplin kurulları şunlardır:

103.1 - İl Disiplin Kurulları

103.2 - Merkez Disiplin Kurulu

103.3 - TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu

103.4 - Müşterek Disiplin Kurulu

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ AYIRIM

İL DİSİPLİN KURULLARI (SPK, m.19/7)

İl Disiplin Kurullarının Oluşumu

Madde 104 - İl disiplin kurulu, her ilde il kongresi tarafından il yönetim kurulunun seçimine ilişkin usul ve esaslara göre seçilen beş asıl ve beş yedek üyeden oluşur.

İl Disiplin Kurullarının Bakacağı İşler

Madde 105 - İl disiplin kurulu, Tüzük'te Merkez Disiplin Kurulu'nun ilk derecede bakacağı işler olarak belirtilenler ile TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nca bakılacak işler dışında kalan ve il çevresinde Partiye kayıtlı olan üyeler hakkında birinci derecede disiplin soruşturması yapar ve karar verir.

İl disiplin kurulu kararlarına karşı, bildirimden itibaren 10 gün içinde ilgili kişi veya il yönetim kurulu tarafından Merkez Disiplin Kurulu'na itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin kurulu kararı kesinleşir.

Ancak il disiplin kurulunca verilmiş ihraç kararına karşı itiraz edilmemiş olsa bile, il disiplin kurulu başkanlığınca ilgili soruşturma dosyası, incelenmek üzere 15 gün içinde Merkez Disiplin Kurulu'na gönderilir. Çıkarma kararı, Merkez Disiplin Kurulu'nun onayı ile Parti içi işlemler bakımından kesinleşir.

İKİNCİ AYIRIM

MERKEZ DİSİPLİN KURULU (MDK) (SPK, m.17)

Merkez Disiplin Kurulunun Oluşumu

Madde 106 - Merkez Disiplin Kurulu Partinin en üst disiplin kurulu olup büyük kongre tarafından Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyelerinin seçimlerine ilişkin usul ve esaslara göre seçilen onbir asıl ve beş yedek üyeden oluşur.

Merkez Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler

Madde 107 - Merkez Disiplin Kurulu, aşağıda yazılı işleri birinci derece disiplin kurulu, il disiplin kurulu kararlarına karşı yapılan itirazlar ile Tüzük gereği intikal eden il disiplin kurullarının ihraç kararlarını ikinci derece disiplin kurulu olarak inceler ve Parti içi işlemler açısından kesin olarak karara bağlar.

107.1 - Merkez Disiplin Kurulu'nun Birinci Derecede Bakacağı İşler :

- a - Partinin Kurucu Üyeleri,
 - b - Partinin Genel Başkanı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyeleri, Partinin genel muhasibi,
 - c - İl yönetim kurulları ile il disiplin kurullarının başkan ve asıl üyeleri, il ve ilçe belediye başkanları, yan kuruluşların il başkanları,
 - d - Kendi başkanı ile asıl ve yedek üyeleri,
 - e - TBMM'nin Partili eski üyeleri ve eski hükümet üyeleri,
- Hakkında birinci derecede disiplin soruşturması yapar ve Parti içi işlemler açısından kesin olarak karara bağlar.

107.2 - Merkez Disiplin Kurulu'nun İkinci Derecede Bakacağı İşler

Merkez Disiplin Kurulu, il disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı yapılan itirazlar üzerine ve tüzüğün 105/son bent hükmü gereği gönderilen disiplin dosyalarını ikinci derece disiplin kurulu olarak inceleyip, lehte veya aleyhte bozulmasına, bozmanın niteliğine göre gerekli olan cezayı tayin etmeye, değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar verebilir.

İtiraz üzerine verilen kararlar, Parti içi işlemler açısından kesindir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

GRUP DİSİPLİN KURULU (SPK, m.25)

TBMM Parti Grup Disiplin Kurulunun Oluşumu

Madde 108 - Grup Disiplin Kurulu, Partinin TBMM grubunca, Grup Yönetim Kurulu'na ilişkin usul ve esaslara göre kendi üyeleri arasından gizli oyla seçeceği beş kişiden oluşur. Aynı şekilde üç yedek üye seçimi yapılır.

TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun Bakacağı İşler

Madde 109 - Grup Disiplin Kurulu, grup üyelerinin Partiden geçici veya kesin ihracını gerekli kılan eylemlerin dışında kalan, Tüzükte yazılı ve TBMM Parti Grup İç Yönetmeliği'nde belirtilen disiplin suçlarıyla ilgili işlere bakar ve kesin olarak karara bağlar.

Tüzük'te yazılı esaslar saklı kalmak kaydıyla milletvekilleri hakkında yapılacak disiplin soruşturmasının şekli ve usulleri ile soruşturmayı gerektiren sair haller, verilecek disiplin cezaları ve kesinleşme halleri, Grup İç Yönetmeliği'nde gösterilir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

MÜŞTEREK DİSİPLİN KURULU (SPK, m.25/2)

Müşterek Disiplin Kurulunun Oluşumu, Görev ve Yetkileri

Madde 110 - Müşterek Disiplin Kurulu, Merkez Disiplin Kurulu ile TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu'nun birlikte toplanmasından oluşan kuruldur. Merkez Disiplin Kurulu başkanı, başkanvekili ve sekreteri, bu kurulun başkanlık divanını oluşturur.

Kurul, TBMM Parti Grubu üyelerinin Partiden geçici veya kesin ihraçlarını gerektiren eylemleri dolayısıyla disiplin soruşturması yapar ve Parti içi işlemler açısından kesin olarak karar verir.

Merkez Disiplin Kurulu ile Grup Disiplin Kurulu'na ilişkin çalışma usul ve esasları, Müşterek Disiplin Kurulu için de geçerlidir.

BEŞİNCİ AYIRIM

MÜŞTEREK HÜKÜMLER

Disiplin Kurullarına İlişkin Müşterek Hükümler (SPK, m.56)

Madde 111 - 111. 1 - Her disiplin kurulunun görev süresi, yeni disiplin kurulunun seçilmesiyle son bulur.

111.2- Disiplin kurulları, seçilmelerini takiben en yaşlı üye başkanlığında yapacağı ilk toplantısında gizli oylama ile başkan, başkan vekili ve sekreter seçimi yaparak kurulun başkanlık divanını oluşturur.

111.3 - Partili hiçbir üye, aynı zaman diliminde aynı veya farklı düzeyde başka bir disiplin kurulu üyeliği yapamaz. Partinin, kongre delegelikleri ve TBMM grup üyeliği hariç, hiçbir organında görev alamazlar. Eşler ile birinci ve ikinci derece kan ve sıhri hısımlar, aynı disiplin kurulunda birlikte görev alamaz, bunlarla ilgili soruşturma ve kararlara katılamazlar.

111.4 - Disiplin kurulu üyeleri ile Parti arasında hiçbir hizmet bağı kurulamaz ve Partiden gelir sağlanamaz.

111.5 - Kurul üyeliklerinde boşalma olması halinde, sıradaki yedek üye, kurul başkanı tarafından göreve davet edilerek kurul üyeliği tamamlanır.

111.6 - Günü ve zamanı belli olan toplantılara, haklı mazeret olmaksızın ardarda üç kez veya bir yıl içinde aralıklı altı kez katılmayan üye, kurul üyeliğinden istifa etmiş sayılır ve yerine yedek üye davet edilir.

111. 7 - (**Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.22; Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.**) Disiplin kurulları, Kanunda belirtilen ayırık haller dışında üye tam sayısının en az 2/3 si ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir.

111.8 - (**Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.8**) Disiplin kurulu başkan ve üyeleri, kendi haklarında yürütülen soruşturmalara katılamazlar.

111.9 - (**Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.22**) Disiplin kuruluna sevk edilen Partilinin savunması alınmadan veya savunma vermekten vazgeçtiği anlaşılmadan karar verilemez. Savunma için gerekli süre, çağrının ilgiliye bildiriminden itibaren 15 gündür. Seçimlerde veya

kamuoyu önünde açıkça veya yayın yolu ile işlenen disiplin suçları için bu süre 7 gündür. Savunma daveti kurul başkanınca yapılır; davet yazısında uygulanması istenen disiplin cezası ile buna neden gösterilen söz veya fiiller açıkça belirtilir.

111.10 - Savunma davet yazısı, ayrı adres bildirilmemişse ilgilinin Parti üye kütüğünde yazılı adresine tebliğ edilir veya gönderilir. Bulunamaz veya kabulden imtina etmiş ise, savunmadan vazgeçtiğine hükmedilerek dosyadaki bilgi ve belgelere göre gerekli karar verilir.

111. 11- Disiplin kurulları, kendilerine intikal ettirilen işler hakkında, yasa ve Tüzük hükümleri ile zaruret hallerinden kaynaklanan durumlar saklı kalmak kaydıyla 30 gün içinde karar verirler.

111. 12- Kongrelerde ve her tür Parti toplantılarında, konunun Tüzük gereği gündem konusu olma hali hariç, disiplin kuruluna sevk kararları ile disiplin kurullarına intikal eden işle ilgili disiplin kurulu kararı kesinleşinceye kadar bu konular hakkında görüş, tavsiye ve telinde bulunulamaz.

111. 13- Parti teşkilat ve yönetim birimleri, disiplin kurullarının incelemelerini zorlaştırmamak ve taleplerini geciktirmeksizin yerine getirmek zorundadırlar.

111. 14- (**Ek fıkra: 11.11.2006 günlü BKK.**) Üyenin daha önce disiplin cezası almaması ve pişmanlık duyması halinde bir alt disiplin cezası verilebilir.

111. 15- Disiplin kurulları, sevk kararında tanımlanarak atfolunan eylemle bağlıdırlar. Gerek görmeleri halinde soruşturmayı genişletir ve tanık dinleyebilirler. İddia ve savunmayı kanun, Tüzük ve ilgili mevzuata göre değerlendirerek vicdani kanaatlerine göre karar verirler. Ancak disiplin kurulları, sevk kararında önerilen cezadan daha ağır bir ceza veremezler.

111. 16- Disiplin kurulları, gerekçeli olarak oluşturacakları kararlarını, ilgiliye ve konuyu sevk eden organa bildirirler. İlgili, Parti kayıtlarında yazılı adresinden ayrılmış ve yeni adresi de belli değil ise, hüküm özeti gazete ilanı ile tebliğ edilir. İlandan itibaren 15 gün içinde itiraz edilmeyen kararlar kesinleşir.

111. 17- Disiplin kararlarının sonuç doğurması için kesinleşmiş olması gereklidir. Parti yetkilileri ve organları, kesinleşmiş disiplin kurulu kararlarının uygulanmasını geciktiremezler.

Disiplin Kuruluna Sevk Yetkisi

Madde 112 - Disiplin kurulları, re'sen soruşturma başlatamaz ve yapamazlar. İl disiplin kuruluna sevk yetkisi, il yönetim kuruluna, Merkez Disiplin Kurulu'na sevk yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Yürütme Kurulu'na, TBMM Parti Grup Disiplin Kurulu ile Müşterek Disiplin Kurulu'na sevk yetkisi, TBMM Parti Grup Yönetim Kurulu ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na veya Merkez Yürütme Kurulu'na aittir.

Disiplin kuruluna sevk kararı, yetkili kurulun üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Karardan önce ilgisini dinleyip gerek gördüğü inceleme ve araştırmaları, görevlendireceği üye veya üyeleri vasıtasıyla yaptırabilir. İhbar veya şikayet eden, sevke yetkili kurulun üyesi ise, konuyla ilgili toplantı ve müzakerelere katılamaz, kendisine inceleme ve araştırma görevi verilemez.

Disiplin kuruluna sevk kararlarının, isnat olunan fiil ile uygulanması istenen disiplin cezasını ve nedenlerini açıklar şekilde gerekçeli olması zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ AYIRIM

DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI (SPK, m.53/1)

Parti Disiplin Cezaları

Madde 113 - Parti disiplin kurullarınca yukarıda yazılı esas ve usule göre verilebilecek disiplin cezaları şunlardır:

113.1 - Uyarma

113.2 - Kınama

113.3 - Partiden ve gruptan geçici ihraç

113.4 - Partiden ve gruptan kesin ihraç

Uyarma Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 114 - Uyarma, Partilinin yazılı olarak dikkatinin çekilmesi olup;

114.1 - Yetkili organlarca davetli olduğu toplantılara mazeret beyan etme gereği duymaksızın katılmamak,

114.2 - Durumu müsait olduğu halde taahhüt ettiği aidatını ödememek veya geç ödemek,

114.3 -Tevdi edilmiş görevin ifası konusunda lakayt davranışlar sergilemek,

114.4 (Ek: 11.11.2006 günlü BKK.) Parti yöneticileri ve üyeleri hakkında basın yoluyla incitici beyanlarda bulunmak,

Partilinin “uyarma” cezası ile cezalandırılmasını gerektiren eylemlerdir.

Kınama Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 115 - Kınama Partilinin “kusur” bildirimini içeren yazılı uyarılması olup;

115.1 - Yetkili organlarca verilmiş Parti görevini kabul etmemek veya yapmamak,

115.2 - Parti içinde ve Parti faaliyetlerinde kişisel çıkar gözetir tutumlar sergilemek,

115.3 - Parti aleyhine tazmini gerekli bir zarar doğmasa bile, tutulması gereken defter ve kayıtları kanun, Tüzük ve Yönetmelik hükümlerine uygun olarak tutmamak,

115.4 - Kanuni sorumlulukları ile ödeme ve tazmin sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, Partideki göreviyle bağlı hizmet gereği kendisine teslim edilmiş eşya veya malzemenin, ihmal sonucu kaybına neden olmak,

115.5 - Bir yıl içinde iki defa uyarma cezası gerektiren eylemlerinden ötürü uyarma cezası ile cezalandırılmış olmak,

Partilinin kınama cezası ile cezalandırılmasını gerektiren eylemlerdir.

Partiden ve Gruptan Geçici İhraç Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 116 - Partiden ve gruptan geçici ihraç cezası, eylemin niteliğine göre iki aydan az bir yıldan fazla olmamak üzere Partilinin,

Parti ve grup çalışmalarına katılmaması, Partideki görevinin sona ermesi, Parti üyeliğinin ceza süresince askıya alınmış olması sonuçlarını doğuran disiplin cezasıdır.

Geçici ihraç ceza süresi karar tarihinde başlar, süresinin dolması ile yeni bir karar ve işleme gerek olmadan kalkmış sayılır.

Geçici ihraç kararı, Partinin Parti Tüzük ve programına, diğer mevzuatına ve organların bağlayıcı kararlarına uyma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Parti ve gruptan geçici ihraç cezası verilmesini gerekli kılan haller :

116.1 - Partinin ve Parti organlarının toplantılarında saklı kalması gereken konuları ve kararları, sebebi ne olursa olsun, açıklamak,

116.2 - Seçimlerde, Partiden olur almadan bağımsız aday olmak, diğer Partilerin veya bağımsız adayların propagandalarını yapmak, yahut Parti adayları aleyhine çalışmak,

116.3 - Parti yöneticileri ve üyeleri hakkında gerçek dışı haber yaymak, iftira, karalama ve küçük düşürücü beyanlarda bulunmak,

116.4 - Partiyi ve Parti çalışmalarını alet ederek çıkar sağlamak, Partili olmayı nüfuz sayarak kötüye kullanmak,

116.5 - Kanuni sorumlulukları ile ödeme ve tazmin sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, Partideki göreviyle bağlı hizmet gereği kendisine teslim edilmiş eşya veya malzemeyi kasıtlı olarak kaybetmek veya görevden ayrılma halinde teslim etmekten kaçınmak ve bu konuda ısrarlı davranmak,

116.6 - (Ek: 11.11.2006 günlü BKK.) Usulüne uygun olarak alınmış grup kararlarına uymamak,

116.7 - Bir yıl içinde iki defa kınama cezası gerektiren eylemleri nedeniyle yetkili disiplin kurulunca cezalandırılmış olmak,

116. 8 - (Ek: 03.10.2009 günlü BKK.) Yan kuruluş başkanlarının, yönetim kurulu ve yürütme kurulu toplantılarına katılımlarını engellemek veya tüzüğün 86. maddesinden kaynaklanan eşgüdüm ve denetim yetkisini yan kuruluşların varlığından beklenen faydayı yok edici tarzda kullanmak,

Eylemleri, Partiden ve gruptan geçici olarak ihraç edilmeyi gerektiren disiplin suçlarıdır.

Partiden ve Gruptan Kesin İhraç Cezası ve Bu Cezayı Gerektiren Haller

Madde 117 - Parti ve gruptan kesin ihraç cezası, Partinin Parti kaydının ve Parti ile olan tüm ilişkilerinin sona erdirilmesi sonucunu doğuran en ağır disiplin cezasıdır.

Kişinin, TBMM Parti Grubu'ndan ihracı, Partiden ihracını, Partiden ihracı gruptan ihracı sonucunu doğuran işlemlerdir.

Partiden kesin ihraç kararları kesinleştikten sonra bütün teşkilata duyurulur ve ilgilinin kayıtlı olduğu ilçedeki kütüğüne işlenir.

Parti ve gruptan kesin ihraç cezası verilmesini gerekli kılan haller:

117.1 - Partinin Tüzük ve programına, demokrasi, insan hakları ve hukukun evrensel temel kural ve normlarına aykırı faaliyetlere katılmak, destek olmak yahut bizzat aykırı eylem ve işlemlerde bulunmak,

117.2 - Milletın ülkesi ve devletiyle olan birliğine ve bölünmez bütünlüğüne zarar verici faaliyetler içinde olmak, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine ve Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmında yer alan esaslara aykırı eylem veya işlemde bulunmak,

117.3 - Siyasi Partiler Kanunu'na göre Parti üyeliğine engel bir fiilden dolayı kesin mahkumiyetine rağmen Partiden istifa etmemekte direnmek,

117.4 - Yetki ve görevini kötüye kullanarak Partinin resmi kayıtları üzerinde tahrifat yapmak veya belgeleri yok etmek,

117.5 - Parti mal ve parasını zimmetine geçirmek, özel işlerinde kullanmak,

117.6 - (**Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.23**) Kongrelerde ve aday yoklamalarında menfaat karşılığı oylama sonuçlarına tesir etmek, Parti içi ve dışı seçimlerde hile veya sahtecilik yapmak,

117.7 - (**Ek: 05.05.2002 günlü KKK. m.9**) Parti Yöneticileri, Üyeleri veya Parti tüzel kişiliği hakkında basın yayın araçları ile kamuoyu önünde

gerçek dışı haber yaymak, iftira, hakaret, karalama veya küçük düşürücü beyanlarda bulunmak,

117. 8 - Geçici ihraç cezasıyla cezalandırılmış olmasına karşın, aynı cezayı gerektiren yeni bir fiil işlemiş olmak,

117. 9 - (**Ek: 11.11.2006 günlü BKK.**) Parti yöneticileri ve üyelerine karşı şiddet uygulamak,

Eylem ve işlemleri, Partiden ve gruptan kesin olarak ihraç edilmeyi gerektiren disiplin suçlarıdır.

İKİNCİ AYIRIM

DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARINA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Disiplin Suçlarında Zamanaşımı

Madde 118 - Vukuundan itibaren iki yıl, öğrenildiği tarihten itibaren altı ay içinde sevk kararı alınmamış disiplin suçlarıyla ilgili soruşturma yapılamaz.

Tedbirli Olarak Disiplin Kuruluna Sevketmek (SPK, m.59)

Madde 119 - Tedbirli olarak disiplin kuruluna sevk, üyenin Partideki görevlerinden derhal uzaklaştırılması sonucunu doğuran tedbir işlemidir.

Partiden kesin veya geçici ihracı gerektiren hallerde, disiplin kuruluna sevke yetkili kurul, tedbirli olarak sevk kararı verebilir.

Disipline sevk nedeni, Tüzüğün 117. maddesinin 117/1-2-3 bentlerinde yazılı haller dışında kalan durumlara dayalı ise, tedbir kararının sevke yetkili kurulun üye tam sayısının 2/3 çoğunluğu ile alınması gerekir.

Tedbir kararı il yönetim kurulunca verilmiş ise, hakkında tedbir kararı verilen üye, 7 gün içinde soruşturmayı yapacak disiplin kuruluna itiraz edebilir. Kurul bu itirazı 7 gün içinde karara bağlar. Taraflar, bu karara karşı 7 gün içinde Merkez Disiplin Kurulu'na itiraz edebilirler. Merkez Disiplin Kurulu'nun bu konuda 7 gün içinde vereceği karar kesindir.

Tedbirli sevk kararları, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu veya Merkez Yürütme Kurulu yahut TBMM Grup Yönetim Kurulu tarafından verilmiş ise, yukarıda yazılı süreler içinde soruşturmayı yapacak disiplin kuruluna itiraz edebilir. İtiraz üzerine 7 gün içinde verilecek karar kesindir.

Disiplin kurulları, soruşturmanın her aşamasında tedbirin kaldırılmasına re'sen karar vermeye yetkilidirler.

Kovuşturma sonunda disiplin kurulunca ceza verilmez veya uyarma yahut kınama cezasına dönüştürülür ise, başka bir karara gerek olmadan tedbir kalkmış sayılır ve ilgilinin tedbir kararı ile sona eren bütün hakları iade edilmiş olur.

Disiplin Cezalarına Karşı Yargı Nezdinde İtiraz Hakkı (SPK, m.57)

Madde 120 - Hakkında Partiden veya gruptan geçici veya kesin çıkarma cezası verilen Partili üye, bu cezaya karşı, disiplin kuruluna sevk eden organ ile disiplin kurulunun görev ve yetkisizliğine veya alınan kararın kanuna, Parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe şekil ve usul bakımından aykırı bulunduğu iddiasıyla, Parti itiraz yollarını kullandıktan sonra nihai karar niteliğindeki son karara karşı 30 gün içinde nihai kararı veren kurulun bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine itiraz edebilir. Yasaya göre mahkemenin 30 gün içinde vereceği karar kesindir.

Disiplin Cezalarını Af Yetkisi (SPK, m.58)

Madde 121 - Genel Başkan tarafından önerilmiş olması şartıyla, disiplin kurullarınca verilmiş disiplin cezalarını af yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Disiplin kuruluna sevke yetkili olan kurullar ile disiplin cezası almış olan kişinin af istemleri, Genel Başkan'ın olurlarına göre MKYK gündemine alınır ve karara bağlanır.

ALTINCI KISIM

SEÇİMLER VE ADAYLAR (SPK, m.36 ile 52)

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇİMLERE KATILMA

Seçimlerle İlgili Karar Yetkisi

Madde 122 - Partinin ülkede yapılacak her türlü seçime tamamen veya kısmen tek başına katılıp katılmamasına karar verme yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir. Kısmi katılım kararının, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğu ile alınmış olması gereklidir.

Yapılacak seçimle ilgili herhangi bir kararın alınmamış olması, Partinin her yerde seçime katılacak olduğu anlamına gelir.

İKİNCİ BÖLÜM MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİNDE ADAYLIK İŞLEMLERİ

Milletvekili Adaylık Başvurusu ve Ön İnceleme

Madde 123 - Milletvekilliği için adaylık başvuru tarihleri, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca kararlaştırılır ve ilan edilir. Adaylık başvurusu, MKYK başka türlü karar vermiş olmadıkça, doğrudan genel merkezdeki ilgili birime veya il başkanlıklarına bizzat yapılır.

(Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.24) Adaylık başvuruları tamamlandıktan sonra Merkez Yürütme Kurulu'nca, adaylar hakkında yasal nitelikler ve uygunluk açısından gerekli ön inceleme yapılarak veya oluşturulacak bir komisyona yaptırılarak, adaylık değerlendirmesine alınacakları gösterir öneri listesi hazırlanır, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na sunulur. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, lüzum gördüğü incelemeyi yaparak ön seçim, teşkilat yoklaması ve merkez yoklamasına katılabilecek aday adayları listelerini seçim çevresi esasına göre belirler.

Aday Tespit ve Sıralama Usulleri

Madde 124 - Genel, kısmi veya ara milletvekili seçiminde, tüzüğün 123. maddesinin son bendinde yazılı olduğu şekilde ön inceleme sonucu belirlenen aday adayları arasından Parti adayları ve bu adayların liste sıralamaları;

- a) Ön Seçim
- b) Teşkilat Yoklaması
- c) Merkez Yoklaması

Usüllerinden birinin, birkaçının veya tamamının; aynı seçimde seçim çevresi ölçüğüne göre aynı anda ve bir arada veya birinin ülke ölçüğünde tam olarak uygulanması suretiyle yapılır.

(Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.10) Hangi seçim çevresinde hangi usul veya usüllerle ve usülün hangi ölçekte uygulanacağına Merkez

Karar ve Yönetim Kurulu'nca karar verilir. Ancak milletvekili seçiminde, seçim çevrelerinin en az % 50'sinde ön seçim veya teşkilat yoklaması usüllerinden birinin uygulanması ile aday belirlemesine özen gösterilir.

124.1 Ön Seçim Usulü İle Aday ve Liste Sıralaması Yapmak: Ön seçim, her seçim çevresinde Siyasi Partiler Kanunu'nda yazılı usul ve esaslara göre, o seçim çevresinde Partiye kayıtlı bütün üyelerin ön seçim seçmeni olarak; yargı gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre yapacakları seçimle Parti adaylarını ve liste sıralamalarını belirlemeleridir.

124.2 Teşkilat Yoklaması Usulü İle Aday ve Liste Sıralaması Yapmak Teşkilat yoklaması, teşkilat yoklaması seçmeni olarak nitelenen Partililer tarafından, Siyasi Partiler Kanununda yazılı usul ve esaslara göre yargı gözetim ve denetimi altında gizli oy, açık tasnif esasına göre, aday ve liste sıralamasının yapılmasıdır.

(Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.25) Teşkilat yoklaması seçmenleri:

Yoklamanın yapılacağı seçim çevresinde oturmakta olan ve Parti üyeliği devam eden:

- a) Parti kurucuları,
- b) Eski bakan ve milletvekilleri,
- c) Belediye, il ve ilçe eski başkanları,
- d) Yan kuruluş eski il ve ilçe başkanları ile
- e) İlin Partili bakan ve milletvekilleri,
- f) İlin Parti teşkilat kademeleri yönetim kurulları başkanları ile yönetim kurullarının asıl üyeleri,
- g) İl disiplin kurulu başkanı ile asıl üyeleri,
- h) Partili belediye başkanları ve belediye meclisi üyeleri,
- ı) Partili il genel meclisi üyeleri,
- i) Parti yan kuruluşlarının il ve ilçe yönetim kurulları başkanları ile yönetim kurullarının asıl üyeleri,
- j) Parti üyeliği devam eden köy ve mahalle muhtarları,

- k) İlçe ve il kongresi asıl delegeleri,
 l) İlin büyük kongre asıl delegeleri,
 m) Partinin teşkilat yoklaması tarihinden en az bir yıl önce belirlenmiş ve görevi devam etmekte olan mahalle ve köy temsilcileri ile,
 n) Ayrıca Seçim İşleri Yönetmeliğinde teşkilat yoklama seçmeni olarak belirtilenler.

İl içinde birden fazla seçim çevresi olması halinde, yukarıda yazılı teşkilat yoklama seçmeni, üye olarak kayıtlı olduğu ilçenin yer aldığı seçim çevresinde ve sadece bir oy kullanabilir. Partili bakan ve milletvekilleri ise, tek olan oylarını il içinde dilediği seçim çevresinde kullanabilir.

124. 3 - Merkez Yoklaması Usulü İle Aday ve Liste Sıralaması Yapmak Merkez yoklaması usulü, tüzüğün 123. maddesine göre aday adaylıkları kabul edilenlerin, seçim çevrelerine göre aday ve liste sıralamalarının, doğrudan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından yapılmasıdır.

Aday Listelerinde Boşalmanın Doldurulması

Madde 125 - İstifa, ölüm ve kısmi iptal gibi nedenlerle aday listelerinde boşalma olması halinde, sıralama ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmış ise, boşluk liste sonuna kaydırılarak en çok oy almış liste dışı adayın listeye dahil edilmesiyle doldurulur.

Ön seçim veya teşkilat yoklaması, tümünden veya seçim çevresi ölçeğinde en az 1/3 oranında iptal edilmiş ise, boşalan adaylıkları tamamlamaya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yetkilidir.

Merkez yoklaması usulü ile yapılan listelerde meydana gelebilecek boşalmalarda liste kaydırması yapılmaz. Boşalan sıra, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun belirlediği ismin bildirilmesiyle doldurulur.

Milletvekili Seçiminde Kontenjan Adaylığı (SPK, m.36/son)

Madde 126 - (Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.11) Aday tespit ve sıralama işleminin, ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmasına karar verilmiş olması hallerinde, TBMM toplam üye sayısının %5'ini aşmamak üzere ilini, seçim çevresini ve liste sırasını ön seçim veya teşkilat yoklamasından önce Yüksek Seçim Kurulu'na bildirmek koşuluyla merkez adayı göstermeye Genel Başkan yetkilidir.

Ön seçim veya teşkilat yoklamasının kısmi uygulanması halinde Genel Başkan'ın göstereceği kontenjan aday sayısı, ön seçim veya teşkilat yoklaması yapılan seçim çevrelerinden seçilecek milletvekili sayısı toplamının %5'ini aşamaz.

Bir seçim çevresinde birden fazla ve iki milletvekili seçilecek seçim çevrelerinde Genel Başkan kontenjanı kullanılamaz.

(Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.26) Seçimin yapılacağı tarihte milletvekili olanlar ile belediye başkanı olanlar, kontenjan yöntemi ile aday gösterilemezler.

Kontenjan adayı gösterilecek olanlar, ön seçim veya teşkilat yoklamasına katılmazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL SEÇİMLERDE ADAYLIK İŞLEMLERİ (SPK, m.52)

Yerel Seçimlerde Adaylık ve Ön İnceleme

Madde 127 - Adaylık başvuruları, seçim takvimine göre Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca belirlenecek tarihler arasında büyükşehir ve il belediye başkan adaylığı için Genel Başkanlığa, ilçe ve belde belediye başkan adaylığı için ilgili il yönetim kurulu başkanlığına, belediye ve il genel meclisi adaylığı için ilgili ilçe yönetim kurulu başkanlığına bizzat yazılı olarak yapılır.

Büyükşehir ve il belediye başkan aday adaylarıyla ilgili ön seçim veya teşkilat yoklamasına katılacakları belirleme işlemi olan ön inceleme yapma ve karar alma yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

İlçe ve belde belediye başkan aday adaylarıyla ilgili ön inceleme işlemi, ilgili il yönetim kurulunca yapılır. İl Yönetimince yapılacak ön inceleme işlemi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu onayı ile, ilçe yönetiminin yapacağı ön inceleme işlemi ise il yönetim kurulu onayı ile kesinleşir. Bu şekilde onay yetkisi olan kurullar, gerek gördükleri değişiklikleri yapabilirler.

Yerel Seçim Aday Tespit ve Sıralama Usulü

Madde 128 - Ön inceleme sonucu oluşacak aday adayları arasından, belediye başkan adayları ile belediye ve il genel meclisleri adayları

ve sıralamaları, tüzüğün 124. maddesinde yazılı usüllerden birinin, birkaçının veya tamamının, aynı seçimde seçim çevresi ölçeğine göre aynı anda ve bir arada, yahut ayrı ayrı kısmi veya tam olarak uygulanması suretiyle hangi yöntemle yapılacağı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na kararlaştırılır.

Yerel Seçimlerde Ön Seçim, Teşkilat ve Merkez Yoklaması

Madde 129 - Yerel yönetim ön seçiminde ön seçim çevresi; belde belediye başkanı ve belde belediye meclisi üyeleri için belde belediyesi sınırları; ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclisi üyeleri için ilçe belediyesi sınırları; il genel meclisi üyeleri için ilçenin mülki idare sınırları; büyükşehir ve il belediye başkanları için ilin belediye sınırlarıdır.

Ön seçimlerde, büyükşehir ve il belediye başkan adaylığı için, Partinin il belediyesi sınırları içindeki teşkilat kademelerinde kayıtlı bütün üyeleri; ilçe belediye başkanı ile ilçe belediye meclisi adaylıkları için ilçenin belediye sınırları içinde kayıtlı bütün üyeleri; il genel meclisi adaylıkları için ilçenin mülki sınırları içinde Partiyeye kayıtlı bütün üyeleri, belde belediye başkanı ve belde belediye meclisi adaylıkları için belde belediyesi sınırları içinde kayıtlı bütün üyeler, ön seçim seçmeni olarak Mahalli İdareler Seçimi Kanunu ile Siyasi Partiler Kanunu'nda, Parti Tüzüğü'nde ve ilgili mevzuatta yazılı ön seçime ilişkin usul ve esaslara göre kullanacakları oylarla belediye başkan adayı ile belediye ve il genel meclisi asıl ve yedek adaylarını sıralama yaparak belirlerler.

Teşkilat yoklaması; Tüzüğün 124. 2 bendinde yazılı teşkilat yoklaması seçmenleri, büyükşehir ve il belediye başkan adaylığı teşkilat yoklama seçmenidirler. İlçe belediye başkan adayları ile belediye ve il genel meclisleri adaylarının teşkilat yoklaması usulü ile belirlenmesinde ise, Tüzüğün 124. 2 maddesinde yazılı olanlardan ilçede kayıtlı olanlar ile ilçe kademesi ve ilçe yan kuruluş üyeleri, teşkilat yoklama seçmeni olarak oy kullanırlar.

Belde belediye başkanı ile belde belediye meclisi adaylarının teşkilat yoklaması yöntemi ile belirlenmelerinde; Tüzüğün 124. 2 maddesinde yazılı olanlardan; beldede kayıtlı olanlar ile belde teşkilat kademesi ve belde yan kuruluş üyeleri, teşkilat yoklama seçmeni olarak oy kullanırlar.

Ön seçim veya teşkilat yoklamasında eşit oy alanların liste sırası, çekilecek kur'a ile belirlenir.

Merkez yoklaması, adayların Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca doğrudan veya bu kurulun yetki devri halinde belediye başkan adaylarının il yönetim kurullarınca, belediye ve il genel meclisi adaylarının ise ilçe yönetim kurullarınca tespit ve sıralamalarının yapılmasıdır.

Belediye meclisi kontenjan adayları, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca veya bu kurulca yetki verilmiş olması halinde il veya ilçe yönetim kurullarınca belirlenir.

Aday listelerinde meydana gelecek boşalmalar, tüzüğün 125. maddesine göre, adaylar merkez yoklaması ile belirlenmiş ise, yoklamayı yapan organın bildireceği isimle doldurulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ORTAK HÜKÜMLER

Alt Kademe Teşkilat Yöneticisinin Aday Adaylığı (SPK, m.40/4)

Madde 130 - Adayların ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden birisi ile belirlendiği hallerde; görev yaptıkları yerden aday adayı olan alt kademe teşkilat başkan ve yönetim kurulu üyelerinin, seçim takviminde belirtilen süre içinde görevlerinden istifaları zorunludur.

Partide Kayıtlı Olmayanların Adaylık Başvurusu

Madde 131 - Milletvekili ve yerel seçimlere aday adaylığı için Parti üyesi olma şartı aranmaz. Parti üyesi olmadan aday gösterilip seçilenler, Parti üyeliliğine alınmış sayılırlar. Milletvekili seçilenlerin üyelik kayıtları tüzüğün 11. maddesi gereği genel merkezce ikmal ettirilir.

Diğerleri ise, üyelik kaydı için gereken evrakları, seçim sonuçlarının ilanından sonra on gün içinde ilgili ilçeye verirler ve kayıt işlemlerini ikmal ettirirler.

Parti Adayı Olarak Seçilmiş Olanların Yeniden Adaylığı

Madde 132 - (Değişik fıkra: 30.09.2012 günlü BKK. m.10)- AK PARTİ listelerinden aday gösterilip seçilmiş olan belediye başkanları

ve milletvekilleri, kesintisiz en fazla üç dönem aynı görevi yürütebilir. Ancak, ara veren kimseler tekrar aynı görevlere aday gösterilebilir.

(Değişik 03.10.2003 günlü KKK. m.8) Yapılacak seçimde, doğacak duruma bağlı olarak merkez yoklaması usulü ile aday belirlenmesinin zorunlu olması hali hariç olmak üzere, kontenjan adayı olarak seçilmiş olan kimse, aynı usulle tekrar aday gösterilemez.

Seçim İşleri Yönetmeliği

Madde 133 - Tüzük'te, seçim işleri ve adaylıklarla ilgili olarak Yönetmelikle düzenleme yapılacağı belirtilen konular dahil, kanun ve Parti tüzüğüne aykırı olmamak şartıyla, genel veya kısmi yerel ve milletvekili seçimlerinde adayların başvuru usul ve esasları, ön seçim ve teşkilat yoklamalarıyla ilgili üye kayıt defterleri, teşkilat yoklama seçmen listelerinin hazırlanması ve seçim kurullarına verilmesi, sandık kurulu üyeliği, adayların tanıtım çerçevesi, müşahitlik, oy pusulalarının hazırlanması, seçim sonuçlarına itiraz gibi konularda ve ayrıca Tüzükte yazılı olanlar dışında teşkilat yoklaması seçmeni olabilecekleri belirlemek, gerek adaylıklar ve gerekse seçimlerle ilgili olup, açık olmayan veya Tüzük'te gösterilmeyen diğer konularda nasıl hareket edileceği, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca çıkarılacak Seçim İşleri Yönetmeliği ile düzenlenir.

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, seçimlere ilişkin adaylık başvuru ve şartlarını, her seçime özgü olacak şekilde ilke kararlarıyla belirlemeye de mezun ve yetkilidir.

YEDİNCİ KISIM MALİ HÜKÜMLER

BİRİNCİ BÖLÜM PARTİNİN GELİRLERİ

Partinin Gelirleri (SPK, m.61)

Madde 134 - Partinin gelirleri ve gelir kaynakları şunlardır;

134.1 - Giriş ve Üyelik Aidatı (SPK, m.62)

(Değişik: 03.10.2009 günlü BKK.)Parti üyelerinden alınacak giriş

aidatının miktarı ile üyelik aidatının alt ve üst sınırları aşağıdaki şekildedir:

a) **Giriş aidatı:** En az 1 TL. en fazla 5. 000 TL.

b) **Üyelik aidatı:** En az 1 TL. en fazla 1. 000 TL. .

Giriş ve üyelik aidatının taban ve tavan miktarlarıyla ilgili olarak kanuni sınırlar içinde olmak kaydıyla, her yıl tüketici fiyat artış oranı kadar artırılarak uygulama yapmaya MKYK yetkilidir.

Üye adayı giriş beyannamesini imzalarken, yukarıdaki limitler arasında ne kadar aidat ödemeyi taahhüt ettiğini belirtir.

Üye hakkında, aidat borcu nedeniyle geçici ve kesin ihraç disiplin cezaları verilemez. Aidat borcu olması, aksi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na karar laştırılmış olmadıkça, Parti içi kademe seçimleri ile aday yoklamalarına katılmaya engel değildir. Bu konuda yapılacak kayıtlamanın geçerli olması için borçlu üyeye 10 günlük süre içeren yazılı uyarı yapılmış olması gerekir.

134.2 - Milletvekilliği Aidatı (SPK, m.63)

Partili milletvekillerinin ödeyeceği aidattır. Bu aidatın miktarı ile ne kadarının grup giderlerine, ne kadarının Parti genel merkezine ayrılacağına TBMM Parti Grubu'na karar verilir. Ancak bu aidatın yıllık miktarı, milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını aşamaz.

Parti grubunun olmaması halinde aidat miktarı, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na kararlaştırılır. Ancak bunun yıllık miktarı, milletvekillerine ödenen aylık net ödenek tutarının yarısını aşamaz.

134.3 - Tanıtıcı Unsur ve Yayınların Satışından Sağlanacak Gelirler (SPK, m.65)

Satış fiyatları yasa gereği Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na belirlenecek olan Parti bayrağı, rozeti, flaması ve benzeri rumuz ve unsurların satışları ile Parti yayınları, üye kimlik kartları, Parti defter, makbuz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında elde edilecek gelirlerdir.

134.4 - Etkinliklerden Sağlanacak Gelirler

Genelmerkezin oluru ile Parti kademe organları tarafından düzenlenecek sosyal etkinliklerden elde olunacak gelirlerdir. Bu etkinliklerden nasıl gelir

temin edileceği vb. mali hususlar, faaliyetin yerel ve ulusal özelliğine göre, etkinliği düzenleyen kademe yönetim kurulunca kararlaştırılır.

134.5 - Aday Adaylarından Alınacak Özel Aidat (SPK, m.64)

Milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği ve il genel meclisi üyeliği aday adaylarından alınacak özel aidattır. Bu aidatın miktarı, yasadaki sınırlar içinde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na karara bağlanır.

134.6 - Mal Varlığından Elde Edilecek Gelirler

Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, amaç ve çalışmalar için gerekli olan taşınmazları satın almaya, maliki olduğu taşınır ve taşınmaz mal varlığını satmaya, kiralamaya, her çeşit takyit yaptırmaya mezun ve yetkilidir. Bu faaliyetlerden elde edilecek gelirler, Parti gelirleridir.

134.7 - Bağışlar (SPK, m.66)

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 66. maddesi hükümlerine uygun olarak yapılacak bağışların kabulü ile elde edilecek gelirlerdir.

134.8 - Hazine Yardımları

Şartları taşınması halinde hazinece Partiye yapılacak yardımlardır. Hazine yardımının en az %30'u, il ve ilçe kademe teşkilatlarına gönderilir.

Madde 135 - Gelirlerin Sağlanması Usulü (SPK, m.69)

Partinin bütün gelirleri, Parti tüzel kişiliği adına yapılır ve kabul edilir. Partinin genel merkezi ile bütün teşkilat kademe organlarınca kabul ve tahsil edilecek gelirler, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca bastırılan, seri ve sıra numaraları belli olan makbuz karşılığı sağlanır. Bastırılan bütün tahsilat makbuzları ile alt kademe organlarına gönderilecek tahsilat makbuzlarının seri ve sıra numaraları, genel muhaseplikçe bir deftere yazılarak takip edilir.

Teşkilat kademeleri, aldıkları ve kullandıkları makbuzlar nedeniyle Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na karşı mali sorumluluk taşırlar.

Sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyeninin sıfatı, adı, soyadı ve imzası, makbuz ile dip koçan veya kopyasında yer alır.

Makbuzların asıl kısımlarıyla kopyalarında ve dip koçanlarında aynı seri ve sıra numarası bulunur. Makbuz dip koçan veya kopyalarının saklama süresi, Anayasa Mahkemesi'nin ilk inceleme kararının Partiye bildirim tarihinden itibaren beş yıldır.

İKİNCİ BÖLÜM PARTİ GİDERLERİ

Harcamaların Yapılmasında Gözetilecek Usul (SPK, m.70)

Madde 136 - Partinin amaçlarına aykırı harcama yapılamaz. Partinin bütün giderleri Parti tüzel kişiliği adına yapılır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde yazılı miktarı aşan bütün harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsiki gereklidir. Harcamalar, gideri yapan kademeye göre yetkili organın kararıyla yapılır. Acil hallerin gerekli kıldığı harcamanın Parti muhasebesine girebilmesi için, yetkili organ kararı ile olura bağlanması gerekir.

Ancak yetkili organca onaylanmış ve teşkilat kademe bütçesinde bulunması şartıyla mevzuatta belirtilen miktarı geçmeyen harcamalar ile genel tarifeye bağlı giderler için ayrıca karar alınmasına gerek yoktur.

Parti kademe teşkilatları, bağlı buldukları üst kademeye, gelir ve giderleri hakkında altı ayı geçmeyen sürelerde hesap bildirimi yapmak zorundadırlar.

Muhafaza ve Harcamalardan Doğan Mali Sorumluluk (SPK, m.71)

Madde 137 - Elde edilen gelirlerin, demirbaş eşya ve malzemelerin muhafazası ile yapılacak harcamalar, sözleşmeler ve girilecek yükümlülükler; genel merkezde Parti tüzel kişiliği adına, illerde il yönetim kurulu, ilçelerde ilçe yönetim kurulu, beldelerde belde yönetim kurulu adına bu Tüzük'te yetkili kılınmış veya adına iş yapılan organca işin niteliğine göre yetkilendirilmiş kişi yahut kurulca sağlanır ve yapılır.

Parti alt kademe yönetim organları, üst kademe ve genel merkeze karşı muhafaza ve harcamadan ötürü şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

Parti tüzel kişiliği adına sözleşme yapılmasına ve yükümlülük altına girilmesine ilişkin usul ve esaslar, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca tespit

edilir. Bu esaslara aykırı olarak veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun yazılı oluru ile yetkili kılınmadığı yahut sonradan bir kararla onaylanmadığı alt kademe organlarının yaptıkları sözleşmeler ve giriştikleri yükümlülüklerden dolayı Parti tüzel kişiliği hiçbir surette sorumlu tutulamaz; Merkez Karar ve Yönetim Kurulu veya Genel Başkan yahut Parti tüzel kişiliği aleyhine sorumluluk yollarına başvurulamaz. Yetkilendirilmeksizin veya oluru sağlanmamış işlem ve eylemlerden doğan sorumluluk, sözleşme veya yükümlülük getiren işlem altında imzası olan kişi veya kişilere aittir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BÜTÇE VE KESİN HESAP (SPK, m.73)

Bütçe ve Kesinhesabın Hazırlanması ve Onaylanması:

Madde 138 - Partinin hesapları bilanço esasına göre düzenlenir.

138.1 - Bütçenin Hazırlanması ve Onaylanması

Her il kademe yönetimi, bağlı ilçeleri de kapsayacak şekilde gelir tahminleri ile gider miktarlarını gösteren bir yıllık bütçe hazırlar ve ilgili takvim yılından önceki ekim ayı sonuna kadar genel merkeze gönderir. İllerden gelen bütçeler ile aynı süre içinde hazırlanacak genel merkez bütçesi, en geç ilgili takvim yılından önceki aralık ayı sonuna kadar Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından incelenir ve karara bağlanır. Yapılan bu işlemin bütünü, Partinin yıllık tahmini bütçesini oluşturur.

138.2 - Kesinhesabın Hazırlanması ve Onaylanması

Her il kademe yönetimi, bağlı ilçeleri de kapsayacak şekilde bütçe yılını izleyen nisan ayı sonuna kadar, bir önceki yıla ait bütçe uygulama sonuçlarını gösteren kesinhesabını hazırlar ve Genel Merkeze gönderir. Genel merkez de aynı sürede kesin hesabını hazırlar ve illerden gelenlerle birlikte, incelenip birleştirilerek karara bağlanmak üzere, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na sunar. Bu işlemlerin tamamı, Partinin kesin hesabını oluşturur.

138.3 - Kesinhesabın Bildirimi

Parti genel merkezi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından incelenerek birleştirilen ve karara bağlanan Partinin kesinhesabı ile her

ile ait kesinhesap evrak örneğinin onaylı birer suretini, haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesi'ne verir ve bir örneğini ise bilgi amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir.

SEKİZİNCİ KISIM TEFTİŞ VE DENETİM

Teftiş ve Denetimin Amacı

Madde 139 - Her derecedeki Parti alt kademeleri ile yan ve yardımcı kuruluş organ ve üyelerinin, Parti adına yaptıkları tüm eylem ve işlemlerinin kanun, Parti Tüzüğü ve Yönetmelikleri ile kademe kongreleri ve Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararlarına uygunluğunun tespiti ile teşkilatı daha aktif hale getirmek, alınması gereken tedbirleri ve yapılması gereken çalışmaları yerinde belirlemek amacıyla yapılacak faaliyetlerin bütünü, teftiş ve denetimin konusu ve amacıdır.

Denetim Yetkisi ve Görevi

Madde 140 - Her kademenin birinci ve en yetkili teftiş ve denetim mercii, ilgili kademenin kongre genel kuruludur. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, yan kuruluşlarıyla birlikte Partinin bütün teşkilatını doğrudan veya görevlendireceği elemanlar aracılığıyla; kademe organları da kendilerine bağlı alt kademe organları ile kademesindeki Parti yan kuruluşlarını, yan kuruluş merkez teşkilatları ise, kendisine bağlı bütün alt kademe kuruluşlarını, Parti tüzüğü ile Partinin amaç ve ilkelerine uygunluk açısından teftiş ve denetimle yetkili ve görevlidirler.

Teftiş ve denetimle görevlendirilecek olanlar ile teftiş ve denetimin usul ve esasları, MKYK'ca belirlenir.

DOKUZUNCU KISIM DANIŞMA MECLİSLERİ VE YARDIMCI ÜNİTELER

BİRİNCİ BÖLÜM PARTİ DANIŞMA MECLİSİ, DANIŞMANLAR VE YARDIMCI ÜNİTELER

Parti Danışma Meclisi

Madde 141 - Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, gerek gördüğü zamanda ve yılda en az bir defa olmak üzere Parti faaliyetlerine ve önemli siyasal, ekonomik ve sosyal gelişmelere karşı teşkilatın ve halkın bakışını belirlemek ve ona göre politikalar oluşturmak amacıyla Partililerden oluşan Parti Danışma Meclisi'ni toplar.

Danışma niteliğinde işlev gören bu meclis, hazır olanların iştiraki ile toplanır. Bu meclisin toplantılarında icrai nitelikte kararlar alınmaz.

Yapılan müzakerelerde öne sürülen ve kabul gören görüşler ve varılan sonuçlar, gerek görülmesi halinde bir bildiri ile kamuoyuna duyurulur. Uygulama için gerekli kararları alma yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

Parti Danışma Meclisi Üyeleri

Madde 142 - Parti Danışma Meclisi, aşağıda yazılı kişilerden oluşur:

142.1 - Genel Başkan, üyeliği devam eden Parti kurucuları ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun asıl üyeleri.

142.2 - Partinin TBMM grup üyeleri.

142.3 - İl başkanları.

142.4 - (**Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.12**) Yan kuruluşların merkez başkanları ile merkez yürütme kurulu üyeleri.

142.5 - Yan kuruluşların il başkanları.

142.6 - Partili il belediye başkanları.

142.7 - İl belediye ve il genel meclisleri grup başkanvekilleri.

142.8 - Merkez Yürütme Kurulu'nca davet edilmelerinde yarar görülen kişiler.

İl ve İlçe Danışma Meclisleri

Madde 143 - İl ve ilçe danışma meclisleri, Partinin il ve ilçe düzeyindeki çalışmalarını gözden geçirmek, kademeler arasındaki çalışma ve iş birliğini sağlamak, örnek çalışmaları duyurmak, sorunları tahlil etmek, yerel ve genel hizmetleri gözden geçirmek gibi Parti ve siyasi her tür çalışma amaçlı olarak, yılda en az bir defa olmak üzere ilgili yönetim kurulunca düzenlenen toplantılardır.

Bu toplantılar danışma mahiyetinde olup çoğunluk aranmadan yapılır. İl ve ilçe danışma meclislerinin toplantı takvimleri ile gündemleri, karar organlarınca belirlenir. İlçe meclisleri, il meclisi toplantısından önce yapılır. Toplantılar sonunda toplantıda dile getirilen konuları özetleyen bir rapor hazırlanır ve üst kademeye sunulur.

143.1 - İl Danışma Meclisi Üyeleri

İl danışma meclisi aşağıda yazılı üyelerden oluşur:

- a) İlde oturan ve Parti üyeliği devam eden kurucu üyeler.
- b) O ilin Partili TBMM üyeleri ile il çevresinde oturan Partili eski milletvekilleri.
- c) İl başkanı ile il yönetim kurulu üyeleri
- d) İl disiplin kurulunun başkan ve üyeleri.
- e) İlçe başkanları ile ilçelerin yürütme kurulu üyeleri.
- f) Yan kuruluşların il başkanları ile yürütme kurulu üyeleri ve ilçe başkanları.
- g) Partili il, ilçe ve belde belediye başkanları.
- h) İl genel meclisi üyeleri
- i) İl belediye meclisi üyeleri.
- j) İl çevresinde oturan Partili il eski başkanları ile il eski belediye başkanları.
- k) İl yönetim kurulunca davet edilmeleri uygun görülenler.

143.2 - İlçe Danışma Meclisi Üyeleri

İlçe danışma meclisi aşağıda yazılı üyelerden oluşur:

- a) Yukarıda (a) ve (b) şıklarında yazılı olanlar.

- b) İl yönetiminin kendi üyeleri arasından belirlemiş olduğu kişiler.
- c) İlçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri.
- d) İlçede kurulu yan kuruluşların başkanları ve üyeleri.
- e) İlçe belediye başkanı ile belediye ve il genel meclisi üyeleri.
- f) Mahalle ve köy temsilcileri.
- g) İlçeye bağlı belde başkanları ile belde yürütme kurulu üyeleri.
- h) Partili belde belediye başkanları.
- i) İlçede oturan Partili eski ilçe ve eski belediye başkanları.
- j) İlçe yönetim kurulunca davet edilmeleri uygun görülenler.

Yan Kuruluşlar Danışma Meclisleri

Madde 144 - Partinin kadın ve gençlik kolları, birlikte veya ayrı olarak Parti, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun olurlarına göre Yan Kuruluş Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla "Yan Kuruluşlar Danışma Meclisi" ismi altında geniş danışma toplantıları yapabilirler.

Yan kuruluşlar il ve ilçe düzeyinde, Parti teşkilat kademe yönetiminin bilgisi dahilinde danışma toplantıları yapabilirler.

Yan kuruluşların danışma toplantılarının zamanı, gündemi ve katılacak olanlar, tüzüğün 142 ve 143. maddelerinde belirtilen eş düzey Parti danışma meclislerine ilişkin düzenleme gözetilerek, toplantıyı yapacak olan yan kuruluş kademe yönetim kurulunca belirlenir.

Genel Başkan Danışmanları

Madde 145 - Genel Başkan, ihtiyaç duyduğu her konuda çalışmalar yaptırmak amacıyla, Partili veya Partili olmayan yeteri kadar uzman kişileri, danışman olarak atayabilir.

Bu şekilde istihdam olunan danışmanlar, Genel Başkan'ın belirleyeceği gündeme göre çalışmalar yapar, yetkili organlarca alınacak kararların alt yapısını oluştururlar.

Danışmanlar, Genel Başkan'ın davetine göre Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Yürütme Kurulu toplantılarına, oy hakkı olmaksızın, katılabilirler. Danışmanların ücret ve sosyal hakları, Merkez Yürütme Kurulu'nca kararlaştırılır ve Parti bütçesinden ödenir.

İKİNCİ BÖLÜM

YARDIMCI ÜNİTELER

Araştırma Kurulları, Komisyonlar ve Çalışma Mekanları

Madde 146 - Partinin kademe yönetim kurulları, tüzüğün 88. maddesinde belirtilen nitelik, amaç ve kapsamda, yahut kongrelerde alınmış kararlar doğrultusunda belli konular için sürekli veya geçici araştırma, inceleme, danışma kurul ve komisyonları oluşturabilirler.

Parti kademe teşkilatları, teşkilat kademe merkezine bağlı olarak araştırma merkezi, lokal ve irtibat büroları gibi hizmet sunacak mekanlar temin edip çalışma yapabilirler.

Parti teşkilatları ile Parti yan kuruluş teşkilatları kongre, düğün ve toplantı salonları gibi Parti dışındaki mekanlarda da gerek gördükleri toplantı ve çalışmalar yapabilirler.

Bürolar ve Merkezler

Madde 147 - Parti genel merkezinde yapılacak düzenleme ve faaliyetler gibi her konu ve alanda profesyonelce çalışacak hukuk bürosu, basın bürosu, seçim bürosu gibi hizmet ve faaliyetin gerekli kıldığı bürolar veya merkezler oluşturulur.

Ayrıca genel sekretere bağlı Bilgi İşlem Merkezi ile toplumsal hayatın bütün alanlarında çalışmalar yapmak üzere Genel Başkan'a bağlı Araştırma Geliştirme Merkezi (ARGE) oluşturulur.

Bu büro ve merkezler için gerekli kadrolar, Merkez Yürütme Kurulu'na belirlenir.

Benzeri büro ve merkezler, duyulan ihtiyaca göre il ve ilçe yönetim kurulu kararıyla alt kademelerde de oluşturulabilir.

ONUNCU KISIM

HÜKÜMET FAALİYETLERİ

Hükümet Kurma Kararı Verme Yetkisi (SPK, m.28)

Madde 148 - Tek başına veya koalisyon halinde hükümet kurmaya, hükümetten yahut koalisyondan ayrılmaya karar verme yetkisi, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na aittir.

Hükümet kurma görevi üslenen Genel Başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri ile TBMM Parti Grubu'nu birlikte toplayarak istişarede bulunur.

Hükümet üyeleri, hükümeti kurma görevi verilmiş kişi tarafından belirlenir. Koalisyon hükümetinden ayrılma kararı verilmesi halinde, grup üyesi veya Parti kontenjanından açıktan atanmış bakanlar, en geç üç gün içinde hükümet üyeliğinden istifa ederler. Aksi takdirde Partiden istifa etmiş sayılırlar.

MYK Üyesinin Hükümet Üyeliği

Madde 149 - Merkez Yürütme Kurulu üyeliği ile hükümet üyeliği aynı kişide birleşemez. Bakanlar Kurulu üyeliğine atanan MYK üyesinin, MYK üyeliğinden istifası zorunludur. Hükümetin güven oylamasını takip eden üç gün içinde istifa beyanında bulunmayan Bakanlar Kurulu üyesi, MYK üyeliğinden istifa etmiş sayılır.

Partili Bakanlar Hakkında Parti İçi Güven Oylaması

Madde 150 - Partili bakanlar kurulu üyeleri, çalışmalarında hukuka, kanuna, yürürlükte olan amir düzenlemelere, Partinin genel politikaları ile temel ilkelerine ve hükümet programına uygunlukta gerekli özeni göstermek zorundadırlar.

Yukarıda yazılı ilke ve ölçülere aykırı tutum ve uygulama içinde olan grup üyesi bakan hakkında, TBMM Parti Grubu'nda güven oylaması yapılabilir. Güven oylaması istemi, üyenin bizzat kendisi tarafından talep edilebileceği gibi, Grup Yönetim Kurulu veya Grup Genel Kurulu yahut Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından da talep edilebilir. Güven konusunun müzakere edilebilmesi için karar alacak kurulun üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

Bakanın güvensizlik oyu ile düşürülebilmesi için TBMM Parti Grubu'nda yapılacak gizli güvensizlik oylamasında grup üye tam sayısının 2/3 çoğunluğunun oyu gerekir.

Grupta düşürülen bakan, üç gün içinde bakanlıktan istifa etmez ise Partiden istifa etmiş sayılır.

ON BİRİNCİ KISIM PARTİ DEFTERLERİ

Parti Defterleri (SPK, m.60)

Madde 151 - Üye Kayıt Defteri sadece ilçelerde olmak üzere, Parti teşkilat kademelerinin yönetim organları tarafından aşağıda yazılı defterlerin tutulması zorunludur:

- a) Üye kayıt defteri.
- b) Karar defteri.
- c) Gelen ve giden evrak kayıt defteri.
- d) Gelir ve gider defteri.
- e) Demirbaş eşya defteri.

Defterlerin sayfaları ile kaç sayfadan ibaret oldukları, teşkilat kademesinin bulunduğu yer ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenerek onaylanır.

Yasa gereği tutulması zorunlu defterler dışında kalan ve Parti organ ve kurullarınca tutulmasında yarar görülen defterler ile kadın ve gençlik kollarının Tüzük'te yazılı olanlar dışında tutacakları defterler Yönetmelikte gösterilir.

151.1 - Üye Kayıt Defteri

Her ilçe yönetimince, ilçeye bağlı mahalle ve köy sayısı kadar, genel merkez tarafından hazırlanan üye kayıt defterleri tutulur. Üyelerin, mahalle ve köy esasına göre kayıt sıra numarası verilerek üye defterlerine yazımları yapılır.

Üye giriş beyannameleri iki nüsha düzenlenir ve üzerine üye defterinde yer alan kayıt sıra numarası yazılır. Üye giriş beyannamesinin asıl nüshası, ilçede bu işe ayrılmış dosyada muhafaza edilir. Kopyası ise aynı şekilde muhafaza edilmek üzere il başkanlığına gönderilir.

Mevzuatın müsait olduğu ölçüde üyelik işlemleri için bilgisayar programından yararlanılır.

151.2 - Karar Defteri

İlgili organ veya kurul kararlarının, tarih ve sıra numarasına göre yazıldığı defterdir. Kararlar, toplantıya iştirak edenler tarafından imzalanır.

Muhalf olan üye muhalefetini yazarak imza eder. İstek halinde karar örneği kendisine verilir.

Kongre tarafından alınan kararları içeren kongre tutanak özetleri, karar defterine geçirilir. Bu karar ve özetler, kongre divanı tarafından imzalanır.

151.3 - Gelen ve Giden Evrak Kayıt Defteri

Kademeye gelen ve giden evrakların, tarih ve numara sırası ile kayıtlarının yapıldığı defterlerdir. Gelen evrakın asılları ile giden evrakın suretleri, kayıt numara ve tarihleri şerh düşölerek dosyalarda saklanır.

151.4 - Gelir ve Gider Defteri

Parti adına elde edilen gelirin, alınış nedeninin ve yapılan giderlerin nereye harcandığının, evrakı müsbitesi belli olacak şekilde işlendiği defterdir.

151.5 - Demirbaş Eşya Defteri

Parti adına alınan veya Partiye bağışlanan demirbaş eşyalar, taşıt araçları ve taşınmaz malların, ilgili belgeleri de belirtilerek tarih sırasına göre yazıldığı defterdir.

ON İKİNCİ KISIM MÜTEFERRİK HÜKÜMLER

Yetki ve Görev Devri

Madde 152 - Parti organ veya makamları, kanunun devrine olur vermedikleri dışında kalan bütün konulardaki yetki ve görevlerini, belirleyeceği esas ve usüller çerçevesinde geçici veya sürekli olarak alt kademe organ veya makamlarına devredebilir.

Yetkili organ veya makamın, alt bir organ veya makama görev vermiş olması, o görevi yapmak için gerekli olan yetkinin de devri anlamına gelir.

Tüzükte Yazılı Süreleri Kısaltma Yetkisi

Madde 153 - Tüzük'te yapılacak işlemlerle ilgili ön görölmüş süreleri kısaltmaya, yasaların amir hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla MKYK yetkilidir.

Yetki Sınırı, Bağdaşmaz ve Birleşemez Konumlar

Madde 154 - Hiçbir alt kademe başkan veya üyesi yahut kurulu, Parti genel politikalarına aykırı ve Partiyi bağlayıcı nitelikte eylem ve işlemde bulunamaz.

Belde, ilçe ve il yönetim kurulu başkan ve üyeliği, milletvekilliği, belediye başkanlığı, Parti yan kuruluş başkan ve üyeliği, aynı veya farklı belde, ilçe ve ilde mevcut başka bir kurul üye veya başkanlığı ile bağdaşmaz.

(Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.27) Merkez organlarında görev alanlar il başkanlığı görevi dışında hiçbir alt kademede görev alamazlar.

Parti İçi Referandum

Madde 155 - Önemli politik tercihlerin söz konusu olduğu hallerde alınacak kararların Partili üyelerin tamamıyla geniş kapsamlı veya teşkilatlarda görevli olanlarla sınırlı olmak üzere dar kapsamlı Parti içi referandum yapılabilir. Parti içi referandumunun usul ve esaslarını belirlemek ve referanduma karar vermek, MKYK'ya aittir.

Milletvekillerinin Halkla İrtibat Büroları

Madde 156 - Partili milletvekilleri çalışmalarını ve halkla temaslarını, teşkilat kademesine ait mekanlar ile seçim çevrelerinde, il veya ilçe ölçeğinde açacakları irtibat bürolarında gerçekleştirebilirler.

Organlarda Görev Alanların İlgili Makamlara Bildirilmesi (SPK, m.33)

Madde 157 - Parti kongreleri ve bu kongrelerde yapılan delege seçimleri ile Parti gruplarındaki görevlendirmeler, personel ve Partiyi temsil yetkisi olmayan uzman atama, temsilcilik ve komisyon görevlendirmeleri hariç olmak üzere her kademede Parti organları ile bu Tüzük'te yazılı Parti görevine getirilenlerin adları ve soyadlarını, doğum yeri ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını gösterir liste ile ikametgahları ve nüfus cüzdan örnekleri, ilgili kademe birim başkanlığınca mahallin en büyük mülki amirliğine seçim veya atanmadan itibaren 15 gün içinde yazı ile bildirilir.

Birinci fıkrada yazılı seçim ve görevlerin, genel merkez organlarıyla ilgili olması halinde bildirim aynı şekilde ve aynı süre içinde doğrudan İçişleri Bakanlığı ile Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılır.

Parti Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi (SPK, m.109, 110)

Madde 158 - Parti tüzel kişiliğinin feshine ancak büyük kongre tarafından karar verilebilir. Bu karar gizli oyla alınır. Toplantı yeter sayısı ise, bu Tüzük'te büyük kongre ile alakalı toplantı yeter sayısının salt çoğunluğudur.

Büyük kongrenin fesih kararı aldığı tarihte Parti tüzel kişiliği sona erer. Genel başkan fesih kararını, kararın alınmasından hemen sonra TBMM Başkanlığı'na, Anayasa Mahkemesi'ne, İçişleri Bakanlığı'na ve Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazı ile bildirir.

Parti tüzel kişiliğinin feshi kararı alınması halinde Parti mal varlığının nasıl tasfiye olunacağı, Siyasi Partiler Kanunu'nun 110. maddesi gereklerine uygun olarak büyük kongrece karara bağlanır.

Tüzük ve Program Değişikliği (SPK, m.14)

Madde 159 - Parti Tüzük ve programının kısmen veya tamamen değiştirilmesine karar verme yetkisi, kanun ve Tüzük'te belirtilen usullere uygun olarak büyük kongreye aittir.

Parti İç Yönetmelikleri

Madde 160 - Tüzük'te çıkarılması öngörülen bütün iç Yönetmelikler ile iş ve faaliyetin gerekli kıldığı her tür Yönetmelik, genelge ve benzeri düzenleyici metinleri oluşturmaya, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yetkilidir.

Her hangi bir konuda Tüzük'te öngörülen yönetmeliğin çıkarılamamış olması, o alanda faaliyette bulunmayı engellemez ve geciktirmez.

Parti Merkez Organlarının İlk Oluşumu

Madde 161 - Parti kurucuları, Partinin tüzel kişilik kazanmasını takip eden 10 gün içinde toplanarak belirleyeceği seçim yöntemine göre üyeleri arasından veya kurucular dışındaki kişiler arasından önce Partinin Genel Başkanı'nı, daha sonra belirleyeceği sayıdaki MKYK üyeleri ile Merkez Disiplin Kurulu üyelerini gizli oylama ile seçer, tüzüğün 157. Maddesinde belirtilen makamlara gerekli bildirim yapılı.

Parti kurucularının bu maddeye göre yapacakları toplantılara, Partinin TBMM'de bulunan grup üyeleri de katılır.

Kurucular tarafından oluşturulan ilk MKYK, yapacağı toplantıda toplantı takvimini belirler, MYK üyelerinin seçimini yapar.

Kurucular Kurulu Üyeleri (SPK, m.14/8)

Madde 162 - Kurucular Kurulu, kuruluş bildirisinde yer alan Parti kurucuları ile bunlar tarafından ilk büyük kongreye kadar oluşturulacak olan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu'nun Parti kurucuları dışından olan asıl üyeleri, Parti Genel Başkanı ve Partili milletvekillerinden oluşan kuruldur.

Bu kurul üyeleri, göreve başlama tarihini izleyen bir ay içinde mal bildiriminde bulunurlar. Mal bildiriminde bulunma zorunluluğu, kongre sonucu oluşan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu üyeleri için de geçerlidir. Bildirimin verileceği merci Genel Başkan için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, diğerleri için Parti Genel Başkanlığıdır.

Bildirimlerin konusu, yenilenmesi, gizliliği ve cezai hükümleri hakkında 3628 sayılı yasanın ilgili maddeleri uygulanır.

Kurucular Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

Geçici Madde 1- Kurucular Kurulu ilk olağan büyük kongre yapıncaya kadar, bu tüzüğe göre Parti büyük kongresinin sahip olduğu bütün hak ve yetkileri kullanır.

Kademe Organlarının İlk Oluşumunda Organların Üye sayıları

Geçici Madde 2 - Kademelerin ilk kuruluşlarında merkez organları dahil, bütün kademe organları üye sayıları, Siyasi Partiler Kanunu'nda belirtilen asgari üye sayısı esas alınarak oluşturulabilir. Kurucu kurulların oluşturulmasında yedek üye gösterilmesi zorunlu değildir.

Kurucular Kurulu'nun Çalışma Usulü

Geçici Madde 3 - Kurucular Kurulu iki ayda bir olağan toplantı yapar. Toplantı yer ve zamanı, ilk toplantılarda belirlenir. Genel Başkan, MKYK veya Kurucular Kurulu'nun en az 1/3'ünün talep etmesi halinde olağanüstü toplanır. Olağanüstü toplantı tarihinin tespiti ve üyelerin daveti, Genel Başkan tarafından sağlanır. Kurul toplantılarına Genel Başkan başkanlık eder.

Açık oylamalarda eşitlik halinde Genel Başkan'ın oyu çift sayılır. Sekreterlik görevi, MYK'nın sekreter üyesi tarafından yapılır.

Kurucu Kademe Organ Üyelerinin Kongre Delegatesi

Geçici Madde 4 - (Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.9) Parti teşkilat kademe yönetim kurullarının, kongre sürecinde Parti üyeliği devam eden kurucu üyeleri, kademelerin yapılacak ilk olağan kongresinin tabii delegesidirler.

Kuruluştta Üye Yazım Yetkisi

Geçici Madde 5 - Partinin, Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmasından sonra alt kademe teşkilatları oluşturuluncaya kadar, üyelik başvuruları MYK tarafından karara bağlanır ve bu işlere özgü klasörde muhafaza edilir. Bu şekilde yapılacak üye kayıt işlemleri, alt kademelerin oluşmasından sonra ekleri ile birlikte ilgili alt kademelere gönderilir. Alt kademeler, belirtilen şekilde yapılmış üye yazım işlemlerini üye kayıt defterlerine aynen kaydetmek zorundadırlar.

Kadın ve Gençlik Kollarının İlk Oluşumu

Geçici Madde 6- (Ek : 01.02.2003 günlü KKK. m.15) Kadın ve gençlik kolları belde ve ilçe başkan ve yönetim organlarının ilk oluşumları, Parti eş düzey yönetiminin görüşü alınarak kolun bir üst düzey yönetim kurulunun yapacağı atama ile, il yönetimleri ise teşkilattan sorumlu Genel Başkan yardımcısının olmasına göre kolun genel merkez yönetiminin yapacağı atama ile gerçekleştirilir.

Kolların genel merkez yönetim kurullarının ilk oluşumları, Partinin teşkilattan sorumlu Genel yardımcısının hazırlayacağı listenin, Parti Merkez Yürütme Kurulu tarafından onaylanması ile gerçekleşir.

(Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.13) Yan Kolların Merkez Teşkilatları henüz oluşmamış ise kolların alt kademe kurucu başkan ve yönetimleri, Partinin teşkilat işlerinden sorumlu Genel Başkan yardımcısı tarafından yapılacak atama ile gerçekleştirilir.

Geçici Madde 7- (Değişik: 12.09.2015 günlü BKK md. 4) 25. Yasama

döneminde seçilmiş milletvekilleri için bu dönem, 132. maddenin 1. fıkrasının uygulanması bakımından dönem hesabına katılmaz.

Geçici Madde 8 - (Değişik: 12.09.2015 günlü BKK md. 4) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ilk büyük kongreye kadar görev yapmak üzere Siyasi Erdem ve Etik Kurulu'nun asıl ve yedek üyeleri, Genel Başkan tarafından belirlenir.

Tüzükte Hüküm Bulunmayan Konularda Yapılacak Uygulama

Madde 163 – Tüzük'te hüküm bulunmayan hallerde Türk Medeni Kanunu ve Siyasi Partiler Kanunu'nun konuya ilişkin amir hükümleri ile Dernekler Kanunu'nun Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Yürütme

Madde 164 - (Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.10) Bu Tüzük hükümlerini Merkez Karar ve Yönetim Kurulu yürütür.

Yürürlük

Madde 165 – (Değişik: 12.01.2002 günlü KKK. m.29) (Değişik: 05.05.2002 günlü KKK. m.14) Parti kurucuları tarafından onaylanmış olan 165 esas, 8 geçici maddeden ibaret AK PARTİ Tüzüğü, Parti kuruluş bildirgesinin İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle 2820 sayılı yasanın 8. maddesi gereği yürürlüğe girer.

(Değişik: 01.02.2003 günlü KKK. m.11) Tüzük değişikliği Kurucular Kurulu'nun kabul ettiği tarihte yürürlüğe girer.

Yurtdışı temsilcilik açılacak yerler listesi

ABD

- * Washington
- * Boston
- * Chicago
- * Houston
- * Los Angeles
- * Miami
- * New York
- * New Jersey
- * San Fransisco

Afganistan

- * Kabil
- * Mezar-ı Şerif

Almanya

- * Berlin
- * Düsseldorf
- * Essen
- * Frankfurt
- * Hannover
- * Hamburg
- * Köln
- * Mainz
- * Münih
- * Stuttgart

Arnavutluk

- * Tirana

Avusturya

- * Viyana
- * Graz
- * Salzburg

Avusturalya

- * Kanberra
- * Sidney
- * Melburn

Azerbaycan

- * Bakü

Belçika

- * Brüksel
- * Anvers
- * Gent
- * Liege

**Birleşik Arap
Emirlikleri**

- * Abu Dhabi

Bosna-Hersek

- * Saraybosna
- * Mostar

Bulgaristan

- * Sofya
- * Filibe

Cezayir

- * Cezayir

Çek Cumhuriyeti

- * Prag

Çin Halk**Cumhuriyeti**

- * Pekin

Danimarka

- * Kopenhag

Endonezya

- * Cakarta

Fas

- * Rabat

Finlandiya

- * Helsinki

Fransa

- * Paris
- * Lyon
- * Marsilya
- * Strazbourg

**Güney Afrika
Birliği**

- * Capetown

Gürcistan

- * Tiflis
- * Batum

Hollanda

- * Lahey
- * Amsterdam
- * Rotterdam

Irak

- * Bağdat

İspanya

- * Madrid
- * Barselona

İngiltere

- * Londra

İsveç

- * Stokholm

İsviçre

- * Bern

* Cenevre

* Zürih

İtalya

* Roma

* Milano

Japonya

* Tokyo

* Osaka

Kanada

* Ottawa

* Montreal

Kazakistan

* Almatı

Kıbrıs

* Lefkoşe

* Magosa

Kırgızistan

* Bişkek

Kuveyt

* Kuveyt

Lübnan

* Beyrut

Lüksemburg

* Lüksemburg

Macaristan

* Budapeşte

Makedonya

* Üsküp

* Bitola (Manastır)

Malezya

* Kuala Lumpur

Mısır

* Kahire

* İskenderiye

Moldova

* Kişinev

Norveç

* Oslo

Özbekistan

* Taşkent

Pakistan

* İslamabad

* Karaçi

Polonya

* Varşova

Portekiz

* Lizbon

Romanya

* Bükreş

* Köstence

Rusya

Federasyonu

* Moskova

* Kazan

* St. Petersburg

* Ufa

Slovak

Cumhuriyeti

* Bratislava

Suriye

* Şam

Suudi Arabistan

* Riyad

* Cidre

Tacikistan

* Duşanbe

Tunus

* Tunus

Türkmenistan

* Aşkabad

Ukrayna

* Kiev

Ürdün

* Amman

Yunanistan

* Atina

* Selanik

* Gümülcine

AK PARTİ

PROGRAM

Kalkınma ve Demokratikleşme Programı

I. GİRİŞ.....	125
II. TEMEL HAKLAR VE SİYASİ İLKELER.....	128
2.1. Temel Hak ve Özgürlükler	128
2.2. Siyasi İlkeler	131
2.3. Siyasi Yapılanma	132
2.4. Hukuk ve Adalet.....	133
2.5. Demokratikleşme ve Sivil Toplum.....	137
2.6. Doğu ve Güneydoğu	139
III. EKONOMİ.....	141
3.1 Ekonomi Anlayışımız	141
3.2. Kamu Maliyesi	144
3.2.1. Bütçe.....	144
3.2.2. Vergi	145
3.2.3. Kamu Borçlanması.....	145
3.3. Özelleştirme	146
3.4. Üretim ve Yatırım Politikaları.....	147
3.5. Sınai Mülkiyet.....	148
3.6. Dış Ticaret	149
3.7. Finansal Hizmetler	149
3.8. Esnaf, Sanatkar ve KOBİ'ler	151
3.9. Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık.....	152
3.10 Enerji.....	153
3.11 Madencilik	154
3.12 Ulaştırma Ve Haberleşme	155
3.13 Turizm	156
3.14 Tüketicinin Korunması	157
IV. KAMU YÖNETİMİ.....	157
4.1. Kamu Yönetimi Anlayışımız.....	157
4.2. Merkezi Yönetim	159
4.3. Yerel Yönetim	160

4.4. Kamu Personel Yönetimi.....	161
4.5. Güvenlik	162
4.6. Yolsuzluklarla Mücadele.....	163
V. SOSYAL POLİTİKALAR	
5.1. Sosyal Politika Anlayışımız	165
5.2. Eğitim.....	166
5.3. Kültür ve Sanat.....	170
5.4. Sağlık.....	171
5.5. Sosyal Güvenlik	175
5.6. Çalışma Hayatı.....	176
5.7. Kadın.....	177
5.8. Aile ve Sosyal Hizmetler.....	179
5.9. Gençlik ve Spor.....	180
5.10. Kentleşme ve Konut	182
5.11. Çevre.....	183
5.12. Bilim ve Teknoloji	184
5.13. Yazılı ve Görsel Basın.....	186
5.14. Trafik.....	187
VI. DIŞ POLİTİKA.....	188
Dış Politika	188
VII. SONUÇ.....	192
Sonuç.....	192

GİRİŞ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

I. GİRİŞ

Türkiye sancılı bir zaman diliminde büyük bir değişim arzusu yaşıyor. Siyaset, ekonomi ve toplumsal yaşamdaki ciddi problemler vatandaşlarımızın gündelik hayatını ve geleceğini olumsuz yönde etkiliyor. Türkiye bu sorunların üstesinden gelecek, vatandaşlarına huzur, güven ve refah sağlayacak, geleceklerine güvenle bakmalarına öncülük edecek, dinamik ve vizyon sahibi bir “siyasi oluşum” bekliyor.

Kavramların içinin boşaltıldığı, değerlerin eskitildiği, sözün anlamını yitirdiği bu dönemde Türkiye yeni ve taze bir anlayışa; kararlı, önünü ve geleceğini görebilen bir harekete, onurlu bir mücadeleye, ayakları yere basan, yerli ancak çağdaş bilgilerle donanmış kadrolara, ufuk açıcı, gerçekçi program ve projelere şiddetle ihtiyaç duymaktadır.

Bütün bunları ekonomik kalkınma hamlesini başlatacak, gelir dağılımındaki bozuklukları düzelterek, yoksulluğu ortadan kaldıracak, küskünlükleri giderecek; birleştirici, kucaklayıcı, toplumsal barışı temin edici, kurumlarla yurttaşlar arasında güven sağlayıcı, yeni ve dinamik bir siyasi irade gerçekleştirebilir.

Tüm renkliliğiyle, benzerlikleri ve farklılıklarıyla; kısaca eşsiz zenginlikleriyle Türkiye, kendi içinde, bölgesinde ve tüm dünyada yeniliğin, kalkınmanın, barışın, huzur ve refahın öncüsü olmaya aday bir potansiyele sahiptir. Yeter ki, siyasi irade ve kararlılık sahibi kadrolar tarafından yönetilsin.

Türkiye'nin sorunları çözümsüz değildir. Çünkü;

- Türkiye'nin zengin yer altı ve yer üstü doğal kaynakları vardır.
- Türkiye, genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir.
- Türkiye, çok zengin bir tarihe ve kültürel mirasa sahiptir.
- Milletimizin köklü ve zengin bir devlet geleneği vardır.
- Türkiye, uluslararası rekabet kabiliyeti yüksek bir girişimci potansiyeline sahiptir.

- Türkiye, bölgesinde etkili olabilecek bir jeostratejik konuma sahiptir.
- Türkiye, emsalsiz tabii güzellikleri ve tarihi dokusuyla turistik bir cazibe merkezidir.
- Halkımızın milli ve dini karakterinin ifadesi olan toplumsal dayanışma ve yardımlaşma hasleti, önemli bir servetimizdir.
- Milletimiz, tarih boyunca imkansızlıklar içinde pek çok başarıyı gerçekleştirmiştir.

O halde çaresiz değiliz. Bu büyük potansiyeli mutlaka harekete geçirmeliyiz. Partimizin siyaset sahnesindeki varlık nedeni budur. Türkiye'nin büyük potansiyelini harekete geçirerek halkımızı mutlu ve ülkemizi itibarlı kılmaya kararlıyız.

Bu ihtiyaca cevap vermek üzere, geniş bir toplumsal istek doğrultusunda kurulan partimiz; binlerce yıldır aynı coğrafya üzerinde barış, dostluk ve kardeşlik içinde birlikte yaşayan, ortak bir kaderi paylaşan, sevinçleri, kederleri, kıvançları ortak olan tüm halkımızın partisidir.

Partimiz, dürüst, dinamik, ilkeli kadroları ve ülkemizin ufkunu açacak bir siyasal perspektif ile halkımızın yıllardır çekmekte olduğu sıkıntıları sona erdirmeyi, siyasal sistemin problem çözme ve karar alma yeteneğini geliştirmeyi, ülkemizin kalkınmasının önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmayı, Türkiye'yi layık olduğu aydınlığa kavuşturmayı amaçlamaktadır.

Partimiz, geleneğin ve geçmişin birikimiyle ülkemizin sorunlarına, dünya gerçekleriyle paralel biçimde, özgün ve kalıcı çözümler sunmayı hedefleyen, topluma hizmet etmeyi esas alan, ideolojik platformlarda değil, çağdaş demokratik değerler platformunda siyaset yapmayı benimseyen bir partidir.

Partimiz bu vasfıyla tüm vatandaşlarımızı cinsiyetleri, etnik kökenleri, inançları, ve dünya görüşleri ne olursa olsun ayırım yapmaksızın kucaklamaktadır. Bu çoğulcu anlayış temelinde, yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi ve üzerinde yaşamakta olduğumuz vatana mensup ve sahip olma gururunun bütün yurttaşlarımızla paylaşılması, partimizin temel hedeflerindedir.

“Herkes özgür olmadıkça kimse özgür değildir” özdeyişi, partimizin temel ilkelerindedir. Partimiz, bireyi bütün politikaların merkezine alarak demokratikleşmenin sağlanmasını, temel insan hak ve özgürlüklerini temin etmeyi ve korumayı en önemli ödevleri arasında sayar.

Partimiz, Türkiye Cumhuriyeti’nin birlik ve bütünlüğünün, laik, demokratik, sosyal hukuk devletinin, sivilleşmenin, demokratikleşmenin, inanç özgürlüğünün ve fırsat eşitliğinin esas kabul edildiği bir zemindir.

Toplumları ve devletleri tahrip eden yozlaşma, yolsuzluk, usulsüzlük, çıkarıcılık, iltimas, hukuk önünde ve fırsat açısından eşitsizlik, ırkçılık, partizanlık, despotluk gibi olumsuzluklar partimizin en yoğun mücadele alanlarıdır.

Halkımız çaresiz değildir. Çare bizzat halkın kendisindedir. Büyük Atatürk’ün belirttiği gibi, milleti kurtaracak güç, yine kendi azim ve kararlılığıdır.

Halkla özdeşleşen partimiz, her şeyden önce toplumda yok olan güven duygusunu mutlaka yeniden tesis edecektir. Herkesin yarınlara güvenle bakmasını, kendisini bu toplumun saygıdeğer ve horlanmayan bir ferdi olarak hissetmesini sağlamak azim ve kararlılığımızdır.

Zorlaştıran değil kolaylaştıran, iten değil kucaklayan, bölen değil birleştiren, haklı zayıfları haksız güçlülere karşı koruyan bir yönetim anlayışına sahibiz. Bütün bunları gerçekleştirmek için;

- Evrensel ölçülerde hak ve özgürlüklere dayalı bir anlayışı tüm alanlara yayacak,
- Türkiye’nin karşı karşıya bulunduğu kronik sorunları kökten çözecek,
- Yıllardır atıl bırakılan beşeri ve fiziki kaynaklarını harekete geçirerek ülkemizi sürekli üreten ve üreterek büyüyen bir ülke haline getirecek,
- Gelir dağılımındaki uçurumu ortadan kaldıracak, böylece tüm halkımızın refah seviyesini yükseltecek,
- Kamu yönetimine vatandaşları ve sivil toplum örgütlerini dahil ederek toplumda sinerji meydana getirecek,

- Kamusal yaşamın her alanında tam şeffaflık ve hesap verme anlayışını hakim kılacak,
- Ekonomi, dış politika, kültür, sanat, eğitim, sağlık, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda çağdaş, akılcı, gerçekçi ve uygulanabilir bir siyasi program takdim ediyoruz.

Bu programın Türkiye'nin sorunlarını çözeceğine ve önünü açacağına inancımız tamdır.

Bu programın en önemli özelliği, bugünün doğru okunması ve geleceğin doğru projelendirilmesidir. Halkımızın takdirlerine sunduğumuz bu programın Türkiye için yepyeni bir başlangıç olmasını diliyoruz.

Allah'ın yardımıyla her şey bizimle daha iyi olacak.

Kurucular Heyeti

TEMEL HAKLAR ve SİYASİ İLKELER KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

II. TEMEL HAKLAR VE SİYASİ İLKELER

2.1. TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Temel insan hak ve özgürlükleri, insanlığın yüzyıllar boyu süren mücadeleleri sonucu elde edilmiş kazanımıdır. Bu özgürlüklerin düzeyi medeni bir toplum olmanın göstergesidir. Medeni dünyanın bir parçası olan Türkiye'nin temel hak ve özgürlükler açısından hakettiği konuma getirilmesi, toplumumuzun da beklentisidir. Dolayısıyla atılacak adımlar, uluslararası kuruluşlar istediği için değil insanımız bu hak ve özgürlüklere layık olduğu için atılmalıdır.

Halkın sağduyuya sahip olduğu ve seçimini doğru yapacağı inancı peşin kabulümüzdür. Halkın özgür iradesine dayanmadan kurulacak hiçbir yapı, bireylere özgürlük ve topluma huzur getiremez.

Özgürlükler demokrasinin temelini oluşturur.

Hiçbir bireysel ve kurumsal baskı kabul edilemez.

Bir toplumdaki en önemli güven unsuru, toplum içinde yaşayan bireylerin kendi hak ve özgürlüklerine saygı duyulduğuna olan

inançlarıdır. Bu inanç tüm sosyal ve iktisadi dinamikleri harekete geçiren temel güçtür. Ayrıca bireylerin hak ve özgürlüklerine saygı, demokratik bir siyasi rejimin toplum tarafından benimsenmesinin, toplumsal barış ve huzurun temel şartıdır.

Partimiz Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarmanın en önemli vasıtası olarak algılar ve bunu toplumsal barışın bir unsuru olarak görür.

Temel hak ve özgürlüklerle ilgili olarak partimiz aşağıdaki hedefleri gerçekleştirecektir:

- Başta İnsan Hakları Evrensel Beyanname, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Paris Şartı ve Helsinki Nihai Senedi olmak üzere Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin insan hakları alanında getirdiği standartlar uygulamaya geçirilecektir.
- İnsan hakları alanında faaliyet gösteren gönüllü kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin görüş ve önerileri dikkate alınacak, devlet organları ile bu kuruluşlar arasında sıkı bir işbirliği oluşturulacaktır. İnsan hakları ihlallerinin tespiti, çözüm önerilerinin geliştirilmesi, insan hakları eğitimi ve kolluk güçlerinin denetimi konularında bu kuruluşların katılımına ağırlık verilecektir.
- Düşünce ve ifade özgürlükleri uluslararası standartlar temelinde inşa edilecek, düşünceler özgürce açıklanabilecek, farklılıklar birer zenginlik olarak görülecektir.
- Partimiz, dini insanlığın en önemli kurumlarından biri, laikliği ise demokrasinin vazgeçilmez şartı, din ve vicdan hürriyetinin teminatı olarak görür. Laikliğin, din düşmanlığı şeklinde yorumlanmasına ve örselenmesine karşıdır.
- Esasen laiklik her türlü din ve inanç mensuplarının ibadetlerini rahatça icra etmelerini, dini kanaatlerini açıklayıp bu doğrultuda yaşamalarını ancak inançsız insanların da hayatlarını tanzim etmelerini sağlar. Bu bakımdan laiklik, özgürlük ve toplumsal barış ilkesidir.

- Partimiz kutsal dini değerlerin ve etnisitenin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını reddeder. Dindar insanları rencide eden tavır ve uygulamaları ve onların, dini yaşayış ve tercihlerinden dolayı farklı muameleye tabi tutulmalarını anti-demokratik, insan hak ve özgürlüklerine aykırı bulur. Öte yandan dini, siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet etmek veya dini kullanarak farklı düşünen ve yaşayan insanlar üzerinde baskı kurmak da kabul edilemez.
- Partimiz bütün vatandaşlarımızın özgür haber alma ve düşüncelerini yansıtmaya hakkını esas kabul eder. Çağımız demokrasilerinin vazgeçilmez koşullarından biri özgür medyanın varlığıdır. Başta anayasa olmak üzere medyaya ilişkin tüm yasal çerçeve ele alınarak, medyanın ifade özgürlüğüne getirilen ve demokratik toplum düzeninin gerekleri ile bağdaşmayan yasak ve cezalar kaldırılacaktır. Yazılı ve görsel medyanın özgürlükleri, titizlikle korunacak ve tekelleşmeye fırsat tanınmayacaktır.
- İnsan hak ve özgürlüklerini bir davranış biçimi haline getirmek ve bu sayede insan hakları ihlallerini ortadan kaldırmak için ilköğretim okullarından ve kamu kuruluşlarından başlamak üzere eğitim programları düzenlenecektir.
- Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı bütün unsurlarıyla gerçekleştirilecektir. Tüm bireylerin hak arama yolları kolaylaştırılacaktır.
- Kadın, çocuk ve çalışma hayatına ilişkin hak ve özgürlük alanlarında uluslararası standartlar ülkemizde de eksiksiz uygulanacaktır.
- İşkence, gözaltında ölüm, kayıp, faili meçhul cinayetler gibi demokratik hukuk devletinde kabul edilemez uygulamaların üstüne ciddiyetle gidilecek ve şeffaflık sağlanacaktır. Bu konuda her vatandaşın şikâyeti değerlendirilecek, caydırıcılığı sağlayan gerekli düzenlemeler yapılacaktır, sorumlular cezasız kalmayacaktır.
- İnsan hakları ihlalleriyle ilgili şikâyetlerin mahkemelerde harçsız ve bizzat temsil yolu açık tutularak öncelik ve ivedilikle sonuçlandırılabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

- Vatandaşların şikâyetlerini kamu adına izleyecek kurum ve kuruluşlar oluşturulacaktır.
- Partimiz tüm yurttaşların kamu hizmetlerinden hiçbir ayırım gözetilmeksizin faydalanması için gereken düzenlemelerin yapılmasını öngörür. Bu bağlamda, devlet ve kurumlarıyla yurttaşlar arasında gittikçe artan güven bunalımı giderilecek ve yurttaşın devlete ve devletin tüm kurumlarına güvenini sağlayacak bir yönetim anlayışı tesis edilecektir.

2.2. SİYASİ İLKELER

Partimiz, siyaseti topluma hizmet etmenin bir aracı olarak görür. Siyasetin kirlendiği, siyasi alanın iyice daraltıldığı ülkemizde; siyasetin ve siyasetçinin yeniden saygın ve güven veren bir konuma getirilmesi gerçekleştirmek istediğimiz bir hedeftir. Siyasetin dürüstlük ve liyakati esas alan bir yapıya kavuşturulması, siyasi finansmanın denetlenebilir ve şeffaf olması, ülkemizdeki siyaset kurumunun en temel ihtiyacıdır.

Siyasi partiler, halkın sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel taleplerini devlete ileten ve devlet mekanizmasını bu doğrultuda çalıştırmak üzere iktidara talip olan sivil kuruluşlardır. Halkın gündemini, yasama ve yürütme organlarının gündemine taşımak siyasi partilerin asli görevidir.

Siyaset, bir toplumun bugünü doğru kurallar ve yöntemlerle inşa etme ve geleceğini de doğru projelendirme iradesidir.

Partimiz, Türkiye'deki siyaset anlayışının tümünden gözden geçirilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Siyaset anlayışımıza göre milletin iradesi esastır. Millet iradesini gölgede bırakacak hiç bir uygulamaya müsamaha gösterilemez.

Siyaset ve siyasetçiye güvenin ve itibarın yeniden tesis edilmesi şarttır.

Bu amaçla:

- Siyasi Partiler Kanunu değiştirilerek çağdaş demokratik anlayışın gereklerine uyumlu hale getirilecektir.
 - Partilerin teşkilatlanmaları, üyelikleri, aday tespitleri ve mali yapıları şeffaf olacaktır.

- Partilerin hesapları ve adayların seçim harcamaları şeffaf ve denetlenebilir olacaktır.
- Parti içi demokrasi, bireyin ve azınlık görüş sahiplerinin hukuku ve demokratik yarışma hakları sağlanarak geliştirilecektir.
- Siyasi parti yasakları ve siyasi partilerin kapatılması ile ilgili hükümler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve Venedik Komisyonunun çizdiği ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenecektir.
- Seçim Kanunu değiştirilecektir.
 - Vatandaşların ve partili üyelerin özgürce seçme ve seçilme hakları tüm unsurlarıyla gerçekleştirilecektir.
 - Milletvekili seçilme yaşı 25'e indirilecektir.
 - Daraltılmış bölge ve tercihli seçim sistemi getirilecektir.
 - Parti adaylarının tespitinde tüm üyelerin katılımıyla yapılacak ön seçim sistemi esas alınacaktır.
- Siyasetin kirlenmesini önleyen yasal düzenlemeler yapılacaktır.
 - Siyaset bir rant aracı görüntüsünden kurtarılacaktır.
 - Seçimle gelen herkesin kanunen vermek zorunda olduğu mal bildirimini şeffaf olarak kamuoyunun bilgi ve denetimine sunulacaktır.
 - Milletvekili ve bakanların yargılanmaları önündeki anayasal engeller kaldırılacak; dokunulmazlık, tüm kamu görevlilerinin yargılanabilmeleri önündeki engeller ve ayrıcalıklarla birlikte ele alınacak ve milletvekillerinin meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerine inhisar ettirilecektir.
 - Siyaset alanının daraltılmasına ve saygınlığının gölgelenmesine dönük tüm teşebbüslere karşı kararlı bir politika izlenecektir.

2.3. SİYASİ YAPILANMA

Partimiz Türkiye'ye yeni bir siyaset anlayışını getirmeye ve bu anlayışı öncelikle kendi içinde uygulamaya geçirecek diğer partilere örnek olmaya kararlıdır.

Demokrasinin temel prensiplerinden biri olan seçimlerdeki halk etkinliğini artırıcı düzenlemelerle katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi partimizin temel amaçlarından biridir.

Halkın merkezi ve yerel yönetimle ilgili karar alma süreçlerine daha aktif olarak doğrudan katılımını sağlayacak olan referandum kurumunun tesisi ve etkinleştirilmesi en önde gelen hedeflerimiz arasındadır.

Öncelikle, demokrasinin çekirdek kurumlarından olan partilerin kendi iç yapılarını demokratikleştirmeleri ve şeffaflaştırmaları, sistemin sağlıklı işlemesi açısından zorunludur.

AK PARTİ olarak parti içi demokrasinin ve şeffaflığın yerleşmesi için;

- Milletvekili aday yoklamalarında, bütün üyelerin katılımı ile ön seçim yapılması önceliğimizdir.
- İlkeli siyaset açısından genel başkanlık ve milletvekilliği süresi tüzüğümüzde belirtilen biçimde sınırlandırılacaktır.
- Parti bütçesinin yıl içindeki harcama kalemleri kamuoyuna ilan edilecek, yıl sonunda parti gelirlerinin nasıl harcandığı açıklanacaktır.
- Parti bütçesinin belli bir oranı, araştırma ve geliştirme ile parti il teşkilatlarına tahsis edilecektir.
- Parti içi demokratik yarış, serbest rekabet ortamında yapılacaktır.
- Partili üyelerin tüzük ve program dahilinde düşüncelerini özgürce ifade etmeleri sağlanacaktır.
- Parti gruplarında, bağlayıcı grup kararları tüzükte sayılı istisnai hallerde alınacaktır.
- İnteraktif siyaset hayata geçirilecektir.
- Partimizin iktidarında, başta bakanlar olmak üzere tüm atamalarda, ehliyet ve liyakat esas alınacaktır.

2.4. HUKUK VE ADALET

Hukukun üstünlüğünü esas alan devlet, vatandaşlarının özgürlük ve haklarının teminatıdır. Dolayısıyla hukuk devleti olmayan ve hukukun hakim olmadığı bir toplumda demokratik rejimden bahsedilemez.

Demokrasinin hukuk yoluyla varlık kazandığı demokratik hukuk devletinde; hukukun evrensel ilkelerine saygı, hak arama yollarının açık tutulması, kanun önünde eşitlik, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması, devletin hukuka bağlılığının güvence altına alınması temel değerlerdir. Bu değerlerin hayata geçirilmesi anayasa, yasalar ve bağımsız bir yargı ile mümkündür.

Partimiz hukukun üstünlüğüne dayalı yönetim anlayışının teminatı olacaktır.

Ülkemiz bugün hukuk devletinden ziyade kanun devleti görüntüsü vermektedir“. Devletin hukuku” yerine “hukuk devleti” anlayışının esas olması gerekir. Kanunları hukuka, hukuku evrensel adalet ve insan hakları esaslarına dayandırmadıkça, Türkiye gerçek bir hukuk devleti olamaz ve uluslararası camiada saygın bir yer edinemez.

Yargısız bir hukuk düzeni düşünülemez. Anayasa ve yasaların metinleri kadar onları yorumlayacak yargı organlarının da önemi büyüktür.

Partimiz, toplumsal düzenin teminatı olan adalet sistemine azami ölçüde güvenin tesisini sağlayacaktır.

Şeffaf ve yolsuzluklardan arınmış bir düzen ancak adaletin işlemesiyle mümkündür. Partimiz bireylerin gündelik yaşamından uluslararası ilişkilere kadar önem taşıyan adalet sisteminin karşı karşıya kaldığı sorunları çözmeyi öncelikli hedefleri arasında görür.

Yukarıda zikredilen tespit ve ilkeler doğrultusunda Partimiz, aşağıdaki politikaları hayata geçirecektir:

- Özgürlükçü, tüm toplumun ihtiyaçlarına cevap veren, demokratik hukuk devleti ilkesine ve demokratik ülkelerin standartlarına uygun, toplum ile devlet arasında yeni bir “toplum sözleşmesi” kurmayı hedefleyen, tümüyle yeni bir anayasa önerisi hazırlayacaktır. Bu öneri, yeni bir “anayasal mühendislik” denemesi değil, halkın iradesini ve taleplerini demokratik temelde devlet yapısına yansıtan bir belge olacaktır. Kısa, öz ve açık biçimde hazırlanacak yeni anayasa teklifimizde;

- Temel hak ve özgürlüklere ilişkin bölüm, evrensel standartlara uygun olacaktır.
- Cumhuriyetin temel nitelikleri korunarak devlet yönetiminin esas hükümlerine yer verilecektir.
- Yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki ilişkiler açık, net ve anlaşılabilir bir biçimde belirtilecektir.
- Kuvvetler ayrımı ilkesi hassasiyetle uygulanacaktır. Yasama, yürütme ve yargı güçleri arasında ve denge denetim sağlanacaktır.
- Parlatentonun yasa çıkarmada ve denetimde etkin, bağımsız ve verimli olması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- Yasama ve yürütme erkinin birbirlerinden net bir biçimde ayrılması için başbakan hariç diğer tüm bakanların meclis dışından atanmasını sağlayan sistem değişiklikleri araştırılarak kamuoyunda tartışmaya açılacak, bu konuda kamuoyunda oluşacak uzlaşmaya paralel olarak gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Partimiz sadece kendi içinde değil, parlamento ve toplum içinde de kolektif iradenin tekil iradelerin yerini almasını sağlayacaktır. Yasalar sadece parlamento çoğunluğu değil, toplumun ortak iradesinin ifadesi olacaktır. Bu nedenle partimiz, hazırlayacağı yasa tekliflerini sivil toplum kuruluşlarının değerlendirmelerini alarak oluşturacaktır.
- Yeni anayasa yürürlüğe girdikten sonra, mevcut tüm kanunlar gözden geçirilecek ve anayasal sisteme uymayanlar süratle yürürlükten kaldırılacak ya da değiştirilecektir. Tüm tüzük ve yönetmelikler incelenerek kanunların çizdiği sınırları ve anayasal ilkeleri ihlal eden hükümler ayıklanacaktır.
- Anayasanın ve kanunların herkesi bağlayıcılığına dair ilke titizlikle uygulanacaktır.
- Kurallara uymama alışkanlığı ortadan kaldırılacak, kayıt dışılık her alanda önenecek, kanunlar ve kurallar konuldukları amaç doğrultusunda uygulanacak ve bunların kalitesi evrensel standartlara kavuşturulacaktır.
- Yargıç tarafsızlığı ve yargı bağımsızlığı tam olarak sağlanacak, yargıç güvenceleri korunacaktır.

- Hukuk eğitiminden başlamak üzere hukukçuların niteliklerini arttıracak reformlar gerçekleştirilecek, avukatlara, hakimlere ve savcılara uzmanlıklarını geliştirebilecekleri yurt içi ve yurt dışı mesleki eğitim olanakları sunulacaktır.
- Yargıçların; örgütlü suçlar, haksız rekabet, döviz işlemleri, sigortacılık, kara para aklama ve sermaye piyasası suçları gibi alanlarda uzmanlaşmaları sağlanacaktır.
- Mahkemeler teknolojinin son imkanlarıyla donatılacak, iş yükleri azaltılacak, mahkeme binaları çağdaş bir görünüme kavuşturulacaktır. “Geç gelen adalet, adaletsizliktir” özdeyişinden hareket eden partimiz, yargı sürecinin hızlandırılması için gerekli tüm düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- Mahkeme kararlarının aleniliğini tam anlamıyla hayata geçirebilmek amacıyla tüm yüksek mahkeme kararlarına kamunun ulaşabilmesi için gerekli teknolojik alt yapı öncelikle kurulacaktır.
- Yüksek mahkeme üyelerinin belirlenmesi usulü, mahkemelerin bağımsızlığı, mesleki ölçütler ve seçim yapacak organlar demokratik ülke deneyimleri dikkate alınarak yeniden düzenlenecektir.
- Kolluk kuvvetlerindeki uyum ve hiyerarşiyi bozmamak kaydıyla adli kolluk kurulacaktır.
- Suçtan zarar görenlerin korunması sistemi tesis edilecektir. Kamu vicdanında yarattığı tahribat nedeniyle af kanunu çıkarılmasından azami ölçüde kaçınılacaktır.
- Yargının etkinliğini ve işleyişini hızlandırmak için usul kanunları gözden geçirilecek ve gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Ceza infaz kurumları, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması amacıyla çağdaş hale getirilecektir.
- Devletin en önemli asli görevlerinden biri olan adalet hizmetlerinin hızlı ve kaliteli olarak yerine getirilebilmesi için bütçeden ayrılan ödenekler büyük oranda artırılabilecektir.

2.5. DEMOKRATİKLEŞME VE SİVİL TOPLUM

Partimize göre, demokratik bir düzende yurttaşların uymak zorunda oldukları kurallar kendileri tarafından oluşturulur. Bu nedenle demokrasi, hukuk kurallarının yurttaşların rızasıyla oluşturduğu bir yönetim biçimidir. Bir demokraside nihai karar ve icra yetkisi, seçimle oluşturulan organ ve kurumlardadır. Kamusal yaşamı ilgilendiren temel kararlar seçilmişler tarafından alınır. Demokraside egemenlik halka aittir ve bu özellik, demokratik rejimi diğer tüm rejimlerden ayıran temel niteliklerdir.

Demokrasi hoşgörüye dayanan bir sistemdir. Demokrasilerde vatandaşlardan bir kısmının daha üstün hak ve özgürlüklerden ya da ayrıcalıklardan yararlanması mümkün değildir. Demokrasilerde vatandaşlar, yasaların eşit koruyuculuğu altında özgürce yaşarlar.

Farklı tercihlerin rekabeti, sağlıklı bir demokratik sistemin vazgeçilmez unsurlarındandır. Bu yarışta çoğunluğun oyunu alanlar iktidara gelir, tüm ülkenin ya da yerel yönetimlerin sorumluluğunu üstlenirler. Ancak yarışı kazanmak ve iktidara gelmek çoğunluğun iradesini mutlaklaştırır.

Çağdaş demokrasinin en çok önemsenen niteliklerinden biri çoğunluğun hiçbir şart altında temel hak ve hürriyetleri tartışma konusu yapmaması ve azınlıkta bulunanların hak ve özgürlüklerine saygılı olmasıdır. Azınlıkta kalan görüşlerin ve muhalefet hakkının anayasa ile güvence altına alınması demokrasinin çoğulcu niteliğini pekiştiren bir unsur olarak kabul edilmektedir.

Vatandaşların kamuya ait karar mekanizmalarına katılım hakkı, demokratik rejimin tek yönlü bir rejim olmadığına, yönetenler ile yönetilenler arasında iki yönlü bir etkileşimde bulunduğuna işaret eder. Bu yönüyle katılım hakkı sadece vatandaşların seçimlerde oy vermesi değil, kamu ile ilgili kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesine katkıda bulunma yollarının açık olmasını ifade eder.

Partimiz demokratikleşmeyi, ülkemiz demokrasisinin tüm bu niteliklere tam anlamıyla kavuşturulması olarak algılamaktadır. Partimiz çağdaş demokrasilerde vazgeçilmez kabul edilen ama her şeyden önce kendi vatandaşımızın tercihlerine saygının temel şartı olan bu ilkelerin ışığında aşağıdaki politikaları uygulayacaktır:

- Vatandaşların siyasete katılımlarında asli işlevi gören ve demokrasinin vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerin hareket ve faaliyet alanlarını genişletecektir.
- Merkezi yönetimin taşra teşkilatına; yerel yönetimlerin, yerel sivil oluşumların ve vatandaşların istemlerini karşılayacak, diyaloga dayalı bir yönetim anlayışı kazandıracaktır.
- Avrupa Birliği üyelerinin uyması gereken asgari standartları gösteren Kopenhag Kriterleri'nin demokratikleşmeye yönelik ilkeleri esas alınarak ulusal hukuk düzenimizde yapılması gereken değişiklikler, mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilecektir.
- Vatandaşların yönetime katılması ve yönetimi denetleyebilmesi için bilgi ve belgelere ulaşılabilmesini kolaylaştıracak, böylece vatandaşların bilgiye ulaşım hakkını etkili olarak kullanabilmesine imkan sağlayan düzenlemeleri yapacaktır.
- Katılımcı ve temsil gücü yüksek bir demokrasinin temelinde yerel yönetimler yatar. Vatandaşlarla yönetim arasında günlük hayattaki bağı kuracak olan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi için gerekli tüm anayasal ve yasal düzenlemeleri gerçekleştirecek ve işlevsel yeni yerel yönetim birimleri oluşturacaktır.
- Vatandaşların kendi köyleri, mahalleleri, şehirleri, hizmetlerinden yararlandıkları ve çalıştıkları kurumları ile ilgili konulardaki görüşlerini, şikayetlerini ve çözüm önerilerini değerlendirecek ve işleme koyacak mekanizmalar oluşturacaktır.
- Sivil toplum örgütlerinin görüşlerini alarak ilgili yasal düzenlemeleri değiştirecek, sivil toplum örgütlenmesini çağdaş demokratik ülkelerdeki düzeye ulaştıracak bir yasal çerçeve çizecektir.
- Memur statüsünü yeniden belirleyecek, memurların sendikal örgütlenmelerini ve haklarını yeniden ele alacaktır.
- Seçilme yaşının 25'e indirilmesiyle gençlerin demokratik süreçlere aktif katılımını sağlayacak ve genç nüfusun ülke yönetiminde sorumluluk almasını teşvik edecektir.

- Demokrasilerin temel niteliklerinden biri olan toplantı ve gösteri özgürlüğünün daha etkili kullanılabilmesi için gerekli hukuki düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- Merkezi ve yerel yönetimler; sivil toplum örgütleri, mesleki kuruluşlar, sendikalar ve özel sektör temsilcilerinin görüşlerini alacakları ortak kurul, komisyon, kriz masası ve her türlü platformu oluşturacaktır.

2.6. DOĞU VE GÜNEYDOĞU

Kimimizin Güney Doğu, kimimizin Kürt, kimimizin terör sorunu dediğimiz olay, maalesef Türkiye'nin bir gerçeğidir. Partimiz bu sorunun toplum hayatımızda neden olduğu olumsuzlukların bilinciyle, bölge halkının mutluluğunu, refahını, hak ve özgürlüklerini gözeten, Türkiye'nin bütünlüğü ve üniter devlet yapısıyla birlikte bölgeyi tehdit eden terörün önlenmesinde zaaf yaratmayacak bir şekilde; kalıcı, tüm toplumun duyarlılıklarına saygılı, etkili ve sorunları kökünden çözmeye yönelik bir politika izleyecektir.

Bu bölgemizdeki kültürel farklılıklar, partimiz tarafından zenginlik kabul edilmektedir. Resmi dil ve eğitim dili Türkçe olmak şartıyla, Türkçe dışındaki dillerde yayın dahil kültürel faaliyetlerin yapılabilmesini, partimiz ülkemizdeki birlik ve bütünlüğü zedeleyen değil, güçlendiren ve pekiştiren bir zenginlik olarak görmektedir. Bölgenin geri kalmışlığından kaynaklanan kimi olum-suzlukların giderilmesini, bölgeye dönük özel düzenlemeler yoluyla değil, genel demokratikleşme projesi bağlamında düşünmektedir.

Uzun süredir yoğun dış destekle varlığını koruyan ve otuz bin insanımızın hayatına mal olan teröre rağmen bölge halkının üniter devlet yapısına bağlı olması, halkımızın sağduyusu ile meselenin etnik bir çatışmaya dönüşmemesi, konunun iç meselemiz olarak çözülebilir olmasının delilidir.

Partimiz, teröre tepki olarak maksadını aşan ve bölge halkını rahatsız eden bazı uygulamaların terk edilmesi ve yıllardır devam eden OHAL

uygulamasının tamamen kaldırılmasını hedeflemektedir. Suçlu insanlar karşısında caydırıcı ve masumları koruyucu bir tavır sergilemesi gereken devletimizin, suçsuz insanlara şefkatle muamele etmesi gerektiğine inanıyoruz.

Yoğun terör sonrası dönemde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde, bölgelerarası kalkınmışlık farkını yok edecek, en azından asgariye indirecek önemli bir adım atılmamıştır. Partimiz yöreye yönelik istihdamı artırıcı ciddi ekonomik projeler gerçekleştirilecek, terör ortamından şu veya bu şekilde zarar gören vatandaşlarımızın mağduriyetini giderici uygulamaları devreye sokarak ihtiyaç duyulan rehabilitasyonu sağlayacaktır.

Hizmetlerin yetersiz olması, işsizlik, fakirlik ve baskı, terörün beslenmesine en elverişli ortamlardır. Terör ve baskı karşılıklı olarak birbirini besler. Terörün sonuç olduğunu unutan her yaklaşım, sadece baskı ile çözüm üretmeye yönelir. Oysa bu terörü daha çok güçlendirir. Bu nedenle terörü sona erdirmenin yolu, temel hak ve hürriyetlere saygılı bir devlet yaklaşımı ile ekonomik kalkınmayı ve güvenliği aynı bütünün parçaları olarak ele almaktan geçer.

Bölgenin ticari ve ekonomik faaliyetler açısından cazip hale gelebilmesi için, bir çıkmaz sokak konumundan çıkartılıp komşu ülkelerle sınır ticareti dahil, dinamik bir ticaret ortamı oluşturulması gerekmektedir. Bu amaçla partimiz, bölgedeki ticaretin artırılması için her türlü tedbiri alacaktır.

Bürokratik otoriter devlet anlayışına yaslanan çözümler, sadece asayiş mantığına dayandığı için uzun vadede sorunları daha da derinleştirmektedir. Buna karşılık demokratik devlet anlayışı çerçevesindeki yaklaşımlar, ilk anda endişeyle karşılansada uzun vadede milletimizin birlik ve bütünlüğünü pekiştiren sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle bölgedeki sorunlar aynen kalacak demektir. Sadece ekonomik kalkınma politikaları ile tam bir çözüme kavuşturulamayacağı gerçeği yanında bütün bunların üstünde kültürel farklılıkları demokratik hukuk devleti ilkesi çerçevesinde tanıyan yaklaşımların etkili olması gerektiği anlayışına ulaşılması sorunun çözümünde önemli bir adımdır.

Diğer taraftan kültürel farklılıklar bölge halkıyla olan müştereklikleri arka plana atmayı gerektirmez. Aksine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma bilinci, toplumumuzun birlik ve beraberliğinin çimentosudur.

EKONOMİ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

III. EKONOMİ

3.1. EKONOMİ ANLAYIŞIMIZ

Partimizin ekonomik misyonu insanlarımızın refah ve mutluluğunun artırılmasıdır.

Türkiye, genç ve dinamik nüfusu, zengin doğal kaynakları, girişimci ruhlu insanları, tarihi ve tabii güzellikleri ve jeostratejik konumu nedeniyle büyük bir ekonomik kalkınma potansiyeline sahiptir.

Partimiz, ülkemizin ender bulunan bu potansiyelini harekete geçirmek için “Sürekli ve Sürdürülebilir Ekonomik Büyüme Stratejisi” uygulayacaktır. Bu Stratejinin uygulanmasıyla fakirlik ve işsizlik azalacak, gelir dağılımında adalet sağlanacaktır. Böylece ülkemiz, zamanla gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşacak, vatandaşlarımızın yaşam kalitesi yükselecek ve uluslararası camiada saygınlığı artacaktır.

Bu strateji doğrultusunda partimiz, ekonomik ilkelerini, hedeflerini, politikalarını belirlemiş ve bunları etkin biçimde uygulayacak bir yönetim anlayışı ortaya koymuştur.

Partimiz aşağıdaki temel ilkeleri benimser;

- Ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi olarak insanı esas alır.
- Tüm kurum ve kurallarıyla işleyen piyasa ekonomisinden yanadır.
- Devletin ilke olarak her türlü ekonomik faaliyetin dışında olması gerektiğini benimser.
- Devletin ekonomideki işlevini düzenleyici ve denetleyici olarak tanımlar.
- Bu amaçla sağlıklı belge ve bilgi akış sisteminin önemli olduğuna inanır.

- Özelleştirmeyi daha rasyonel bir ekonomik yapının oluşması için önemli bir araç olarak görür.
- Küreselleşmenin getirdiği yapısal dönüşümlerin en az maliyetle gerçekleştirilmesini savunur ve bunun en sağlıklı yolunun uluslararası rekabet gücünün artırılması olduğuna inanır. Bu nedenle ülkemiz ekonomisinin rekabet gücünün artırılmasının, siyasi ve ekonomik geleceğimiz açısından stratejik önem taşıdığını kabul eder.
- Uluslararası bilgi birikimi ve tecrübenin transferinde önemli rol oynayan yabancı sermayenin, Türk ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunacağına inanır.
- Kamu hizmetlerinde kaliteyi, verimliliği, etkinliği ve vatandaşın memnuniyetini esas alır.
- Uluslararası normlarla ve kültürel değerlerimizin karışımıyla ortaya çıkan etik değerlerin ekonomik faaliyetlerin her alanında hayata geçirilmesini, sürekli ve sürdürülebilir büyümenin şartı olarak kabul eder.
- Avrupa Birliği, Dünya Bankası, IMF ve diğer uluslararası kuruluşlarla olan ilişkilerimizin, ekonomimizin ihtiyaçları ve ulusal çıkarlarımızı doğrultusunda sürdürülmesi gerektiğine inanır.

Bu çerçevede partimizin temel hedefleri şunlardır:

- Mal ve hizmet üretimini artırmak.
- İşsizliği azaltmak, hayat pahalılığını önlemek ve gelir dağılımında adaleti sağlamak.
- Ekonomide istikrarı engelleyen haksız kazancı, haksız rekabeti ve etkin olmayan yaptırımları engellemek. Tekelleşmeye izin vermemek.
- Teşebbüs özgürlüğünü gerçekleştirerek, özel teşebbüse hamle yaptırarak siyasi, bürokratik ve anlayış değişimini sağlamak.
- Dış ticaretin geliştirilmesini ve ihracatın artırılmasını sağlamak.

Bu hedeflere ulaşmak için partimiz aşağıdaki politikaları uygulayacaktır:

- Ülke kaynaklarını bilgiye, teknolojiye ve verimliliğe dayalı üretim ekonomisini gerçekleştirmek için kullanacaktır.
- Ekonomik istikrarın büyüme ile büyümenin de yatırımlarla sağlanacağına inanır. Bu nedenle istihdamı artıracak yatırımları destekleyecektir.
- Finans sektörünün üretimi destekleyecek biçimde yapılanmasını ve yeni finansal tekniklerin geliştirilmesini temin edecektir.
- Bölgesel dengesizlikleri azaltacak düzenlemeleri yapacak, tüm bölgelerimizin ekonomik potansiyelinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin edecektir.
- Vergi reformunu gerçekleştirecektir.
- Harcama reformunu öncelikle ve ivedi olarak ele alacaktır.
- Kamu imkanlarının özel çıkarlar için kullanılmasını önleyecektir.
- Evrensel standartlara uygun tam tanımlanmış bir hukuk düzenini, güvenilir ve işleyen bir adalet mekanizmasını, garanti altına alınmış mülkiyet haklarını, güvenilir kurumsal yapıyı, pazara ve kaynaklara serbestçe ulaşma imkanını sağlayacaktır.
- Ekonomi politikalarının belirlenmesine ve uygulanmasına, başta ticaret ve sanayi odaları olmak üzere, ekonomiyle ilgili tüm sivil toplum kuruluşlarının katılımını sağlayacaktır.

Partimiz sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme stratejisinin, etkin ve güven veren bir ekonomi yönetimiyle mümkün olacağına inanmaktadır.

Bu amaçla partimiz;

- Etkin, güven veren ve milli-ahlaki değerleri yüksek bir ekonomi yönetimi ile birlikte çalışacaktır.
- Gündelik, popülist, kısa vadeli bir ekonomi anlayışı yerine gerçekçi, uzun vadeli, reformist ve dinamik bir ekonomi anlayışını benimsemiştir.

- Toplumun, temel makro göstergeler konusunda doğru ve zamanında bilgi edinme hakkı olduğuna inanır. Bu doğrultuda gerekli yasal ve idari düzenlemeleri yapacaktır.
- Ekonomi yönetimindeki dağınıklığı giderecek, ilgili kurumların sayısını, iç örgütlenmelerini, iş birliği ve koordinasyon düzenini, yönetim tekniklerini, politika üretim, uygulama ve kontrol esaslarını yeniden belirleyecektir.

3.2. KAMU MALİYESİ

3.2.1. BÜTÇE

Halkın ödediği vergilerin ve diğer kamu gelirlerinin, tahsis yerlerinin belirlenmesi ve harcanması siyasi iktidarlara büyük bir ahlaki sorumluluk yükler. Halkımız ödediği vergilerin hesabını sorma hakkına sahiptir. Bütçelerin bu temel kurala göre hazırlanması ve uygulanması gerekir.

Partimiz;

- Bütçe yapımında dengeyi ve ekonomik istikrarı esas alacaktır.
- Bütçeye ilişkin olarak şeffaflığı ve hesap verme sorumluluğunu tesis edecek mekanizmalar kuracaktır.
- “Bütçe Hakkı” kavramının gereği olarak devlet bütçesinin hazırlanmasında ve denetlenmesinde parlamentonun etkinliğini arttıracaktır. Bütçeye ilişkin temel büyüklüklerin Plan ve Bütçe Komisyonu’nda, kuruluş bütçelerinin ise ilgili ihtisas komisyonlarında görüşülmesini esas alacaktır.
- Sayıştay’ın, bütçe uygulamalarını Parlamento adına gerçek anlamda denetleyebilmesine ve parlamenterin de Sayıştay’dan kamu harcamaları ile ilgili soru sorabilmesine imkan veren yasal düzenlemeleri yapacaktır. Yüksek Denetleme Kurulu, bugün bağlı olduğu yürütme organı yerine, denetim sonuçlarını arz ettiği Parlamento ile irtibatlandırılacak ve Sayıştay şemsiyesi altına alınacaktır.
- İstikrarı, saydamlığı, etkinlik ve verimliliği ifade eden hizmet performansını esas alan harcama reformunun öncelikle ve ivedi olarak gerçekleştirilmesine çalışacaktır.

- Bütçe büyüklüğü içinde eğitim ve sağlık başta olmak üzere sosyal harcama kalemlerinin paylarını artıracak ve bu hizmetlerin kalitesini uluslararası standartlara yükseltecektir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının bünyelerinde tesis edilen fonların, döner sermayelerin, vakıfların, derneklerin, sosyal tesislerin ve özel hesapların işleyişi ile iç ve dış denetimlerini yeni esaslara bağlayacaktır.

3.2.2. VERGİ

Vergi, toplumun ürettiği değerın bir kısmını devletle paylaşmasıdır. Bu bakımdan vergi, ekonomik birimlerin harcama ve yatırım kararlarını etkilemektedir. Vergilerin yapısı ve özellikleri, harcama ve yatırım kararlarının yönünü ve şeklini etkilediğinden, sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme ile tutarlı vergi politikaları önem taşımaktadır.

Partimiz,

- Vergi mevzuatını basitleştirecek, vergi sayısını azaltacak, vergi oranlarını düşürecek ve verginin adil olmasını sağlayacaktır.
- Vergileri sadece mali amaçla değil, sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşmanın da bir aracı olarak daha etkin bir biçimde kullanacaktır.
- Enflasyondan doğan efektif kazançların vergilendirilmesini önleyecek tedbirleri alacaktır.
- Belge düzenine işlerlik kazandırılarak kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin vergilendirilmesini sağlayacak ve vergi tabanını genişletecektir.
- Vergi sisteminde, adil olmayan ve düşük gelirli ezen uygulamalar terk edilecektir. Esnaf ve sanatkarları, işçi, memur, emekli ve dar gelirli koruyacaktır.
- Vergi idaresini, etkin bir vergilendirme için yeniden yapılandıracaktır.
- Bazı vergilere ilişkin yetkileri yerel yönetimlere devredecektir.

3.2.3. KAMU BORÇLANMASI

Kamu açıklarının kabul edilebilir düzeyin üzerinde seyretmesi, tüm ekonomiyi etkileyen sorunlara neden olmaktadır. Sonuçta kamu,

para piyasalarının en büyük müşterisi haline gelmekte, özel sektörün kullanacağı fonlar yetersizleşmekte, kredi maliyetleri yükselmekte ve ekonominin işleyişi sağlıklı hale gelmektedir.

Kamunun borçlanma ihtiyacını azaltmak ve kontrol edebilmek için partimiz;

- Yeni gelir kaynaklarını hareket geçirecek, harcama disiplini sağlayacak ve kamu hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği artıracaktır.
- Reel borçlanma maliyeti ile büyüme hızı arasındaki uyumu gözetecektir.
- Uzun vadeli borçlanmayı, geri ödeme kapasitesi olan yatırımlara yönlendirecektir.
- Kısa vadeli borçlanmayı finansman amacı ile değil, nakit dengesini sağlamak amacı ile yapacaktır.
- İç ve dış borçların reel maliyetlerini dikkate alarak etkin bir borç yönetimine geçecektir.
- Hazine, Merkez Bankası, Maliye Bakanlığı ve ekonomiyle ilgili diğer birimleri etkin bir koordinasyona kavuşturacaktır. Tüm kamu kuruluşlarının nakit hareketlerini borçlanma ihtiyacını tespiti için izleyecektir.

3.3 ÖZELLEŞTİRME

Özelleştirme daha rasyonel bir ekonomik yapının oluşması için önemlidir. Özelleştirme, ekonomide verimi arttırmayı, devleti tam rekabet ortamını bozabilecek faaliyetlerden çıkarmayı sağlayacak bir uygulamadır.

Partimiz;

- Hızlı ve toplumsal faydayı sağlayacak bir özelleştirmeye imkan hazırlayacak hukuki ve idari düzenlemeleri yapacaktır.
- Hızlı ve şeffaf bir özelleştirme gerçekleştirilecektir.
- Özelleştirme işlemleri Sayıştay denetimine tabi tutulacaktır.
- Özelleştirilecek kurumlar öncelikle çalışanlara, yöre halkına ve ilgili

meslek kuruluşlarına sunulacak ve menkul kıymetler borsalarında işlem görmelerini sağlayacaktır.

- Gerekli güven ortamını sağlayarak yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın özelleştirme işlemlerine katılmalarını özendirilecektir.
- Kritik sektörlerdeki özelleştirmelerde ulusal stratejik tercih ve öncelikleri göz önünde bulunduracaktır.

3.4. ÜRETİM VE YATIRIM POLİTİKALARI

Uluslararası rekabet gücüne sahip üretim yeteneği, ekonomik istikrarın sağlanmasında ve başarılı ekonomik politikaların uygulanmasında büyük önem taşır. Ekonomik büyüme ancak üretim artışı ile sağlanır. Bu nedenle üretimin, istihdamın ve ihracatın artırılması, uygulanacak ekonomik politikaların temelini teşkil eder. Devlet üretim için gerekli altyapıyı sağlar ve üretimi özendirir.

Üretimin motoru olan özel girişimciler, siyasi ve ekonomik istikrarın bulunduğu; ilkelerin belirli, güvenilir ve şeffaf olduğu; sözleşmelerin yaptırım gücünün yüksek olduğu; enflasyon, döviz kuru ve faiz oranları dahil tüm makro ekonomik göstergelerin öngörülebildiği ve ekonomik hesap yapmayı mümkün kılan bir ekonomik ortamda yatırım yaparlar. Partimiz bu ortamı oluşturmaya kararlıdır. Oluşan güven ortamı, toplumumuzda zaten var olan girişimci gücü harekete geçirecek yabancı sermayenin ülkemize girişini hızlandıracak ve böylece üretim artışı sağlayacaktır.

Partimiz;

- Türkiye’de gerçek anlamda bir üretim ve yatırım seferberliği başlatacaktır.
- Kaynakların etkin ve verimli kullanılması bakımından hammadde, enerji, işgücü, ulaşım ve pazar potansiyelini dikkate alarak tarımda ve sanayide ekonomik havzalar veya cazibe merkezleri oluşturulmasını destekleyecektir.
- Girdi maliyetlerini düşüren, kalite, verimlilik ve istihdamı artıran teşviklere önem verecektir.

- Ülkemize önemli miktarda döviz girdisi ve istihdam imkanı sağlayan yurt dışı mühendislik ve müteahhitlik hizmetlerini destekleyecektir. Bu maksatla, yurt dışında istihdamı zorlaştıran hükümleri değiştirecek, kredi imkanlarını genişletecek ve risk sigortası uygulamasını başlatacaktır.
- Ulusal savunma sanayiini öncelikle teşvik edecektir.
- AR-GE faaliyetlerini destekleyecektir.
- Üretimde kalitenin ve verimliliğin artırılması için Türk firmalarının uluslararası kalite standartlarında üretim yapmasını özendirecektir.
- Yeni teknoloji gerektiren büyük yatırımların gerçekleştirilmesi için yap-işlet modellerinin uygulanmasını yaygınlaştıracaktır.
- Teknoparklar kapsamında sanayi-üniversite işbirliğini geliştirecektir.
- Özel sektörün üretim ve rekabet gücünün artırılması için istihdam maliyetlerini azaltacaktır.
- Bilgisayar, internet ve enformasyon teknolojileri gibi yeni ekonomi araçlarının üretimini, özel sektör ve kamu kuruluşlarında kullanılmasını teşvik edecektir.
- Ürünlerin rekabet gücünün artırılmasında önemli bir rol oynayan orijinal patent ve endüstriyel tasarımların üretimini özendirecektir.

3.5. SINAİ MÜLKİYET

Patent, marka ve endüstriyel tasarımların korunması ve sınai mülkiyet alanında yapılacak yatırımların desteklenmesi, gelişmiş ekonomilerin başarısının altında yatan önemli unsurlardan biridir.

Yabancı yatırımların ülkemize çekilmesinin, son teknolojik gelişmelerin aktarılmasının, beyin göçünün önüne geçilmesinin, ihracatın artırılmasının ve küresel rekabet için sınai mülkiyete dayalı üretimin önemini kavrayan partimiz, keşif ve yeni buluşları engelleyen bütün mevzuatı değiştirecek, patent ve lisans haklarını uluslararası standartlara uygun bir anlayışla koruyacak, böylece yeni buluşları özendirecektir.

3.6. DIŞ TİCARET

Sürekli ve sürdürülebilir ekonomik gelişme stratejimizin en önemli politik araçlarından biri ihracatımızın artırılmasıdır. İhracatın artışı öncelikle ekonominin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına bağlıdır.

Partimiz;

- İhracatın önündeki her türlü mali, idari ve bürokratik engelleri ortadan kaldırarak ihracat seferberliği başlatacaktır.
- İhracatın en hızlı ve kolay bir şekilde komşu ülkelere yapılabileceği gerçeğinden hareketle, bu ülkelere yapılabilecek ihracatın artırılması için uygulamaya yönelik her türlü tedbiri alacaktır.
- Eximbank kaynaklarını artıracak ve bankacılık sektörünün imkanlarının ihracatın ve ihracata dayalı üretimin finansmanında kullanılmasını özendirecektir.
- Yurt dışındaki temsilciliklerimizin, ihracatımızın artırılmasına yönelik faaliyetlerde yoğunlaşmalarını sağlayacaktır.
- İhracat politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında, bu alanda faaliyet gösteren meslek kuruluşlarıyla yakın işbirliği yapacaktır.
- Yurt dışında ‘Türk ürünü’ imajının yaygınlaştırılması için firmaları teşvik edecektir.
- İhracata yönelen, katma değeri yüksek ürünler üreten KOBİ'lere, üretim maliyetlerini düşürebilmeleri için AR-GE ve yatırım desteği sağlayacaktır.
- İhracat potansiyeli olan katma değeri yüksek, ileri malzeme, elektrik ve elektronik, savunma ve uzay sistemleri, otomotiv sanayii ve benzeri alanlardaki üretimi teşvik edecektir.
- Bölgesel ticareti sürekli ve sürdürülebilir ekonomik gelişmenin önemli bir sinerji aracı olarak ele alacaktır.

3.7. FİNANSAL HİZMETLER

Finansal hizmetler sektörü, sahip olduğu güçlü ileri ve geri bağlantılar nedeniyle ekonomik yapı ve ilişkiler sisteminde önemli rol oynamaktadır.

Para ve satın alma gücünün sağlanmasında ve bunun ekonomiye aktarılmasında önemli rolü olan finansal kurumların etkin ve verimli şekilde çalışması esastır.

Enflasyon, faiz oranı, döviz kuru ve diğer parasal değişkenlerin reel ve nisbi dengelerinin, fırsat maliyetlerini yansıtacak göstergeler olması için gerekli ortam hazırlanacaktır. Böylece ekonomik birimlerin dinamizmi ve rekabet kabiliyeti artırılabilecektir. Bu şekilde ekonomik birimlerin karar alma ve uygulama süreçlerinde dinamizm ve rekabetçi eğilimlerin artmasına imkan sağlanacaktır.

Bu amaçla;

- Tasarruf oranlarının yükseltilmesinde ve tasarrufların ekonomiye kazandırılmasında, ekonomik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlara uygun finansal aracılık türlerinin ve işlemlerinin doğmasına ve gelişmesine imkan sağlanacaktır. Sektörün finansal kurumlar ve finansal araçlar açısından çeşitlenmesine ve piyasaların derinleşmesine önem verilecektir.
- Sektörü düzenleyen ve denetleyen kurumlar arasında koordinasyon güçlendirilecek ve bu kurumların etkili denetim yapmaları sağlanacaktır.
- Sektörün uluslararası rekabet gücünü artıracak tedbirler alınacaktır.
- Ülkemiz ekonomik birimlerinin sahip olduğu imkan ve kaynakların korunması ve ekonominin ihtiyaç duyduğu fonların temin edilmesi amacıyla özel sigortacılık sistemi teşvik edilecektir. Ayrıca, ülkemizde sorumluluk hukukunun gelişmesi, üretim ve hizmet kalitesinin yükselmesi için mesleki faaliyetlerle mal ve hizmet üretiminde sigortacılık geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- Tasarruf mevduatı güvence sistemi Avrupa Birliği standartlarına göre düzenlenecektir.
- Finansal kurumların mali tablolarının şeffaf ve gerçekçi bir yapıda hazırlanması ve kamuya açıklanması yaygınlaştırılacaktır.
- Finansal kurumların kredi derecelendirme kuruluşları tarafından değerlendirilmeleri sağlanacaktır.

Sermayenin tabana yayılmasında ve yatırımların uygun maliyetle finansmanında etkin rol üstlenen sermaye piyasaları, sürekli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme hedefine ulaşmada ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasında önemli bir konuma sahiptir.

Bu çerçevede;

- Sermaye piyasalarını daha derin ve etkin hale getirmek için kurumsal yatırımcıların piyasaya girmesi özendirilecektir.
- Sermaye piyasalarının yapısı ve işleyişi geliştirilecektir.
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası uluslararası bir konuma getirilecektir.
- Gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve risk sermayesi yatırım ortaklıkları gibi finansman şekilleri özendirilecek ve geliştirilecektir.
- Sermaye piyasalarında içerden bilgiye dayanan her türlü işlemi önleyecek gerekli yaptırımlar uygulanacaktır.
- Sermaye piyasalarında küçük hissedarların hakları korunacaktır.
- Piyasalardaki öngörülebilirliği artırmak ve sermaye piyasalarındaki dalgalanmanın ekonomi üzerindeki etkisini sınırlı tutmak için vadeli işlemler piyasaları desteklenecektir.

3.8. ESNAF, SANATKAR VE KOBİ'LER

Ülkemizde üretim, istihdam ve katma değer oluşturulmasında önemli katkılar sağlayan esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'ler iktisadi ve sosyal yapımızın omurgasıdır.

Partimizin hedeflerinden biri de esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'leri en etkin yöntemlerle destekleyerek ülkenin orta sınıfını yeniden inşa etmektir.

Bu çerçevede;

- Bu kesimle ilgili olarak istihdam ve üretimi artırmaya yönelik yatırım yapan esnaflar için projeye dayanan finansman desteği, vergi kolaylıkları ve bürokratik engellerin azaltılmasını da içeren bir plan uygulanacaktır.

- Esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'lerin büyük işletmeler karşısında haksız rekabetten korunmaları sağlanacaktır.
- Benzer iş kollarında çalışan şirketlerin ürettikleri malları daha etkin ve verimli bir şekilde ihraç edebilmelerini sağlamak için sektörel dış ticaret şirketleri desteklenecektir.
- Esnaf ve sanatkarlarımızın kendi konularıyla ilgili yerel yönetim kararlarının alınmasına katkıda bulunmaları sağlanacaktır.
- Esnaf ve sanatkarlarımıza çıraklık eğitimi veren eğitim merkezleri kurulmasında ve bu merkezlerin yaygınlaştırılmasında devletin ve yerel yönetimlerin desteği artırılacaktır.

3.9. TARIM, HAYVANCILIK VE ORMANCILIK

Tarım sektöründe verimliliğin ve üretimin artırılması, üretici gelirlerinin istikrara kavuşturulması, bu kesime yönelik teşviklerin rasyonel kullanılması temel amacımızdır.

Bu amaca ulaşmak için;

- Tarım sektöründe ekonomik anlamda işletmeciliğe geçiş sağlanacaktır.
- Kırsal kesimde verimliliği artıracak ve girdi maliyetlerini azaltacak teknoloji kullanımı özendirilecektir.
- Tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde ürün borsaları oluşturulacak ve bu borsalarda vadeli işlemler yapılması sağlanacaktır.
- Tarımdaki fazla istihdamın diğer sektörlerle sağlıklı şekilde aktarılmasını sağlayacak politikalar geliştirilecektir.
- Tarımsal ürünlerin dünya pazarlarında değerlendirilmesi için ihracat şirketleri desteklenecektir.
- Geliştirilecek olan tarım sigortası yoluyla çiftçilerimiz, doğal afetlerdeki kayıplarına karşı korunacaktır.
- Ekolojik tarım ve yüksek kaliteli tohum üretimi özendirilecektir. Hayvancılıkla ilgili olarak;
- Yüksek verimli kültür ırk hayvanlarının genel hayvan popülasyonu içindeki oranı artırılacaktır.

- Ülkemizin coğrafi yapısı dikkate alınarak su ürünlerinin üretimi özendirilecektir.
- Ülkemizin ekonomik yapısı dikkate alınarak yem bitkilerinin üretimi özendirilecektir.
- Canlı hayvan borsaları yeniden yapılandırılacak ve vadeli işlemler yapabilecek hale dönüştürülecektir.
- Hayvancılık potansiyeli yüksek olan Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde bu sektörün yeniden canlanması sağlanacaktır.

Ormancılıkla ilgili olarak ise;

- Değişen dünya ve ülke koşullarına uygun olarak belirlenecek bir ulusal ormancılık politikası doğrultusunda en az 50 yılı hedef alan bir Ormancılık Ana planı hazırlanacaktır.
- Orman bölgelerinde yaşayanların ormanların korunmasında söz sahibi olmaları sağlanacaktır.
- Mülkiyet hakkı devlette kalmak kaydıyla orman köylüsüne, özellikle ağaç dışındaki orman ürünleri üzerinde kullanma hakkı ve muhafaza sorumluluğu verilecektir.
- Özel ormancılık desteklenecek ve meyve, tohum ve çiçeklerinden faydalanılan ağaçların uygun ekolojide ve özel sektörde yetiştirilmeleri teşvik edilecektir.

3.10. ENERJİ

Partimizin enerji politikasının temelinde, ulusal çıkarlarımızı koruyarak enerji arzının güvenliğini ve devamlılığını sağlamak, rekabete dayalı bir enerji piyasası oluşturmak ve duyarlı olduğumuz çevreyi ve insan sağlığını korumak bulunmaktadır.

Bu politika doğrultusunda;

- Etkin ve verimli bir biçimde işletilemeyen mevcut tesisler bir an önce özelleştirilecek, yenilenip kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.
- Yeni yatırımlar yap-işlet modelleri ile yaygınlaştırılacaktır.

- Geleceğin enerjisi olan hidrojen enerjisi konusunda ciddi bilimsel ve teknik projeler başlatılarak, diğer ileri ülkelerle birlikte uygulamaya geçiş için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- Özelleştirme ve lisans verme usulleri tam anlamıyla şeffaf ve rekabete açık olacaktır.
- Enerji kayıplarını ve israfını önleyen projeler desteklenecek, tasarruf bilinci yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.
- Güneş, rüzgar, jeotermal ve biomas gibi enerji türleri yanında yeni hidroelektrik santralleri ile yerli kömüre dayalı, yeni teknolojilerle donanımlı, verimi yüksek, çevreye zararı olmayacak termik santrallerin özel sektör tarafından kurulması desteklenecektir.
- Petrol ve doğalgaz aramalarına ağırlık verilecektir.
- Dışa bağımlı doğalgazın kullanıldığı enerji santrallerine alternatif veya ikame yatırım olarak, gerekli güvenlik ve çevre koruma önlemleri alınmak suretiyle, nükleer enerji santralleri kurulacaktır. Böylece ekonominin ihtiyaç duyduğu ucuz enerji sağlanmış olacaktır.
- Enerjide tek kaynağa bağımlılık ortadan kaldırılacaktır.
- Partimiz, dış kaynaklı petrol ve doğalgazın dünya pazarlarına açılabilmesi için ülkemizin bir köprü konumunda olduğunun bilincindedir. Bu stratejik konum etkin bir biçimde değerlendirilecek ve ülkemiz bir dağıtım terminali haline getirilecektir.

3.11. MADENCİLİK

Yer altı kaynaklarımızın zenginliği ülkemize mukayeseli bir üstünlük sağlamaktadır. Partimiz bu kaynakların ülke ekonomisine katkıda bulunması için ulusal çıkarlarımıza önem veren etkin bir madencilik programını süratle uygulamaya koyacaktır.

Hedefimiz katma değeri yüksek ürünlerle yerli sanayiye girdi sağlamak ve ihracatımızın miktar ve çeşitliliğini artırmak olacaktır.

Bu kapsamda;

- Teknik eleman gücümüzü ve tecrübe birikimimizi kullanarak, maden aramadan tüketime kadar, her aşamada çevre bilinci gözetilerek yoğun bir faaliyet dönemi başlatılacaktır.
- Özel sektör desteklenecek, yabancı sermaye özendirilecek, hızlı ve verimli üretimin önündeki engeller kaldırılacaktır.
- Bilimsel ve teknik metodlar kullanılarak stratejik madenlerin aranması, işletilmesi, üretim ve ihracatı gerçekleştirilecektir.
- Madenlerimiz, stratejik özellikleri dikkate alınarak ve farklı metodlar kullanılmak suretiyle işletilecek veya özelleştirilecektir.

3.12. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME

Partimiz, ulaştırma ve haberleşmenin ülke ekonomisinin en önemli alt yapılarından birini oluşturduğuna inanmaktadır.

Bu nedenle, ulaşım unsurları arasında entegrasyonu sağlayan, hızlı ve ekonomik bir hizmet sunan, büyüme amacına en fazla katkıyı sağlayabilen ve çevreyi tahrip etmeyen bir ulaştırma ve haberleşme alt yapısını oluşturmak temel amacımızdır.

Partimiz, ülkemizdeki ulaştırma ve haberleşme sisteminin çağdaş standartlara kavuşturulabilmesi için;

- Ulaştırma sistemleri arasında optimum dengeyi sağlayacak olan kara, deniz, hava ve demiryolu Ulaştırma Ana Planı'nı uygulamaya koyacaktır.
- Demiryollarının, özel sektörle birlikte, çağdaş işletmecilik anlayışı çerçevesinde geliştirilmesine özel öncelik verecektir.
- Devlet karayollarını bölünmüş yol haline getirecek, güvenliği artırıcı eğitim, denetim ve mühendislik hizmetlerini etkinleştirecektir.
- Deniz filomuzun gençleştirilmesi ve yenilenmesini sağlayacak, liman işletmeciliğinde otonom liman işletmeciliğine ve özelleştirmeye gidecektir.
- Deniz ticaret filomuzun uluslararası rekabet gücünü artıracaktır.
- Gemi inşa sektörümüzü gerek yerli gerekse yabancı armatörlerin

gemi ihtiyacını karşılayacak şekilde destekleyecektir.

- Deniz çevre koruma konularında meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapacaktır.
- Havaalanlarımızın kapasite ve standartlarını yükseltecek ve özel havacılık işletmelerinin kurulmasını özendirilecektir.
- Serbest rekabet ortamında ucuz, verimli, kaliteli ve güvenli hizmet sunan; kullanıcıya alternatif seçim imkanı sağlayan telekomünikasyon, radyo, televizyon ve bilgi ağlarının kurulması ve yaygınlaştırılmasını sağlayacaktır.

3.13. TURİZM

Türkiye, tarihi ve kültürel birikimiyle, farklı doğal güzellikleri ve misafirperver insanlarıyla büyük bir turizm potansiyeline sahiptir.

Partimiz, Türkiye'nin bu potansiyelinin tamamını turizmin hizmetine sunmak için bilinçli çalışma yapılması gerektiğine inanır. Türkiye'de turizm gelirlerinin artırılması ve turistik bölgelerin çeşitlendirilmesi dünyadaki ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelerin yakından izlenmesine ve turizm potansiyelimizin etkin bir biçimde tanıtımına bağlıdır.

Bu genel esaslar çerçevesinde;

- Turizm sektörünün kurumsal ve yasal altyapısı iyileştirilecektir.
- Turizmde ürün çeşitliliğini artıran, öncelikleri saptayan, yerel inisiyatifin katkısını sağlayan, ülkemizdeki turizm envanterini çıkartan ve değerlendiren, yerel tanıtım için projeler geliştiren Turizm Master Planı mesleki örgütlerle işbirliği yapılarak hazırlanacaktır.
- Turizmin, mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri dikkate alınarak potansiyel alanlar oluşturmak amacıyla kış, dağ, yayla, nehir, termal, sağlık, inanç, yat, kongre, fuar ve üçüncü yaş turizmini geliştirecek politikalar üretilecektir.
- Kongre ve fuar turizminin yaygınlaşması için fuarcılık şirketlerine ve seyahat acentalarına gereken destek verilecektir.

- Kültürel ve tarihi miras yönünden zengin bir potansiyele sahip olan değişik bölgelerimizde özelliklerine göre iç ve dış turizmin geliştirilmesi desteklenecektir.

3.14. TÜKETİCİNİN KORUNMASI

Tüketicinin korunması alanında temel amaçlarımız; tüketiciler ile üreticiler satıcılar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin oluşturulması, tüketicinin mağdur edilmesinin ve zarar görmesinin engellenmesi, tüketiciler ve satıcılar arasında sağlıklı bir iletişimin kurulmasıdır.

Bu temel amaçlar doğrultusunda;

- Tüketiciyi Koruma Yasası, evrensel tüketici hakları çerçevesinde yeniden düzenlenecektir.
- Tüketici mahkemelerine işlerlik kazandırılacak, tüketicilerin hak arama yolları basitleştirilecektir.
- Tüketicilerin, tüketici sözleşmelerinde karşılaştıkları sorunların çözümü için yasal düzenlemeler gerçekleştirilecek ve tüketiciler için hukuki yolların kullanımını maddi ve manevi açıdan kolaylaştıracak kurumsal yapı oluşturulacaktır.
- Tüketici hakkının korunmasında üretilen mal ve hizmetlerle ilgili olarak ürün ve mesleki sorumluluk sigortası zorunlu hale getirilecektir.

KAMU YÖNETİMİ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

IV. KAMU YÖNETİMİ

4.1. KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞIMIZ

Anayasa ve yasalarla belirlenen, iktidarı kamu yararına kullanma hak ve yetkisine sahip en üst siyasi örgütlenme şekli, kamu yönetimidir. Çağdaş kamu yönetimi bu hak ve yetkileri kullanırken insana ve topluma hizmeti en öncelikli amaç olarak kabul etmek zorundadır.

Demokratik devlet yönetiminin sosyal adaleti ve gelişmeyi gözeterek

nitelikli hizmet üretmesi, dinamik bir devlet yapısının oluşturulması, kamu yönetiminin kendini sürekli geliştirebilme yeteneğine kavuşturulması temel hedeflerimiz arasındadır.

Partimiz, kamu yönetimi anlayışını, demokratikleşme, yerelleşme ve sivilleşme eksenine oturtmayı hedeflemekte, çağdaş devletin aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiğine inanmaktadır:

- Vatandaşların evrensel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alındığı ve bu özgürlüklerin en etkin biçimde korunduğu “anayasal devlet” anlayışı, devlet yönetiminde egemen olmalıdır. Devlet sahip olduğu güç ve yetkilerini anayasa çerçevesinde kullanmalıdır.
- Kamu yönetiminin güç ve yetkilerinin merkezde toplanması yerine, olabildiğince fazla yetki, görev ve fonksiyonların yerel yönetimlere devredildiği ve birçok devlet fonksiyonlarının yerinden yönetim esasına göre gerçekleştirilebileceği bir devlet anlayışına süratle geçilecektir.
- Sosyal devlet anlayışımız gereği olarak devlet, sosyal refah sorumluluğunu üstlenmek zorundadır. Bu nedenle devlet, sosyal güvenlik, sosyal yardım ve sosyal hizmet programlarını etkin bir şekilde hayata geçirmelidir.
- Devlet temel fonksiyonları olan iç ve dış güvenlik, adalet, temel eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetleri dışında kalan tüm hizmet alanlarından icracı sıfatıyla çekilmeli, düzenleyici ve denetleyici işlevleri devam etmelidir.
- Milletin kendisini yönetecek temsilcilerini kendi iradesiyle belirleyebildiği ve yönetime katabildiği demokratik yönetim ilkesi, yani halkın egemenliği, başta kamu personeli olmak üzere tüm vatandaşlarımız tarafından benimsenmelidir.
- Kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verme sorumluluğu ve öngörülebilirlik, yönetimin her alan ve kademesine yerleştirilmelidir.

4.2. MERKEZİ YÖNETİM

Kamu yönetiminin esası insana hizmettir. Vatandaşlarımıza daha iyi hizmet edebilmek, hizmette verimliliği ve kaliteyi artırmak için merkezi yönetimin yeniden yapılandırılması kaçınılmazdır.

Partimiz devlet anlayışımızın ve kamuda yeniden yapılanma ihtiyacının bir gereği olarak aşağıdaki politikaları hayata geçirecektir:

- Tüm kamu kurum ve kuruluşları vatandaşın memnun edilmesi hedefine yönelik bir yönetim anlayışı ile yeniden yapılandırılacak ve uluslararası kalite standartlarına sahip kurumlar haline dönüştürülecektir.
- Merkezi yönetimin işlem ve eylemlerinde verimlilik, açıklık ve etkinlik ilkelerini dikkate alması, harcamalarında tutumlu, çevreye saygılı bir anlayışa kavuşması için gerekli tüm düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- Ülkemizde merkezi idarenin üstlenmiş olduğu birçok hizmet alanı, mahallindeki kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlere ve mümkün olanlar da özel sektöre devredilecektir. Devletin asli fonksiyonlarını yürütmekle sorumlu kamu kurum ve kuruluşlarının yönetimleri ise hızlı ve verimli çalışan bir yapıya kavuşturulacaktır.
- Başbakanlık dev bir hizmet bakanlığı görünümünden çıkarılacak, bakanlıkların görev alanları yeniden düzenlenerek bakanlık sayısı azaltılacaktır.
- Bakanlıkların merkez ve taşra örgütleri çağın gereklerine ve hizmet alanlarının özelliklerine göre kalite, verimlilik, hizmetin gecikmeden verilmesi, kamu harcamalarında tasarruf gibi ölçütler dikkate alınarak yeniden yapılandırılacaktır.
- Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetim yetkileri yerel yönetim politikalarına uygun olarak yeniden düzenlenecektir.
- Zorunlu olan haller dışında kamu kuruluşlarının bölge yönetimleri kaldırılacak, yeni il-ilçe kurulmasına hakkaniyete uygun nesnel ölçütler getirilecektir.

- Yetki genişliği ve görev ayrımı ilkeleri yeniden ele alınarak taşra örgütlerine bazı konularda doğrudan karar alma yetkisi verilecektir.
- Özerk kurum ve kuruluşların tabi olacakları ilkeler, bu organların üyelerinin seçim biçimi, hangi alanlarda kurulacakları ve merkezi yönetimle ilişkileri demokratik bir anlayış çerçevesinde yeniden ele alınacaktır.
- Merkezi idare ile ilgili personel mevzuatındaki “istisnai görev” kavramı yeniden tanımlanarak siyasi iktidarlarla birlikte değişecek üst kademe yöneticileri yasa ile belirlenmek suretiyle, bunlar dışındaki görevlilerin siyasi nedenlerle değiştirilmesi önlenecektir.
- Bürokratik formaliteler azaltılacak, devlette hantallık sona erdirilecektir. Kayırmacılık ve partizanlık gibi kamu yönetiminin yapısal zafiyetlerine son verilecektir.
- Devletin tüm kurumlarının bilişim teknolojilerinden azami derecede yararlanması, yeni teknolojik gelişmelerin kamu yönetiminin işleyişine hızla yansıtılması sağlanacaktır.
- İdarenin karar alma ve uygulama usulünü belirleyecek genel bir yasal düzenlemeye gidilecektir.

4.3. YEREL YÖNETİM

Çağımız bir yönüyle küreselleşme çağı, diğer yönüyle yerelleşme ve yerel yönetimlerin devlet sistemleri içindeki ağırlıklarının arttığı bir çağdır.

Artık demokrasi sadece bir seçme ve seçilme rejimi değil, aynı zamanda katılma ve işbirliği rejimi olarak algılanmaktadır. Bu katılım ve işbirliğini gerçekleştirecek temel birimler ise yerel yönetimlerdir.

Türkiye’de kamusal yaşamı ilgilendiren birçok diğer konuda olduğu gibi, mahalli idareler alanında da asıl sorun, demokrasimizin derinlikten yoksun oluşudur. Yapılması gereken, katılımcı ve çoğulcu demokrasinin günümüzde yaygınlık kazanan ilke ve uygulamalarını yine günümüz iktisat ve kamu yönetimi anlayışları çerçevesinde mahalli idareler alanına

taşımaktadır. Partimiz bu doğrultuda;

- Mahalli idarelere yerel ihtiyaçlara göre yönetim biçimlerini geliştirme yetkisini verecektir.
- Yerel yönetimlerin kendi görevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli harcamaları karşılayacak düzeyde ve çeşitlilikte mali güce kavuşmalarını sağlayacaktır.
- Yerel yönetimlerin karar alma süreci ve bazı faaliyetlerine sivil toplum kuruluşlarının katılımını sağlayacaktır.
- Kendi alanlarıyla ilgili düzenlemelere gidilmeden önce yerel yönetimlere danışılması ilkesini getirecektir.
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uygun olarak, anayasal sistemimize yerel yönetim hakkının dahil edilmesini sağlayacaktır. Yerel yönetimlerin yargı yoluna gidebilme hakkı dahil ilgili tüm düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- * Yerel yönetimlerin denetim ve gözetiminin, korunmaya çalışılan çıkarların önemi ile orantılı olması ilkesini gözeticektir.
- Büyükşehir belediyesi kurulmasına objektif kıstaslar getirecektir. Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev-yetki paylaşımını hizmetlerde aksamaya yol açmayacak şekilde yeniden düzenleyecektir.
- Belediye sınırlarının mülki sınırlar olarak belirlenmesine yönelik bir değişimin yapılmasını esas alacak yerel yönetim reformunu gerçekleştirecektir.

4.4. KAMU PERSONEL YÖNETİMİ

Kamu personelinin görevi, kamu hizmetlerini vatandaşımızı memnun edecek biçimde sağlamaktır. Kamu personelinin vatandaşa karşı buyurgan tutumu kabul edilemez. Kamu personeli vatandaşa, kendi varlık sebebi olan “müşteri” anlayışıyla hizmet etmenin gereklerine uygun davranmalıdır.

Devlet ise kendi personeline devlete yaraşır ve personelin yaptığı işin karşılığı olan ücret ve sosyal yardımları vermeli, başarılı olan personelini de maddi ve manevi olarak ödüllendirmelidir. Aynı zamanda devlet kendi personelini sürekli eğiterek çağın değişen koşullarına adapte olmasını sağlamalıdır.

Bu ilkeler çerçevesinde partimiz;

- Hizmet gereklerine göre oluşturulacak norm kadrolara atamayı, objektif kıstaslara göre yapacaktır.
- Kamu personeline kariyer ve liyakat esasını temel alacak ve eleman alımlarını bu kıstasa göre yapacaktır.
- Planlama, karar verme, denetleme ve danışma görevini yürüten üst kademe yöneticilerinin “istisnai memur” statüsünde çalıştırılmalarını sağlayacak yasal düzenlemeleri gerçekleştirecektir.
- Kamu personeli arasında işçi ve memur ayrımının sebep olduğu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için gerekli yasal düzenlemeleri yapacaktır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında verimlilik analizleri yapılarak gereksiz işlemleri sona erdirecek, işlevsiz kuruluş ve birimleri kaldırarak, yatay örgütlenme modelini gerçekleştirecektir.
- Kamu personelinin ücreti, yaptığı göreve ve başarılarına göre belirlenecektir. Aynı veya benzer işler için aynı ücret ödenecek, eşit işe eşit ücret ilkesi gerçekleştirilecek, benzer kurumlar arasındaki kurumsal ücret ayrıcalıkları kaldırılacak, kamu personeline verimlilik ilkesine uygun yeterli ücret ödenecektir. Kamu personeli ile ilgili mevzuatta yukarıda belirtilen hedefler doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Sendikalar ve siyasi haklar konusundaki engellerin ortadan kaldırılmasını ve siyasetçilerin kamu görevlileri üzerindeki gereksiz müdahalelerini ortadan kaldıracaktır.

4.5. GÜVENLİK

Güvenlik, devletin en asli ve vazgeçilmez işlevidir. Türkiye'nin coğrafi konumu güvenlik konularını ülkemiz için daha da önemli hale getirmektedir.

Dış ve iç güvenlik donanımları konusunda dışa bağımlılığın asgariye indirilmesi milli çıkarlarımızın gereğidir. Bu nedenle ulusal savunma sanayiinin geliştirilmesi uzun vadeli bir perspektifle ele alınacak temel bir konudur. Günümüzde devletlerin güvenlik politikaları akılcı, dinamik, asgari maliyetle azami faydayı elde eden bir anlayışla oluşturulmakta, ülkenin ekonomik gerçekleri göz önünde tutulmaktadır.

Türkiye'nin uzun vadeli güvenliği, ülkemizin bir bütün olarak ekonomik kalkınmasını gerçekleştirmekten geçer. Partimiz ülke kaynaklarının değerlendirilmesinde bu gerçeği dikkate alacaktır.

Çağdaş dünyada her güvenlik ihtiyacı, demokratik sistem ile uyum içinde karşılanmaktadır.

Partimizin güvenlik politikaları, bu iki temel yaklaşım biçiminden hareketle hayata geçirilecektir.

- Gerek dış gerekse iç güvenlik meselelerinin ele alınmasında güvenlik kurumları ile siyasi karar alma mekanizmaları arasında sürekli diyalog ve uyum sağlanacaktır.
- Güvenlik ve savunma alanlarında silahlı kuvvetler ile siyasi iktidar arasında görüş alış verişini sağlayan Milli Güvenlik Kurulu, demokratik ülkelerdeki örnekleri dikkate alınarak Avrupa Birliği standartlarına göre yeniden yapılandırılacaktır.

4.6. YOLSUZLUKLARLA MÜCADELE

Ülkemiz son yıllarda siyasi iktidarın kötüye kullanılmasından kaynaklanan bir yolsuzluklar kışkırtıcısına girmiştir. Her geçen yıl kamu yönetimindeki yolsuzlukların hacmi daha da artmaktadır. Kamu gücünün kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan yolsuzluklar başta olmak üzere, her türlü yolsuzlukla mücadele partimizin öncelikli politikaları arasında olacaktır.

Partimiz bu amaçla aşağıdaki politikaları izleyecektir:

* Yolsuzluklarla mücadele için kapsamlı bir program hazırlanıp derhal uygulamaya konulacaktır. Kamu yönetiminde şeffaflık ve ihale

mevzuatının yeniden düzenlenmesi bu program çerçevesinde ele alınacaktır.

- Yolsuzlukların önlenmesi, tespiti ve soruşturulmasında görev alacak tüm kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir birim kurulacak, bu birim yolsuzluklara karşı oluşturulacak politikaların ve alınacak önlemlerin koordinasyonunu sağlayacak, yolsuzluklarla mücadele stratejisini sürekli izlemeye alacaktır.
- Yolsuzluklarla mücadele alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin yolsuzluk denetimine katılmaları sağlanacak, sivil toplum örgütlerinin bu alanda yapacakları çalışmalardan doğrudan ve hızlı bir biçimde yararlanılacaktır.
- Yolsuzluk yapılma ihtimali yüksek kamu yönetimi alanlarında çalışacak personelin belirlenmesinde özel kriterler getirilecek, bu personelin denetimi de özel bir usule tabi tutulacaktır.
- Kamu yönetimindeki yolsuzluklarla mücadele için ilgili başsavcılıkların yetkileri artırılacaktır.
- Tüm kurum ve kuruluşlarda yolsuzlukları izlemek üzere özel birimler kurulacaktır. Bu iç denetimin yanında bağımsız dış denetim kurumlarından da yararlanılacaktır. Yolsuzluk bu birimlerce tespit edildiğinde sorun derhal uzman savcılıklara havale edilecektir.
- Maliye Bakanlığı kamu görevlileri tarafından yapılan mal bildirimlerinin doğruluğunu araştırarak bir sistem oluşturacaktır.
- Yürürlükteki anayasanın Parlamento'ya verdiği Sayıştay'a denetim yaptırma yetkisi kanuni düzenlemeye kavuşturulacaktır.
- Türkiye'nin, Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'na (GRECO) iştiraki gerçekleştirilecek, Konsey tarafından hazırlanan ve henüz Türkiye'nin imzalamadığı, Yolsuzluklar Hakkında Ceza Hukuku Sözleşmesi ile Yolsuzluklar Hakkında Medeni Hukuk Sözleşmesi vakit geçirilmeden imzalanıp onaylanacaktır. Yolsuzlukların önlenmesi için uluslararası işbirliğine önem verilecektir.

SOSYAL POLİTİKALAR

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

V. SOSYAL POLİTİKALAR

5.1. SOSYAL POLİTİKA ANLAYIŞIMIZ

Devleti, halka hizmet etme aracı olarak gören partimiz, bir sınıf ve kesimin değil bütün vatandaşlarımızın refah ve mutluluğunu sağlayacak sosyal politikalar yürütecektir.

Bu bağlamda yoksullar, bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programlar oluşturulacak, zor durumdaki vatandaşlara, terkedilmiş ve kimsesiz oldukları duygusu yaşatılmayacaktır. İşsizleri, fakirleri, düşkünleri, hastaları, engellileri gözeten, onların insan onuruna yakışacak şekilde yaşamalarını sağlayacak bir sosyal devlet anlayışının kaçınılmaz olduğu ortadadır.

Partimiz, merkezi devletin yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve özel sektör ile işbirliği yapmasını sağlayarak sosyal devlet hizmetlerinde verimliliği, sürati ve kaynak kapasitesini artıracaktır.

Hiç kimseye bedensel ve zihinsel özürleri nedeniyle ayrımcılık yapılmasına izin verilmeyecektir. Yerel yönetimler ve sivil kuruluşlar ile iş birliği yapılarak kentsel alanlar, işyerleri, okullar başta olmak üzere tüm kamusal alanlarda engellilerin hayatını kolaylaştıracak yapısal önlemler alınacaktır. Engellilere yönelik özel eğitim imkanları artırılacak, iş kurma kredileri sağlanacak, vergi muafiyetleri getirilecektir. Engelli vatandaşlar ile temsil edildikleri sivil toplum örgütleri merkezi yönetimle ortak kurul ve komisyonlar oluşturacaklardır. Engelliler için gerekli araç ve gereçlerin imalat ve ithalatına kolaylık getiren düzenlemeler yapılacaktır.

Sokak çocukları, dilenciler ve evsizleri rehabilite eden, sayılarının artmasını engelleyen projeler teşvik edilecektir.

Gelecek kuşaklar tarafından da yararlanılacak doğal kaynakların ve çevrenin korunması, tekelleşmenin önlenmesi, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi, yoksulların korunması, piyasalar tarafından sağlanmayan mal ve hizmetlerin üretilmesi ve kamusal alandaki tüm

düzenlemelerin hakkaniyet ilkesine uygun yapılması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları yükümlülükler üstlenecektir.

Kamunun sosyal harcamalarında mali disiplin sağlanacak, bu harcamaların enflasyonist ve popülist uygulamalar sonucu ekonominin işlemlerini aksatıcı, güven sarsıcı ve istikrarı bozucu etkiler doğurması engellenecektir.

Sosyal güvenlik, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin ortak yönetimini sağlamak amacı ile bu hizmetlerin tek bir bakanlıkta toplanması sağlanacaktır. Bu kurumlarda norm ve standart birliğinin sağlanması, temel istatistiki verilerin oluşturulması, aktüeryal dengenin ve varlıklarının en verimli şekilde değerlendirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

5.2. EĞİTİM

Partimize göre eğitim her alandaki kalkınmanın en önemli unsurudur. Beşeri sermayeyi etkin kullanmayan toplumlar, rekabet şanslarını kaybetmeye mahkumdur. Bu nedenle partimiz, kamu kaynaklarının tahsisinde birinci önceliğin eğitime yapılacak yatırımlara verilmesi gerektiğine inanır. Eğitim alanında oluşacak zaafalar, hiçbir alandaki üstünlükle giderilemez. Buna karşılık eğitim alanında yakalanacak üstün seviyeler, diğer tüm alanların toplam kalitesini yükseltir. Eğitime bu bilinçle yaklaşan Partimiz, bu alanda giderek artan zaafaları gidermeyi öncelikli hedeflerinden saymaktadır.

Türkiye eğitim alanında ciddi bir karmaşa yaşamaktadır. Eğitim kalitesi, olması gerekenin çok altındadır. Eğitimde fırsat eşitliği her geçen gün yok olmaktadır. Eğitim sistemi ideolojik kavgaların arenası haline getirilmiştir. Eğitim, araştırma ve istihdam planları olmaksızın yapılmaktadır. Yüksek öğretim kurumları dahil, eğitim-öğretim kurumlarımızın çoğu gerçekçi bir anlayıştan uzak, dip lomalı işsizler yetiştirmektedir.

Bu nedenlerle partimiz, eğitim alanında köklü bir reform hareketine girişecektir.

- Ülkemizde oldukça yetersiz düzeyde olan okul öncesi eğitim kamu ve özel sektör eliyle ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.
- Temel eğitim müfredatı çağın gereklerine, ihtiyaçlarımıza ve öğrencilerin kazanacakları donanıma göre yeniden oluşturulacaktır. Temel eğitim hizmetlerinin verilmesi pilot uygulamalarla merkezi idarenin taşra birimlerine ve yerel yönetimlere aktarılacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı ise denetleyici, düzenleyici ve standart oluşturucu bir konuma getirilecektir. Yoksul bölgelerde eğitim devlet tarafından oluşturulacak özel programlarla desteklenecektir.
- Zorunlu eğitim kademeli, tercih ve yönlendirmeye imkan sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecek, halen sekiz yıl olan zorunlu eğitim, alt yapı çalışmaları hızlandırılarak makul bir süre içerisinde on bir yıla çıkarılacaktır.
- Halen yürürlükteki uygulama, hakkaniyete aykırı ve öğrencilerin motivasyonunu azaltan sonuçlar üretmektedir. Bu uygulamanın çarpıklıkları öncelikle ele alınacak üniversiteye giriş sınavlarında tüm lise ve dengi okul mezunlarına fırsat eşitliği sağlanacaktır.
- Temel eğitim kamu tarafından parasız olarak sunulacaktır. Kamu okullarının eğitim kalitesi artırılacak, teknolojik olanakları geliştirilecektir. Katılımcı, özgür düşünme ve analiz alışkanlığını geliştiren, bağımsız karar verme ve üretme yeteneğini teşvik eden, çoğulcu değerleri sunan, vatandaş olma bilincini yükselten, çağdaş gelişme ve teknolojileri öğreten bir eğitim anlayışına geçilecektir. Bu dönüşümde demokratik ve gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden de istifade edilecek, öğretmen yetiştiren okullar bu anlayışa göre yeniden yapılandırılacak ve mevcut öğretmenler yeni sisteme göre hizmet içi eğitime tabi tutulacaktır.
- Temel eğitimin beşinci sınıfından itibaren “seçmeli dersler” konularak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre genel ve mesleki eğitime yönelmeleri sağlanacaktır.
- Özel sektörün eğitim yatırımlarında bulunmasını sağlamak amacıyla özendirici düzenlemeler yapılarak özel öğretim kurumları

yaygınlaştırılacak ve mevcut okulların % 100 kapasite ile çalışmalarını temin eden düzenlemeler yapılacaktır. Başarı kıstası esas alınarak maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının da özel okullarda okuyabilmelerini sağlamak amacıyla devlet tarafından hizmet satın alınması yoluna gidilecektir. Talep oluşturularak özel sektörün eğitim yatırımlarına kaynak ayırması temin edilecektir.

- Mesleki okullara özel bir önem verilecek, üniversite öncesi eğitim, diploma vermenin ötesinde meslek kazandırmaya yönelik bir niteliğe kavuşturulacaktır. Sanayi ve ticaret odaları ve işadamlarının kurmuş olduğu sivil toplum örgütleri ile birlikte iş dünyasının ihtiyaç alanları belirlenerek dinamik ve günün ihtiyaçlarına uyan mesleki eğitim programları geliştirilecektir. Uzun süreli okul programlarına devam edemeyecek durumda bulunanlar için kısa süreli meslek kazandırma eğitimi veren kuruluşlar oluşturulacaktır. Kalkınmada öncelikli bölgelere, meslek eğitimi alanında özel destek programları verilecektir.
- Öğrenciler yetenekleri ve birikimlerine göre eğitim hizmetlerinden faydalanacaklardır. Bu bağlamda maddi durumu elvermeyen öğrencilerin de kaliteli bir eğitim alması sağlanacaktır.
- Kamu üniversitelerinde okuyan öğrenciler için okul masraflarını karşılayıp yaşamlarını belli bir standartta sürdürebilecekleri bir kredi sistemine geçilecek, yoksul öğrencilere yapılacak yardımların ilke ve esasları belirlenecektir.
- Ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere kurulan meslek yüksek okulları bir program dahilinde yeni bir düzenlemeye tabi tutulacak, bu kurumların nitelikli ara eleman yetiştirmeleri sağlanacaktır.
- Üniversitelere yerel yönetimler, odalar ve işadamları ile şirket kurabilmeleri ve ortak projeler yapmaları fırsatı yaratılacak, yerel yönetimler ve özel sektörün üniversitelerle ilişkilerinin geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- Merkezi yönetim, devletin ihtiyacı olan alanlarda üniversitelerde araştırma ve teknoloji geliştirme programlarını destekleyecek,

üniversitelere bu konularda fon sağlayacaktır. Böylece üniversitelerimizin sanayi ile işbirliği içerisinde olmaları, pratik faydayı gözeten kurumlar haline gelmeleri sağlanacak, toplumdan ve hayattan kopuk bir görüntü arz etmelerinin önüne geçilecektir.

- Türkiye’de yüksek öğretim, nicelik açısından büyük bir ilerleme kaydetmiş, ancak nitelik bakımından aynı başarı gösterilememiştir. Yüksek öğretimde köklü bir reforma ihtiyaç vardır. YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan, standart belirleyici bir yapıya kavuşturulacak, üniversiteler idari ve akademik özerkliğe sahip, öğretim elemanları ve öğrenciler üzerinde baskı, dayatma ve antidemokratik uygulamaların bulunmadığı, bilimsel bilginin üretildiği, araştırma ve öğretim faaliyetlerinin esas olduğu kurumlar haline getirilecektir.
- Eğitim yapıları mimari özellikleri fiziksel ve eğitsel donanımları yönünden geliştirilecektir. Okullarda sınıf esaslı yerine ders esasını temel alan fiziki yapılanma benimsenecek; okul yapımında tek tip bayındırlık modeli terk edilerek esnek bir yapılanmaya gidilecektir.
- Okul Aile Birlikleri’nin ve rehberlik sisteminin, sosyal bilimcilerin hazırlayacağı projelerle desteklenmesi ve güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- Dünyada bireyler, toplumlar ve milletlerarası diyalogda yabancı dil bilmenin önemi büyüktür. Bu nedenle yabancı dil eğitimi modern imkan ve araçlarla kolaylaştırılarak nitelikli hale getirilecektir. Partimiz yabancı dil öğretimini teşvik ederken, Türkçe’nin bilim dili olarak kullanımını özendirilecektir.
- Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve çocuklarının ortamlarına uygun eğitim görmeleri sağlanacaktır.
- Laiklik ilkesinin gereği olarak vatandaşlarımızın dinlerini öğrenmeleri için her türlü kolaylık sağlanacaktır. İlk ve orta öğretimde din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin dışında, velilerin rızasına bağlı olarak seçmeli din dersleri’nin verilmesi temin edilecektir.

- Gelişen teknolojiler bireylere internet ortamında öğretim yapma olanakları sunmaktadır. Üniversitelerin bu tip uygulamaları teşvik edilecek, öğrencilerin internet ortamında yapılan öğretimden yararlanmalarını sağlayıcı düzenlemeler yapılacaktır.
- Vakıf üniversiteleri desteklenecek, bu üniversitelere bütçeden yapılan maddi desteğin esasları yeniden belirlenecektir.
- Engelli öğrencilerin eğitimine özel bir önem verilecek, bu amaçla faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sosyal yardım kuruluşlarının faaliyetleri özellikle desteklenecektir.

5.3. KÜLTÜR ve SANAT

Türkiye, her geçen gün maddi kaygıların ön planda olduğu, ruh ve mânâ dünyamızı zenginleştiren, süsleyen unsurların kenara itildiği bir ülke haline gelmektedir. İnsanımız renksiz, şiirsiz, içeriksiz ve estetik kaygıların önemsenmediği bir dünyada yaşamaya itilmektedir. Bu nedenle kültürün ve kültür politikalarının önemi her geçen gün daha da artmaktadır.

Her kültürel form kendi çağının anlayışını, zevkini ve estetiğini yansıtır. Kültürler, kendilerini iç dinamikleri ve kültürel alışverişlerle zenginleştirerek yenilerler. Bu anlamda geleneği olmayan ve kendi kimliğini özgün bir biçimde sunamayan kültürlerin yabancı kültürlerle rekabet etmesi zordur. Ülkemizin kültür ve sanat alanlarında göstereceği etkinlik, uluslararası camiada saygınlığımızı artıracaktır.

Ülkemiz, binlerce yıllık tarihin sonucu olan zengin bir kültürel birikim ve dokuya sahiptir.

Partimiz;

- Milli değerlerin korunup geliştirilmesi konusunda azami bir gayret içerisinde olacaktır. Yeryüzünde saf bir dil, musiki, mimari vb. bulunmadığı gerçeğinden hareketle kültürel etkileşimi bir zenginlik olarak kabul ediyoruz.
- Partimiz, milli kültürümüzdeki esas yapıyı, üslûbu koruyarak evrensel değerlerle milli kültür arasındaki etkileşimi en üst noktaya

çıkarmayı amaçlamakta, gerçek bir çağdaş kültür atmosferi oluşturmanın bu yoldan geçtiğine inanmaktadır. Bu iki alanı, çatışma konusundan çıkarıp, her iki unsurun zenginliklerinden birlikte yararlanmak, kültür politikamızın temelidir.

- Partimiz, kültürün taşıyıcı unsurları olan dil, edebiyat, folklor, musiki, plastik sanatlar, etnografya, sinema, temsil sanatları vb. alanlardaki mevcut yapıyı, yaklaşım ve anlayışı eksik ve sağlıksız bulmaktadır. Bütün bu alanlarda konuların uzmanları ve sivil toplum örgütlerinin de görüşlerinden yararlanılarak yeni ve doyurucu politikalar geliştirilecektir.
- Plastik sanatlar ve Türk-İslam sanatlarının gelişimine özel bir önem verilecektir. Tüm sanat çalışmalarının gerçekleştirilmesinde yerel yönetimler ağırlıklı olarak öne çıkarılacak, konuyla ilgili tüm yasal düzenlemeler hızla yapılacaktır.
- Kültürel yozlaşma, müstehcenlik ve şiddet unsurlarının ön plana çıkarılması, kitabın hayatımızdan her gün biraz daha uzaklaşması, Partimizin öncelikle mücadele edeceği konular olacaktır.
- Ülkemizin kültür ve sanat zenginliğini tanıtan ve gelişmesine katkıda bulunan tüm projeler desteklenecektir. Yurt içi ve yurt dışında çok amaçlı kültür merkezleri ve kültür evlerinin yaygınlaştırılması desteklenecektir.

5.4. SAĞLIK

Partimiz, sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesini sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez unsurları arasında görür. Sosyal güvenlik şemsiyesi tüm halkı kapsayacak şekilde düzenlenecektir. Devlet herkesin temel sağlık hizmetlerini, gerekirse özel sektörle işbirliği yaparak yerine getirmek zorundadır. Etkin ve kaliteli bir sağlık sistemi, nitelikli bir toplum için vazgeçilmezdir.

Bu amaçlara yönelik olarak;

- Koruyucu hekimliğin yaygınlaşması teşvik edilecek, halk ve çevre sağlığı ile ilgili gerekli tedbirler alınacaktır. Trafik kazaları, iş

kazaları, ihmaller nedeni ile meydana gelen engelliliği engellenmesi için eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.

- Koruyucu ve tedavi edici hizmetler başta olmak üzere, sağlık hizmetleri alanı, gönüllü kuruluşlara ve özel sektöre açıktır.
- Anne ve çocuk ölümlerinin yüksek olduğu ülkemizde, anne ve çocuk sağlığı özel bir önem arz etmektedir.
- Aile planlamasının gerçekleştirilmesi için bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarına önem verilecektir.
- Aile hekimliği sistemi uygulamaya konulacaktır. Aile hekiminin muayenehanesi, fizik koşulları ve uygulama standartları Sağlık Bakanlığınca belirlenecektir. Bu muayenehanelerin kurulması için devlet ucuz krediler verecektir. Böylece birinci basamak sağlık hizmetleri güvenli ve kaliteli olarak halka sunulacaktır. Sevk zinciri sağlıklı hale getirilecek, ihtisas hastanelerindeki anlamsız yığılmalar önlenecektir.
- Sağlık sektörü Sağlık Bakanlığı tarafından tek merkezden koordine edilecektir. Bakanlık sadece organizasyon, koordinasyon, yol gösterici, denetleyici, takip edici, politika üretici bir rol üstlenecektir. Böylece sağlık hizmetlerinin tek merkezden yönlendirilmesi sağlanacak, çok başlılık ve düzensizlik önlenecektir. Ülke adına kısa, orta ve uzun dönem sağlık politikaları daha gerçekçi olarak belirlenecek, yönetim ve uygulamalar daha ekonomik olacaktır.
- Sağlık Bakanlığınca yeni sağlık sisteminin uygulamaya konulmasıyla tüm yerel yönetimler de buna entegre olacak ve süratle kendi ihtiyaçlarını belirleyerek planlamalar yapacaklardır. Yerel yönetimler kendi sınır ve sorumluluklarında bulunan alanların sağlık profillerini de dikkate alarak kısa, orta ve uzun vadeli yatırım programlarını belirleyecektir. Bu çalışmaların koordinasyonu Sağlık Bakanlığınca yerine getirilecektir.
- Metropollerde acil servis üniteleri kurulacaktır. Bugün sağlık alanında metropollerde yaşanan en önemli problemlerden biri

de acil servis ihtiyacının tam olarak karşılanamamasıdır. Acil servis birimlerinin yetersizliği nedeniyle vatandaşların hastane kapılarından çevirilmesi önlenecektir.

- Uygulamada kolaylık arz etmesi ve verdikleri hizmetin daha ekonomik olması nedeniyle ihtisas hastaneleri kurulacaktır. Böylece daha ucuz ve daha spesifik sağlık hizmeti verilecek ve uzman hekimler yetişecektir.
- Ülkemizde kitle yaralanmaları, doğal afetler ve bunların zararları modern dünyada yaşanan oranlardan çok daha fazla olduğundan ilgili kuruluşlar ve eğitim kurumlarında gerekli düzenlemeler yapacaktır.
- Sağlıkta eğitim kalitesinin artırılması için gerekli tedbirler alınacak ve eğitimin planlanması dünya standartlarına göre yapılacaktır. Hemşirelik okulu, hemşirelik yüksek okulu ve sağlık teknisyenliği okulları vakıflar ve özel sektör tarafından açılabilir. Devlet bu eğitim hizmetini veren kuruluşları teşvik edecek ve destekleyecektir.
- Sağlık çalışanlarının hakları yeniden düzenlenecek, uluslararası standartlara uygun hale getirilecek ve bu sektördeki ücret politikası yeniden ele alınacaktır.
- Hasta haklarını koruyan hukuki düzenlemeler yapılacak, Hasta Hakları Tüzüğü dünya standartlarına göre yeniden ele alınacaktır. Vatandaşlar, sağlık birimlerinin kontrolünde görev üstlenecektir.
- Sağlık hizmetlerinde rekabetin kuralları belirlenecek ve bunlarla ilgili yasal düzenlemeler yapılacaktır. Kalite rekabeti teşvik edilecek, sağlık sektöründe ISO kalite standardı çalışmalarına tüm yurt genelinde başlanacaktır.
- Sağlık sektöründe, bilgi işlem merkezli tek kontrol sistemine geçiş sağlanacaktır. Bu sayede sağlıkta maliyetler düşecek, verimlilik ve kalite artacaktır. Her vatandaşa verilecek bir sağlık numarası ile sağlık sorunları hızlı ve güvenilir şekilde tüm birimlerden takip ve koordine edilebilecek ve ayrıca her vatandaşın bağlı bulunduğu

sağlık merkezinde bir dosyası bulunacak, nerede tedavi olursa olsun bütün bilgiler bu dosyada toplanacaktır.

- Küçük yerleşim birimlerinde doktoru, sağlık personeli ve tıbbi donanımı bulunmayan birçok hastane binası inşa edilmiştir. Popülist politikalarla her geçen gün yenileri talep edilen bu yatırımlar yerine, merkezlerde daha iyi donatılmış hastaneler yapmak, bunları merkezi tıp birimleri haline getirmek, hem akılcı hem ekonomiktir. Söz konusu merkezler ile küçük yerleşim birimleri arasında hasta taşıyacak helikopter dahil, ciddi bir ambulans filosu oluşturmak Partimizin hedefleri arasındadır.
- Tıbbi alandaki bilimsel araştırmalar için özel destek fonları oluşturulacaktır.
- Medyadaki sağlık haberleri kontrol edilecek ve sağlık ile ilgili yayınlar desteklenecektir.
- Yurt dışında çalışan sağlık personelinin Türkiye'ye dönerek hizmet etmelerini sağlamak amacıyla cezbedici tedbirler alınacak, her alanda olduğu gibi bu alanda da beyin göçünün tersine işleminin imkanları araştırılacaktır.
- Tabip Odaları ve Diş Hekimleri Odaları güçlendirilecek, sağlık alanında hizmet verecek yeni sivil örgütlerin kurulması desteklenecektir.
- İlaç ve tıbbi ekipman sanayii desteklenecek, sağlık yatırımlarına yapılan teşvikler yeniden düzenlenecektir.
- Adli Tıp Kurumunun özerk ve bilimsel çalışması sağlanacaktır. Bu alanda tüm teknolojik yenilikler yurdumuza getirilecektir.
- Hastanelerimizin ülke genelinde tam kapasite ile çalıştırılması sağlanacaktır.
- Tüm vatandaşlarımızı kapsayacak etkin bir genel sağlık sigortası sistemine geçilecektir.

5.5. SOSYAL GÜVENLİK

Partimiz sosyal güvenliği anayasal bir hak sayar ve her bireyin bu haktan yararlanmasını sağlamayı devletin bir görevi olarak kabul eder. Bu nedenle anayasanın belirlediği kapsamda, sosyal devlet anlayışına yaraşır bir sosyal güvenlik politikası oluşturulacak ve her bireye sosyal güvenlik numarası verilecektir.

Sosyal güvenlik kapsamında sunulan hizmetlerin insan haysiyetine uygun bir şekilde sunulması sağlanacak, prim ödeyenlerin ve hizmet alanların bu hizmetlerin denetlenmesinde söz sahibi olmalarına da imkan tanınacaktır.

Partimiz sosyal politika uygulamalarının en önemli ve en etkili aracının sosyal güvenlik sistemi olduğu gerçeğinden hareketle sosyal güvenliği sosyal sigorta, sosyal hizmet ve sosyal yardım üçlü zinciri içinde önemle ele alacak, norm ve standart olarak ciddi ve bilimsel bir değerlendirmeye tabi tutacaktır.

Önemli bir bütçe büyüklüğüne ulaşmış olan sosyal güvenlik hizmetleri, çeşitli bakanlıkların bünyelerinde faaliyet göstermekte ve dağınık bir görünüm arz etmektedir. Sosyal güvenlik birimleri sosyal sigortalar, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar rejimleri ve alt sektörleri olarak tek bir bakanlığın çatısı altında toplanacak ve konsolide bir sosyal güvenlik bütçesi oluşturulacaktır. Bu bütçenin norm ve standart olarak rasyonel bir baza ve esasa oturtulması için gerekli düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

Özellikle primli rejimler olan ve çok geniş bir kitleyi ilgilendiren Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve Bağ-Kur'un aktüeryal yapısının ve mali durumunun iyileştirilmesi için tedbirler alınacak, norm ve standart birliği sağlanacaktır.

Özellikle SSK'nın mali durumunun güçlendirilmesi için çok önemli olan sigortasız işçi çalıştırılmasının önüne mutlaka geçilecektir. Böylece, çok sayıda sigortasız çalışanın sigorta kapsamına alınmasıyla birlikte eş ve çocuklarının da güvenceye kavuşması sağlanacaktır.

Özel sağlık ve hayat sigorta şirketleri yaygınlaştırılacak ve teşvik edilecektir.

Çocuklar, gençler ve yaşlılarla ilgili sosyal hizmet programlarının kalitesinin artırılmasına ve genişletilmesine önem verilecektir.

Engellilerin mesleki ve tıbbi rehabilitasyonu genişletilecektir. Bu konuda devletimiz himaye edici değil, hizmet ve imkan sunan bir anlayışta olacaktır.

Ömür boyu bakım ve tedaviye muhtaç engellilerin bakım ve tedavilerinde kolaylıklar, öncelikler ve seçenekler oluşturulacaktır.

Sanayileşme ve şehirleşmenin artması ile ailelerin çekirdek aileye dönüşmesi ve gittikçe daha çok insanın çalışma hayatına katılması, özellikle çocuklarla yaşlıların bakımında problemler oluşturmaktadır. Bunun giderilmesi için kreşler, huzurevleri hastanelerinin genişletilmesine önem verilecektir.

Belli bir yaşa gelmiş bakıma muhtaç yaşlıların aile içinde bakılması teşvik edilecektir.

Yaşlılara ve muhtaçlara yapılan sosyal yardımlar günün şartlarına göre yniden gözden geçirilecektir. Bu yardımların gerçek muhtaçlara verilmesine dönük düzenlemeler güçlendirilecek ve ödeme miktarı artırılabacaktır.

Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın sorunları ile yakından ilgilenilecek, çalışma şartları ve sosyal güvenliklerinin iyileştirilmesi için çalıştıkları ülkelerle yapılmış olan sosyal güvenlik anlaşmaları yeniden gözden geçirilecektir.

5.6. ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma barışının sağlanması, çalışma hayatının sağlıklı ve dengeli bir biçimde sürdürülebilmesi için işçi, işveren ve hükümetten oluşan üçlü bir yapı içinde sosyal diyalogun en ileri seviyelere taşınması ve sorunların uzlaşma ortamında çözülmesi en önemli hedeflerimizdendir.

Çalışma hayatının güçlendirilmesi ve istikrara kavuşturulması için, çalışma hayatıyla ilgili mevzuat, çağdaş standartlara uygun ve demokratik katılımı sağlayacak şekilde yeniden gözden geçirilecek, taraflar arasında sağlıklı ilişkilerin gelişmesini hazırlayacak tedbirler alınacaktır.

ILO sözleşme ve ilkeleri çerçevesinde hükümet, işçi ve işverenler arasındaki uzlaşma ile endüstriyel ortamdaki ilişkilerin her açıdan güçlendirilmesi için gayret sarf edilecektir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yapısı genişletilerek ve güçlendirilerek daha fonksiyonel hale getirilecektir.

İş gücü maliyetini azaltıcı ve istihdamı teşvik edici yasal düzenlemeler hızla tamamlanacaktır.

Kayıt dışı işçi çalıştırmaya yol açan mevcut sosyal sigorta prim oranları makul bir seviyeye çekilecektir.

Asgari ücret seviyesi geçim standartlarına göre yeniden gözden geçirilecek ve asgari ücretten alınan vergiler kademeli olarak azaltılacaktır.

Örgütlenme özgürlüğünün önü açılacak, sendikalaşma teşvik edilecek, kamu görevlilerinin grevli ve toplu sözleşmeli sendikal haklar ve özgürlüklere kavuşturulması için gereken mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilecektir.

Çalışma hayatında cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilecek, eşit işe eşit ücret ve liyakat prensibi çalışma hayatında hakim kılınacaktır.

Çocuk emeğinin sömürülmesini önlemek için yasalardaki boşluklar giderilecek; ILO'nun çalışan çocuklarla ilgili standartları yürürlüğe konularak çocuk emeğinin sömürülmesine fırsat verilmeyecektir.

İş güvencesi, işçi ve işverenleri mağdur etmeyecek şekilde hayata geçirilecek ve işsizlik sigortası uygulaması geliştirilecektir.

5.7. KADIN

Kadınlar sadece toplumumuzun yarısını oluşturdukları için değil, her şeyden önce birey ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde birinci derecede etkin oldukları için, yılların ihmali sonucu biriken her türlü sorunlarıyla ilgilenilmesi, partimizin öncelik verdiği bir konudur. Bu nedenle;

- Kadınların kamusal yaşama katılımının özendirilmesi için gerekli tüm önlemler alınacaktır.

- Kadınların partimize üye olmaları ve siyasette faal rol oynamaları özendirilecektir.
- Kadınla ilgili dernek, vakıf ve sivil toplum örgütlerine destek sağlanacak; kadınları ilgilendiren yasal düzenlemeler yapılırken bu örgütlerle işbirliği yapılacaktır.
- Kadına yönelik şiddetin ayrıca cinsel ve ekonomik istismarın önlenmesi, partimizin öncelikli politikaları arasında yer alacaktır.
- Kadın intiharlarının, töre ve namus cinayetlerinin sık görüldüğü yörelerde kadınlara ve ailelerine yönelik önleyici ve eğitici çalışmalar yapılacaktır.
- Yerel yönetimlerin kadınların sorunları ile ilgili çalışmalar yapması teşvik edilecektir. Kırsal kesimde yaşayan kız çocuklarına yönelik olarak yaşadıkları bölgelerin koşullarına uygun eğitim projeleri geliştirilecek, bu konuda çalışan sivil toplum kuruluşları desteklenecektir.
- Kız çocuklarının okullaşma oranını artıracak politikalar uygulanacak, onların eğitiminin önündeki engeller kaldırılacak, özellikle kırsal kesimlerde ailelerinin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ile getirilen ilkelerin uygulanması sağlanacaktır.
- Ev kadınlarının sosyal güvence kazanmasını sağlayacak çalışmalar gerçekleştirilecektir. Ev içi emeğin saygınlığı korunarak kadınlar için yeni istihdam alanları oluşturulacaktır.
- Maddi destekten yoksun durumda olan ya da şiddete maruz bulunan kadınları koruyan programlar oluşturulacaktır.
- Mevzuatımızda kadın aleyhindeki ayrımcı hükümler ayıklanacaktır.
- Kadınların çalışma hayatı, çocuk ve aile sorumlulukları dikkate alınarak sosyal güvenlik ve çalışma koşullarında iyileştirmeler yapılacaktır.

5.8. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER

Aile toplumun temeli ve toplumsal dayanışmanın oluşmasında rol oynayan önemli bir kurumdur. Toplumsal mutluluk, dayanışma, barış, sevgi ve saygının yolu aileden geçer. Yaşanan bütün olumsuzluklara ve ekonomik sıkıntılara rağmen toplum olarak ayakta duruşumuzu büyük çapta sağlam aile yapımıza borçlu olduğumuz açıktır. Aile merkezli politikalara öncelik verecek olan

Partimiz:

- Çalışma hayatının yoğunluğu nedeniyle aile huzurunun ve çocukların ruh sağlığının bozulmaması için aile fertlerini destekleyici düzenlemeler geliştirecektir.
- Korunmaya muhtaç çocukların aile sıcaklığını hissetmesi için “koruyucu aile” ve “aileye dönüş” projelerini teşvik edecektir.
- Genç kuşakların yaşlı ebeveynlerini yanlarında barındırmalarını özendirilecektir.
- Sokak çocuklarının barınma, eğitim, rehabilitasyon ve tedavi imkanlarını artırarak aile ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlayacaktır. Gönüllü kuruluşlar ve yerel yönetimlerle işbirliği yaparak çocukların sokağa düşmesini önleyici politikalar geliştirecektir.
- Çocukların aile ve toplum tarafından istismarını, sokakta çalıştırılmalarını engelleyecektir.
- Aile içi şiddeti önleyici tedbirler alacaktır. Bu şiddetin mağduru olan kadın ve çocuğu koruyacak kanuni düzenlemeler yapacak, koruyucu merkezler açacaktır.
- Yerel ve genel idarelerin engelli vatandaşlarımıza yönelik yükümlülüklerini etkin bir şekilde denetleyecek ve engellilerin toplumla bütünleşmelerine imkan tanıyan ve çalışma hayatına katılmalarını özendirici tedbirleri alacaktır. Ayrıca engellilere yönelik konut projelerini destekleyecek, kimsesiz engellilerin bakımı konusunda mevcut uygulamaları iyileştirilecektir.
- Zararlı alışkanlıkları ve uyuşturucuyu toplumumuzun önündeki en büyük tehlike olarak görmektedir. Bu sebeple uyuşturucu ile

mücadeleyi ilk öğretimle birlikte başlatacaktır. Sivil toplum örgütleri ile birlikte gençlerin bu alışkanlıklara yönelmesini önleyecek, bilinçlendirici sosyal programlar gerçekleştirecektir.

- Sosyal hizmetleri etkinleştirecek, yetişmiş personel ihtiyacının karşılanması için gerekli önlemleri alacaktır.
- Uzun vadeli konut kredileri ile orta sınıf ailelerin ev sahibi olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca yerel yönetimlerle iş birliği yaparak evlenecek gençlere evlilik kredisi sağlanabilmesi için gerekli önlemleri alacaktır.
- Kadın ve aile konusunda hizmet veren kamu kurumları yeniden yapılandırılacaktır.

5.9. GENÇLİK VE SPOR

Gençlik ülkenin sadece zenginliği değil, aynı zamanda dinamizminin ve değişim potansiyelinin de kaynağıdır. Dolayısıyla genç nüfusa sahip olmak Türkiye için çok büyük bir imkandır. Ancak ülkemizde gençler iyi eğitilmemiş, işsiz bırakılmış, enerjileri bastırılmak istenmiş, söz hakkı verilmemiş, güvenilmemiş ve hatta zaman zaman bir tehlike unsuru olarak görülmüştür. Bu nedenle partimiz toplumun gençlere, gençlerin de Türkiye'ye güvenini sağlamayı temel hedefleri arasında görmektedir.

Partimiz özgür düşünceli, kendi başına karar verebilen, sorgulayan, kendi toplumunun ve evrensel anlayışın doğrularından haberdar olan ve hayatın güçlükleri ile baş edebilecek donanımlı ve yetenekli gençler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Bu doğrultuda partimizin gençliğe yönelik izleyeceği politikalar şunlardır:

- Gençlerimizin ülke yönetimine her platformda katılımı sağlanacak, bu amaçla siyaset okulları ve gençlik dernekleri desteklenecektir.
- Eğitimin nitelikli hale kavuşturulmasının yanı sıra, gençlerin sosyal faaliyetlere katılımını sağlayan gençlik merkezleri yaygınlaştırılacaktır. Bu alanda sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılacaktır.

- Kırsal kesimlerde ve varoşlarda yaşayan gençlerimizin gelişimine ve sorunlarının çözümüne özel önem verilecektir.
- Gençlerin ruhsal, bedensel, zihinsel gelişimini olumsuz etkileyen alkol, uyuşturucu, şiddet ve pornografi içeren yayınlar konusunda tedbirler alınacaktır.
- Gençlerin okuma alışkanlıklarını güçlendirmek amacıyla gelişmiş ülkelerin standartlarında semt kütüphaneleri uygulamaya konulacaktır. Bilimsel çalışmalara, sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılmaları desteklenecektir.
- Gençlerin her alandaki uluslararası yarışmalara ve faaliyetlere katılımı teşvik edilecek, başarılı gençlere özel eğitim ve iş imkanları sağlanacaktır.
- Üstün yetenekli gençler ilgili kurumlarca tespit edilecek, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim görmeleri sağlanacaktır.
- Yurt dışında yaşayan gençlerimize yönelik olarak kendi kültürlerine yabancılaşmalarını ve asimile olmalarını engellemek üzere nitelikli personel ile donatılmış gençlik merkezleri oluşturulacaktır.
- Dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen şartları dikkate alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Spor hizmetleri ağırlıklı olarak yerel yönetimlere bırakılacaktır.
- Amatör ve profesyonel spor klüplerine yerel yönetimlerin daha fazla kaynak ayırabilmeleri için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Uluslararası başarılarla imza atan sporculara ve kulüplere yönelik destekler artırılarak devam ettirilecektir. Lisanslı sporcuların sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlanmalarına imkan tanınacaktır.
- Engelli gençlerin sportif ve sosyal etkinliklere katılımlarını sağlayan projeler uygulamaya konulacaktır.
- Sporcu yetiştiren eğitim kurumları, teşvik edilecektir.
- Toplum spor yapmaya özendirilecek kampanyalar devamlılık ilkesi gözetilerek gerçekleştirilecek, gençler öncelikli hedef kitle olacaktır. Sporcu olmak isteyen genç yetenekler, ekonomik ve sosyal yönden desteklenecektir.

- Spor faaliyetleri özellikle medya eliyle birkaç yaygın spor dalı üzerine odaklanmakta ve diğer spor türleriyle toplumun ilgilenmesinin adeta önüne geçilmektedir. Bu kısır döngü, toplumun farklı sporlara ilgisini sağlayacak spor alanlarının halkın hizmetine sunulmasıyla aşılabacaktır.

5.10. KENTLEŞME VE KONUT

Bir ülkedeki yönetimin kalitesini ve toplumun medeniyet dairesindeki konumunu, ne tür kentler ürettiği belirler. Bu nedenle kentleşme ve konut meselesi teknik muhtevasının çok ötesinde anlamlara sahiptir.

Kentleşme ve konut meselesinin çağdaş standartlara kavuşturulmasının önündeki en büyük engel iç göç olgusudur. Ülkemizdeki bir çok sorunun kaynağında bulunan göç olgusuna hazırlıklı bir kent planlaması, sağlıklı çözümler oluşturabilmenin kaçınılmaz ön koşuludur.

- Mahalli idarelerde yapılacak köklü reformlarla şehirlerin altyapı sorunları çözüme kavuşturulacak, şehir planlarına aykırı kentleşmeye izin verilmeyecektir.
- Kurulu şehir bölgesinde imar tadilatı yapıp yoğunluğu artırmak yerine, gecekondü bölgelerinde imar ıslah planları gerçekleştirilecek, mücavir alanlardaki planlamanın sürat kazanması sağlanacaktır.
- Sağlıksız ve çirkin şehirleşmenin önüne geçilecek, şehirler yaşanabilir mekanlar olacaktır. Gecekondü bölgelerinde yaşayanlara yönelik ucuz konutlar üretilecektir.
- Uzun vadeli programlarla şehirlerin yaşanabilir, sağlıklı, çevre güzelliği taşıyan mekanlar olması sağlanacak, geleneğimizden hareketle “bahçe-kent” kavramı yeniden ele alınacaktır.
- Şehrin doğal ve tarihi dokusunu bozan yapılaşmanın önüne geçilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Eski kent dokularının korunmasına yönelik uygulanan SİT politikası yeniden gözden geçirilecektir.
- Şehir sorunlarının çözümünde sivil toplum örgütleri ile işbirliği geliştirilecek, mahalle derneklerinin kurulması teşvik edilecektir.

- Kentsel değerlerin korunması amacıyla, kentli hakları ve kente karşı işlenen suçlar kavramı geliştirilecektir. Tarihi mirasın, kültürel değerlerin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının güvence altına alınması için toplumsal bilinç geliştirilecek, kentle ilgili kararlara halkın katılımı sağlanacak ve kente karşı suç tanımıyla Türk Ceza Kanunu'nda ayrı bir fasıl düzenlenecektir.
- Şehir alanları içinde hastane, üniversite, okul gibi kamusal nitelikli yapıların inşası belli ilke ve kurallara bağlanacaktır.
- Şehir içinde halkın dinlenmesi, spor ve gösteri yapabilmesi ve görüşlerini açıklayabilmesi için meydanların düzenlenmesine özel bir önem verilecektir. Şehir fuar ve festivalleri desteklenecektir.
- Büyük şehirlerin ulaşım sorunlarının çözümü için yeraltı ulaşım projeleri desteklenecek, deniz yolları ve raylı sistem uygulaması yaygınlaştırılacaktır. Kentlerde yaşam kalitesini yükselten uygulamalar öncelikli bölgeler göz önünde bulundurularak yoğunlaştırılacaktır.

5.11. ÇEVRE

Partimiz çevre sorunlarına hem sağlıklı bir ortam sağlanması, hem de ulusal maliyetlerin azaltılması açısından bakmaktadır.

Sanayileşme ve kırsal alanlardan kentlere göç hızla büyüyen çevre sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Bugün çevre maliyetleri, sanayileşen her ülkede ulusal refahı derinden etkilemektedir. Partimiz bir yandan sürdürülebilir bir kalkınmayı hedeflerken öte yandan bu kalkınmanın çevreye maliyetinin asgari düzeyde tutulmasına özen gösterecektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki politikalar izlenecektir:

- Türkiye ne kendi ürettiği, ne de başka ülkelere ithal edilen çevreye zararlı atıkların mezarlığı olmayacaktır. Çevreyi kirleten hiçbir kalkınma ya da üretim modeline müsamaha gösterilmeyecektir.
- Bilhassa eko-sistemler üzerinde toksik ve kalıcı etkileri bulunan endüstri atıklarının kontrol altına alınması ve arıtımının sağlanması suretiyle kirlenme oranı asgariye indirilecektir.

- Çevre sorunları çoğunlukla yerel düzeyde ortaya çıktığından, çevre politikalarının oluşturulması ve hayata geçirilmesinde de yerel yönetimlerin önemi büyüktür. Bu nedenle partimiz, çevre ile ilgili planlarını merkezden değil, yerinden yönetimler aracılığıyla gerçekleştirmeyi ve politikalarını katılımcı demokrasi anlayışı ile bütünleştirerek uygulamayı esas alacaktır. Bunu temin için yerel yönetim ağırlıklı bir çevre yönetim sistemi geliştirilecektir.
- Çevre konusunda vatandaşlardan gelen her türlü şikayet dikkatle incelenecektir. Çevre konularında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile işbirliğine gidilecek, çevre sorunlarının çözümünde vatandaşların inisiyatif alması teşvik edilecektir.
- Çevre ile ilgili uluslararası örgütlerin talepleri ve çalışmaları dikkate alınacaktır.
- Partimiz çevrenin bilgi, sevgi ve sorumluluk duygusu ile korunması gereğine inanır. Çevre yaşanmaz hale geldikten sonra çevre bilincinden söz etmenin çok anlamlı olmadığı açıktır. Bunun için küçük yaşlardan itibaren vatandaşlara çevre bilinci kazandıracak bir eğitim programının yaygınlaştırılması öncelikli görevlerimizdendir.
- Tarım alanlarında kimyasal gübre, ilaçlama ve hormon kullanımında standartlar geliştirilecek, bu standartlara dayalı kontrol mekanizması oluşturulacaktır. Küçük ve büyük baş hayvan yetiştiriciliğinde hormon kullanımı önlenecektir.
- Çevre sorunlarının çözümünde geleneksel çevre anlayışımız ve kültürümüzden yararlanılacaktır.

5.12. BİLİM VE TEKNOLOJİ

Bilim ve teknolojinin ekonomik kalkınma ve toplumsal refah açısından stratejik önemi olduğuna ve ülkemizin bilim ve teknoloji politikalarının Türkiye'deki ve yurt dışındaki bilim adamlarımızın geniş katılımıyla oluşturulması gerektiğine inanıyoruz. Doğru seçilecek bilim ve teknoloji politikalarının uygulanması sonucunda ülkemizin kapasitesinin artacağına şüphe yoktur.

Bilim ve teknoloji politikalarının ana unsuru bilim ve teknolojiyi, ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürecek mekanizmalar olmalıdır.

Partimizin bilim ve teknoloji alanında izleyeceği başlıca politikalar şunlardır:

- Bilim ve teknoloji atılım projesi; katma değeri yüksek yeni ürün, hizmet ve sistemleri Türk ekonomisine ve sanayisine kazandıracak biçimde hayata geçirilecektir.
- Temel ve uygulamalı bilimler dengeli bir biçimde ele alınıp projeler bazında desteklenecektir.
- Ulusal İnovasyon Sistemi kurma çalışmaları hemen başlatılacaktır.
- Türkiye'nin bilim ve teknoloji kapasitesini artıracak, yeni buluşları üretime kazandıracak her türlü çalışma desteklenecek ve gereken düzenlemeler yapılacaktır.
- Başta özel sektör ve üniversitelerimiz olmak üzere Türkiye'de araştırma ve geliştirme faaliyetlerine katkı sağlayacak tüm araştırma kuruluşları bilgi üretme kriterine göre desteklenecektir.
- Devlet bütçesinden AR-GE'ye ayrılan pay yıllar içerisinde oransal olarak Avrupa Birliği ortalamalarının üzerine çıkarılacaktır.
- Uluslararası ortak araştırma projelerinde Türk bilim adamlarının yer alabilmesi için gereken destek verilecektir.
- Başta sanayi kuruluşları olmak üzere ve tüm ülkeyi uluslararası sisteme entegre edecek tüm ülkenin bilgiye hızlı erişimini sağlayacak ulusal enformasyon ağının altyapısı hayata geçirilecektir.
- Üniversite-sanayi işbirliği mutlaka gerçekleştirilecektir.
- Üniversitelerin, araştırma kurumlarının bilgi birikimini ve özel sektörün girişimciliğini buluşturan "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Teknoparklar"ın sayı ve etkinlikleri artırılabilecektir.
- Teknolojik buluşların üretime dönüşmesini kolaylaştıracak Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıkları teşvik edilecektir.
- Enformatik, biyoloji ve gen mühendisliği, ileri malzeme teknolojileri, enerji teknolojileri, gıda teknolojileri, esnek üretim sistemleri ve sağlık teknolojilerine özel önem verilecektir.

- Beyin göçünün önlenmesine çalışılacak, tam tersine yerli ve yabancı bilim adamlarının dönemsel ve kalıcı olarak Türkiye'ye gelmeleri teşvik edilecektir.
- Türkiye'nin tarihsel ve kültürel birikimini gün ışığına çıkartacak, sosyolojik gerçeklerini araştırarak, sosyal ve siyasal derinliğini artıracak, Türkiye'ye özgü sosyal, kültürel ve ekonomik politikaları araştırarak çalışmalar da en azından bilim ve teknoloji araştırmaları kadar desteklenecektir.

5.13. YAZILI VE GÖRSEL BASIN

Özgür, bağımsız, çok sesli bir yazılı ve görsel basın, demokratik rejimin önemli güvencelerinden biridir. Doğru bilgi ve haber alma hürriyetinin korunması esastır. Böyle bir ortamın tesisi için her türlü önlem alınacak; medya-siyaset ve ticaret ilişkilerinin toplumun doğru haber alma özgürlüğünü kısıtlaması, medya aracılığıyla vatandaşın istismar edilmesi önlenecektir. Yazılı ve görsel basın sektöründe tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi için ilgili mevzuat yeniden düzenlenecektir.

Medyanın toplumun ihtiyaçlarını ön planda tutan yayınlar yapması özendirilecektir.

Kültürel değerlerin, tüketicilerin, ailenin, çocukların ve gençlerin korunması, genel ahlak kurallarına riayet edilmesi, kişilerin ve sosyal grupların haklarını ihlal edici yayınlardan kaçınılması esastır. Meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılarak medyanın toplumsal sorumlulukları ile ilgili yeni kriterler geliştirilecektir.

Özel hayatın ve özel haberleşmenin güvenliği ile ilgili her türlü teknik ve yasal önlemler alınacaktır.

Medyada etkili denetim yöntemlerinden biri öz denetimdir. Bununla beraber, tarafsız basın meslek kuruluşlarının ve gönüllü teşekküllerin denetimiyle art niyetli yayınların doğal bir toplumsal muhalefet sayesinde kontrol edilmesi özendirilecektir.

Medya çalışanlarının iş güvencesi ve sosyal güvenlik sorunları dolaylı olarak haber alma özgürlüğünü etkilemektedir. Bu nedenle medya

çalışanlarının uluslararası standartlarda bir çalışma ortamına ve iş güvencesine kavuşturulmaları sağlanacaktır.

Sansür ve benzeri kavramların tanımı, şüpheye mahal bırakılmaksızın ve tamamen sivil inisiyatif tarafından belirlenecek ve önlemler de yine siyasi iradenin dışında alınacaktır.

Yerel medya desteklenecektir

Medyayı denetleyen kurumların objektif kriterlerle hareket etmesi sağlanacak, bu kurumların medya üzerinde siyasi baskı aracı haline gelmeleri engellenecektir.

Medyanın haber ve bilgi edinme özgürlüğü korunurken bireyin özel hayatına müdahale edilmesine izin verilmeyecektir.

5.14. TRAFİK

Her yıl ülkemizde binlerce vatandaşımız trafik kazaları sonucu ölmekte veya sakat kalmaktadır. Trafik kazalarından dolayı ekonomik kayıplar da çok büyüktür.

- Trafik kazalarını asgari seviyeye indirmek için ulaşım vasıtaları arasında uzun dönemde uyumlu bir dengeyi sağlayacak ulaştırma alt yapısını oluşturmak temel amacımızdır.
- Trafik kazalarını önlemek amacı ile yol, araç, insan üçgeninde zararların en aza indirilmesini sağlayacak bir eğitim ve bilinçlendirme programı hayata geçirilecek, trafik kurallarına uymanın bir davranış biçimi haline getirilmesi temin edilecektir.
- Trafik hizmetlerinin niteliği dikkate alınarak, ilkelerin tespiti merkezi idarede kalmak kaydıyla, belediyesi bulunan yerleşim birimlerinde bu hizmetler kısa zamanda belediyelere devredilecektir. Şehirlerarası yollar ve belediye teşkilatı bulunmayan alanlarda hizmetler trafik teşkilatı tarafından yapılmaya devam edilecektir.
- Karayollarının alt yapıları, hızla artan taşıt trafiğine uygun hale getirilecek, trafik yoğunluğunun olduğu karayollarında bölünmüş yol yapımına hız verilecektir.

- Karayollarının alt yapı projeleri uygulamaya geçirilmeden önce, trafik güvenliği açısından denetlenecektir.
- Trafik güvenliğini artırmak için, yasal düzenlemeler acilen yapılacaktır.
- Büyük kentlerimizde raylı sistemler yaygınlaştırılacak, kent içi toplu raylı taşıt sistemlerinin, karayolu sistemleriyle bütünleşmesi sağlanarak azami derecede trafik güvenliği tesis edilecektir.
- Trafik kazaları ile ilgili analizler yapılarak kazaların nedenleri tespit edilecek ve bu alanlarda acil önlemler alınacaktır.
- Karayolları üzerinde araç ve gereçle donatılmış yeterli sayıda ilk yardım istas-yonları kurulacaktır. Üniversitelere bağlı hastanelerin ve diğer resmi ve özel sağlık kuruluşlarının, trafik kazası geçirenlere acil müdahalesi için gerekli mevzuat ve teknik altyapı eksiklikleri hızla tamamlanacaktır.

DIŞ POLİTİKA

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

VI. DIŞ POLİTİKA

6. DIŞ POLİTİKA

Türkiye'nin jeopolitik konumu, pek çok işbirliği projesi için bir çekim alanı oluşturabilecek potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin bölgesel ve küresel bir müessiriyete dönüştürülebilmesi, uluslararası siyasi ve ekonomik ilişkilerde ve güvenlik ilişkilerinde jeopolitiğin akıllıca kullanılmasına bağlıdır.

Öte yandan soğuk savaş sonrası dönemin getirdiği dinamik konjonktür, çok alternatifli bir dış politika geliştirmek için uygun bir ortam oluşturmuştur. Askeri ittifakların ve blokların, uluslararası ilişkilerin belirleyici unsuru olma niteliği önemli ölçüde azalmış ve işbirliği projeleri devletlerarası ilişkilerin yaygın bir aracı haline gelmeye başlamıştır. Bu yeni ortamda Türkiye'nin de güç merkezleri ile ilişkilerini alternatifli, esnek ve çok eksenli olarak yeniden düzenlemesi ve oluşturması gerekmektedir.

Partimiz, Türkiye'nin tarihine ve coğrafi konumuna yaraşır, önyargılardan ve saplantılardan arınmış, karşılıklı çıkar ilişkilerine dayalı, gerçekçi bir dış politika izleyecektir. Başka ülkelerin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı olan Türkiye, öteki ülkelerin ve uluslararası kuruluşların da, kendi toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı olmalarını hak olarak görmektedir.

Partimiz, değişen bölgesel ve küresel gerçekler karşısında, Türkiye'nin dış politika önceliklerini yeniden tanımlaması ve bu gerçekler ile ulusal çıkarları arasında yeni bir denge oluşturması gerektiği inancındadır.

Bu bağlamda partimiz;

- Türkiye'nin dış politikasını uzun vadeli bir perspektifle, yeni dinamiklere dayanan bölgesel ve küresel konjonktürle uyumlu hale getirecektir.
- Dış politikada karar verme ve uygulama sürecinin, sadece bürokrasinin katılımıyla yürütülmesinin yetersiz kaldığı görüşündedir. Bu tür kararlara parlamentonun ve toplumun çeşitli kesimlerinin katılımı sağlanarak Türkiye'nin dış politikadaki etkisi ve gücünün artacağına inanmaktadır.
- Uluslararası ilişkilerde stratejik çalışmaların, senaryo analizlerinin ve geleceğe ilişkin projeksiyonların yapılmasının, dış politika araçlarının geliştirilmesinde çok önemli olduğuna da şüphe yoktur. Bu nedenle kamu kurumları bünyesinde dış politika alanında faaliyet gösteren araştırma merkezleri, dış politika enstitüleri ve üniversitelerdeki uluslararası ilişkiler bölümleriyle işbirliği yapılacaktır.
- Partimiz, bu gözlemler çerçevesinde aşağıdaki politikaları izleyecektir:
- Türkiye, demokrasisi, ekonomisi ve insan haklarına saygılı tutumuyla bulunduğu bölgede bir istikrar unsurudur. Bu nitelikleriyle, çevresindeki kriz bölgelerinde daha fazla inisiyatif alacak ve krizlerin çözümüne daha somut katkı sağlamaya çalışacaktır.
- Partimiz, bölgesel güvenlik ortamının, ekonomik kalkınmaya önemli katkıda bulunduğu görüşündedir. Bu nedenle Türkiye,

yakın çevresinde güven ve istikrarın tesisi için daha fazla çaba sarf edecek, komşularıyla diyaloga dayalı iyi ilişkiler sürdürme çabasını artıracak, böylelikle bölgesel işbirliğinin gelişmesine daha fazla katkıda bulunacaktır.

- Türkiye gerek coğrafi, gerekse tarihi açıdan Avrupa ile yakın ilişkiler içinde olmuştur. Bu nedenle Avrupa ülkeleriyle ilişkiler Türkiye'nin dış politika gündeminde en üst sıralarda yer almaya devam edecektir.
- Türkiye Avrupa Birliği ile ilişkilerinde, taahhütlerini ve Birliğin üyelik için öteki aday ülkelerin de yerine getirmesini istediği şartları bir an önce sağlayacak, gündemin yapay sorunlarla meşgul edilmesini önlemeye çalışacaktır.
- Türkiye'nin NATO bünyesinde bugüne kadar ortaya koyduğu katkıya paralel olarak, yeni Avrupa savunma stratejisi çerçevesinde oluşturulan Avrupa Güvenlik ve Savunma Kavramı (AGSK) içinde hak ettiği yeri alması yolundaki çabaları sürdürecektir.
- Türkiye ile dost ve müttefik ülkeler arasında uzun zamandan beri devam eden siyasi ve ekonomik işbirliği sürdürülecek ve bu işbirliği özellikle ekonomi, bilim, teknoloji, yatırım ve ticaret alanlarında yoğunlaştırılacaktır.
- Amerika Birleşik Devletleri ile uzun yıllardan beri savunma ağırlıklı olan işbirliğini devam ettirecek ve bu işbirliğini ekonomi, yatırım, bilim ve teknoloji alanlarında yaygınlaştıracaktır.
- Rusya Federasyonu ile Orta-Asya ve Kafkasyada rekabete değil işbirliğine dayanan dostça ilişkiler sürdürecektir.
- Komşumuz Yunanistan ile karşılıklı ekonomik çıkarlara dayanan ilişkileri artırarak sürdürecektir ve bu ilişkilerin oluşturacağı güven ortamı sayesinde, daha karmaşık olan siyasi sorunların çözümü için zemin hazırlayacaktır.
- Kıbrıs sorununun çözümünde adadaki Türk halkının varlığının, kimliğinin ve kendi geleceğini tayin etme hakkının göz ardı edilemeyeceği görüşünde olup çözümün, adada mevcut iki

devletin varacağı uzlaşmaya dayanması gerektiğine ve bu sorun çözümlenmeden Kıbrıs Rum kesiminin Avrupa Birliği'ne alınmasının, sorunu daha karmaşık hale getireceğine inanmaktadır.

- Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile tarihi, kültürel ve sosyal yakınlığımıza rağmen, Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkilerinde beklentileri karşılayamadığı bir gerçektir. AK PARTİ, Türk cumhuriyetleriyle ilişkilerin en ileri noktaya taşınarak bölgenin geniş bir işbirliği alanına dönüştürülmesi için çaba sarfedecektir.
- Orta-Doğu'da akan kan tüm dünya kamuoyunu olduğu gibi, bu bölge ile yakın kültürel ve tarihi ilişkileri olan Türk halkını da üzmemekte ve endişeye sevk etmektedir. AK PARTİ, din ve ırk ayırımı yapmaksızın, kime ait olursa olsun, dökülen kanın ve göz yaşının acilen durdurulmasını sağlayacak tek yolun, kalıcı bir barıştan geçtiğine inanmaktadır. Bu çerçevede Türkiye, barışın tesisine yönelik çabaları desteklemeye devam edecektir.
- Partimiz, Türkiye'nin İslam ülkeleriyle ilişkilerine özel bir önem vermektedir. Bu nedenle, bir yandan bu ülkelerle ikili işbirliğimizin artırılması, öte yandan İslam Konferansı Örgütü'nün (İKÖ), uluslararası alanda daha saygın yer edinebilmesi ve inisiyatif alabilen dinamik bir yapıya kavuşturulması için çaba sarfedecektir. Yine bu bağlamda, başkanlığını Sayın Cumhurbaşkanımızın yaptığı İKÖ, Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi'nin (İSEDAK) faaliyetlerine daha somut içerik kazandırmaya çalışacaktır.
- Soğuk savaşın sona ermesi ve Doğu Bloku'nun çöküşü, Karadeniz Bölgesi'nde yeni bir işbirliği alanının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişme sonucu, hızlı bir ivme ve geniş bir katılımı kurulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (KEİT), bölge ülkelerine geniş işbirliği olanakları vaad eden potansiyelinin harekete geçirilmesi için sarfedilen çabaları artıracaktır.
- Türk dış politikasının geleneksel Atlantik ve Avrupa boyutlarının yanında, Avrasya eksenli bir politikanın da geliştirilmesi yolundaki çabaları sürdürecektir.

Bu bağlamda, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) çerçevesindeki işbirliğinin güçlendirilmesi için çaba sarf edecektir.

- Kafkasya'da soğuk savaş dönemi şartlanmaları bir yana bırakılarak işbirliği imkanları aranacaktır. Böylelikle Türkiye, zengin yeraltı ve yer üstü kaynaklarına sahip olan bu bölgenin, Orta-Doğu ve Balkanlar'la ekonomik açıdan bütünleşmesine katkıda bulunmaya çalışacaktır.
- Çin ve Güney-Doğu Asya'daki dinamik ekonomilerle ilişkileri çok yönlü olarak ele alacak ve Türkiye ile bu ülkeler arasında daha sıkı ilişkiler geliştirmeye çalışacaktır.
- Türkiye'nin Balkan politikasını, bölgedeki ülkelerle tarihi, kültürel ve ekonomik ilişkilerimiz ışığında geliştirecek ve gerekirse yeniden şekillendirecektir.
- Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının, buldukları ülkelerdeki haklarının daha fazla korunması için çaba sarf edecek, gerek o ülkelerde gerekse Türkiye'de karşılaştıkları sorunların ortadan kaldırılması için mevcut mekanizmaları daha etkin biçimde işletecek, gerekirse yeni mekanizmalar oluşturacaktır.

SONUÇ

KALKINMA VE DEMOKRATİKLEŞME PROGRAMI

VII. SONUÇ

Başta genç ve dinamik nüfusu olmak üzere Türkiye çok zengin maddi ve manevi potansiyele sahip bir ülkedir.

Cumhuriyet, binlerce yıllık tarihimiz içerisinde elde ettiğimiz kazançların en önemlilerindedir. Bütün gayretlere ve gelişmelere rağmen AK PARTİ, Cumhuriyetimizin demokratik bir cumhuriyet olması için bugüne kadar alınan mesafenin çok yetersiz olduğuna inanmaktadır.

Bu programın içtenlikle benimsediği siyasi doğrultu ve önerilerle Cumhuriyetimizin hukukun üstünlüğüne, insan hak ve özgürlüklerine dayalı demokratik bir yapıya kavuşturulması hedeflenmiştir.

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” felsefesinden hareketle partimiz, bütün politikalarının merkezine bireyi koymuştur. Başta düşünce, ifade, inanç, eğitim, örgütlenme ve teşebbüs özgürlükleri olmak üzere bütün sivil ve siyasi özgürlükleri, çoğulculuğun, barış ve uzlaşmanın temel şartı olarak görüyoruz. Tüm bu özgürlükler Türkiye’yi herkes için yarınlarından emin olacakları büyük bir umut haline getirmenin de olmazsa olmaz şartlarıdır.

Partimiz din, dil, mezhep, bölge, etnik köken ve cinsiyet farkı gözetmeksizin bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını birinci sınıf vatandaş olarak görür ve kucaklar. Bizim demokratik anlayışımızda farklılıkların birbirine dönüşme mecburiyeti yoktur. Tarihi tecrübemizden süzülerek gelen farklı olanların bir arada barış içinde yaşama kültürü de bundan başka bir şey değildir.

Haklı zayıfları, haksız güçlülere karşı korumak, vazgeçilmez prensiplerimizden biridir. Bu nedenle programımız, bir kısım veya kesimin huzur ve mutluluğunu değil, herkesin huzur ve mutluluğunu sağlamayı hedeflemektedir.

Partimizin bu programda hayata geçireceği yönetim anlayışında, devlet buyurganlık bakımından iri ve hantal bir devlet değil, kaliteli hizmet üretme işlevi ve etkinliği açısından güçlü bir devlet olacaktır. Ülke bütünlüğü ve milli egemenliğe saygı çerçevesinde çoğulculuğa ve çok sesliliğe dayanan bir yönetim anlayışında, devlet bir orkestra şefi konumunda olacaktır. Dayatan, direten, rant dağıtan bir devlet değil; düzenleyen, denetleyen, fırsat yaratan, teşvik eden ve yol gösteren bir devlet, 21. yüzyılın hakim demokratik anlayışının bir gereğidir. Ülkemizi dünya sahnesinde hakkettiği yere getirecek olan da budur.

Bu program, ülkemizin çok büyük olan ekonomik potansiyelini harekete geçirerek, küreselleşmenin getirdiği maliyetleri en aza indirmek suretiyle, büyümeyi ve yeni bir atılımı hedeflemektedir. Kamu harcamalarını disipline etmek, her düzeydeki israfın önüne geçmek, girişimciliği her yönüyle desteklemek, ranta değil, üretime dayalı bir kazanç sistemi tesis etmek, borçlanmada azami duyarlılığı göstermek, vergi tabanını genişletirken vergi oranlarını düşürmek, gelir dağılımındaki

adaletsizliği gidermek, yoksulluğa ve her çeşit yolsuzluğa son vermek, verimliliği esas almak, programın ekonomik öncelikleri arasındadır. İnsanlarımızın karnı tok, sağlıklı, eğitilmiş, huzurlu olması, insanca yaşayabileceği bir hayat standardına kavuşturulması, yarınından emin, devletine, birbirlerine ve kendilerine güvenen bireyler haline getirilmesi çabamızın özü ve siyasetteki varlık sebebidir.

Bu programın en önemli tarafı, eyleme dönüştürülemeyecek söylemlere yer vermemiş olmasıdır. Doğru, gerçekçi ve uygulanabilir olması, parti politikalarımızın tanımlayıcı özelliğidir. Sözümüzle özümüzün bir olduğunu en iyi halkımız bilmektedir. AK PARTİ, gücünü halktan alan kadro hareketidir. Burada katı yargılar değil, ilkeler; tekeli akıl değil, kolektif akıl hakimdir.

Türkiye'nin en büyük problemi, ülkede yaşanan güven bunalımıdır. Devletin halka, halkımızın da devlete güveni tesis edildiği, halkın talepleri ile siyasetin gündemi örtüştürüldüğü zaman Türkiye'nin uluslararası yarışta zirveye doğru yürüyüşü mutlaka gerçekleşecektir. Bizim Türkiye sevdası diye bir sevdamız vardır. Samimiyetle, azimle aydınlık ufuklara doğru bir yürüyüş başlatıyoruz. Varış noktasındaki onur ve gurur bizimle birlikte yola çıkan herkesin, hepimizin olacaktır.

AK PARTİ, ideoloji dayatan veya rant dağıtan bir parti değildir, olmayacaktır. Partimiz, bu programdaki ilkeler çerçevesinde Türkiye'ye hizmeti esas alan bir kitle partisidir. Soğuk savaş döneminin doğurduğu, eski siyasi akla dayanan ayrışmaları reddediyoruz. Demokrasiye inanan, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, çoğulcu değerleri benimsemiş, ahlaki ve insani duygulara sahip, piyasa ekonomisine bağlı herkese bu partinin çatısı altında yer vardır.

Milli, manevi ve evrensel değerlere saygılı, cumhuriyeti benimsemiş, toplumsal merkezi, siyasetin merkezine taşınmak; AK PARTİ'nin en önemli hedeflerindedir.

Bu program, büyük milletimizin insanlık camiasında layık olduğu yeri alması, ülkemizin "Muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkması" için dürüst, ilkel, yerli değerler konusunda hassas, küresel dinamiklerin

farında, yaşadığı coğrafya ve çağı çok iyi kavrayan kadrolar tarafından hazırlanmış bir “demokratikleşme ve atılım” projesidir.

Gayret, alın teri, ilkeli siyasi irade ve kararlılık bizden, teveccüh halkımızdandır.

Allah milletimizin yâr ve yardımcısı olsun.

